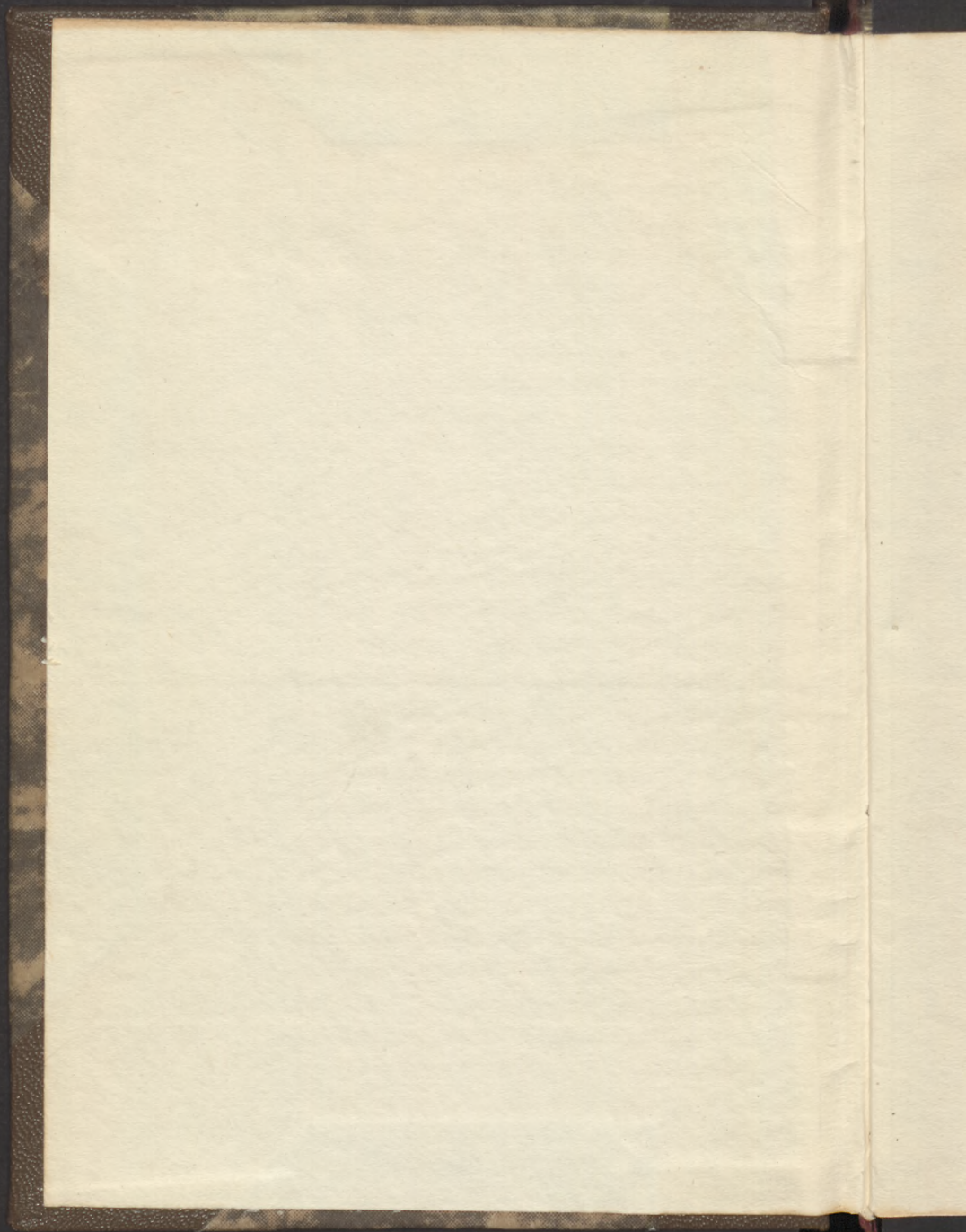
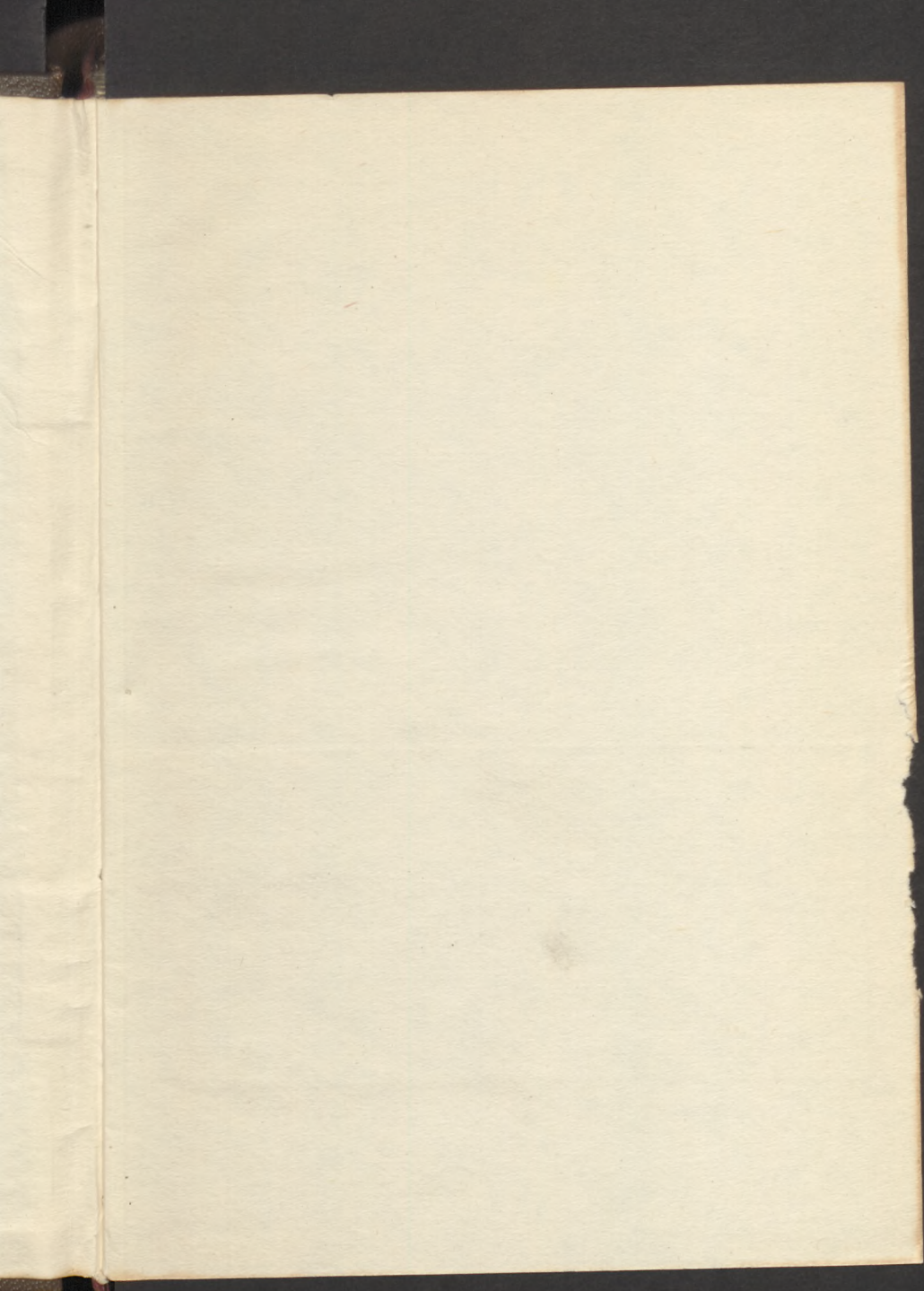
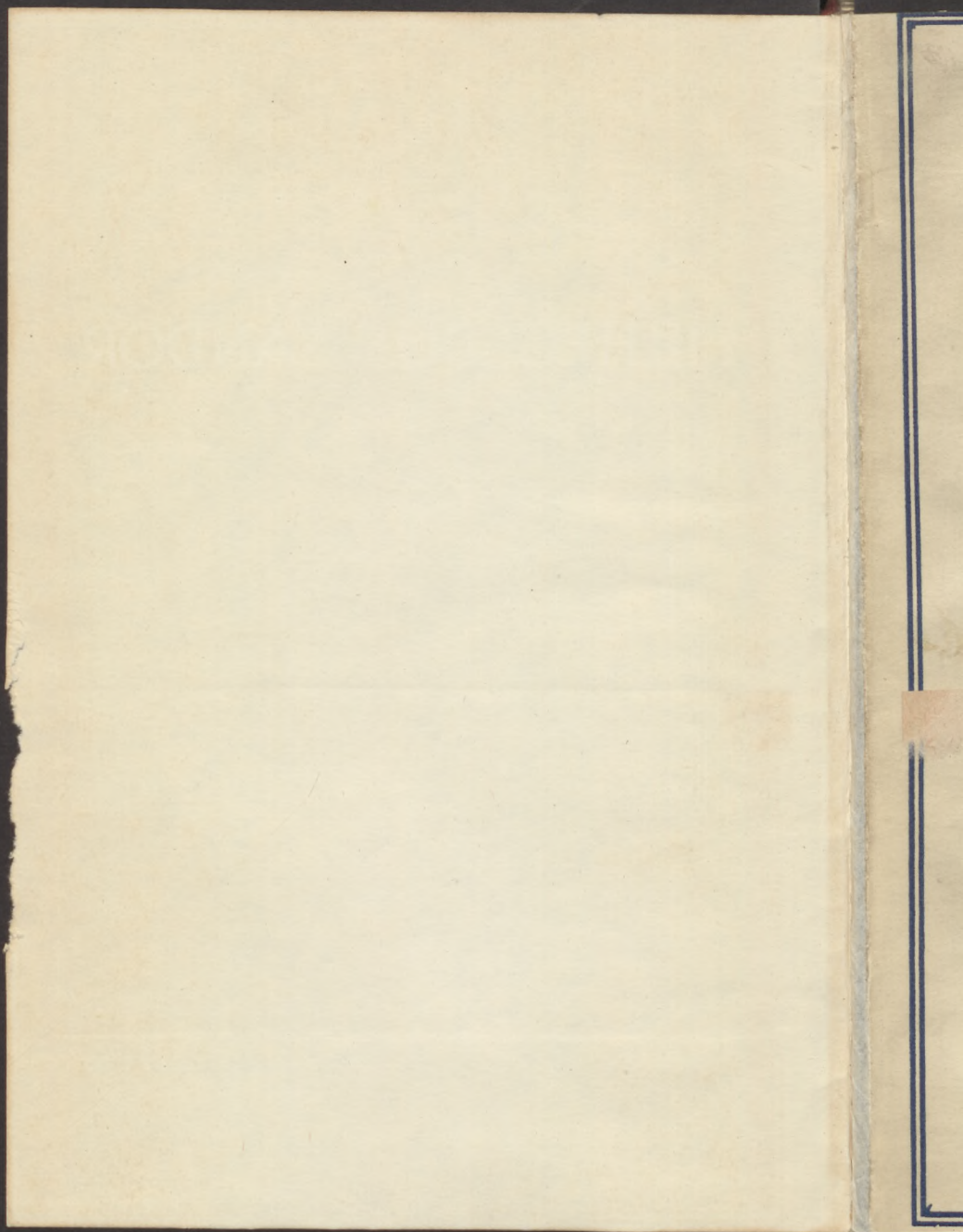

18.394/
1

18394

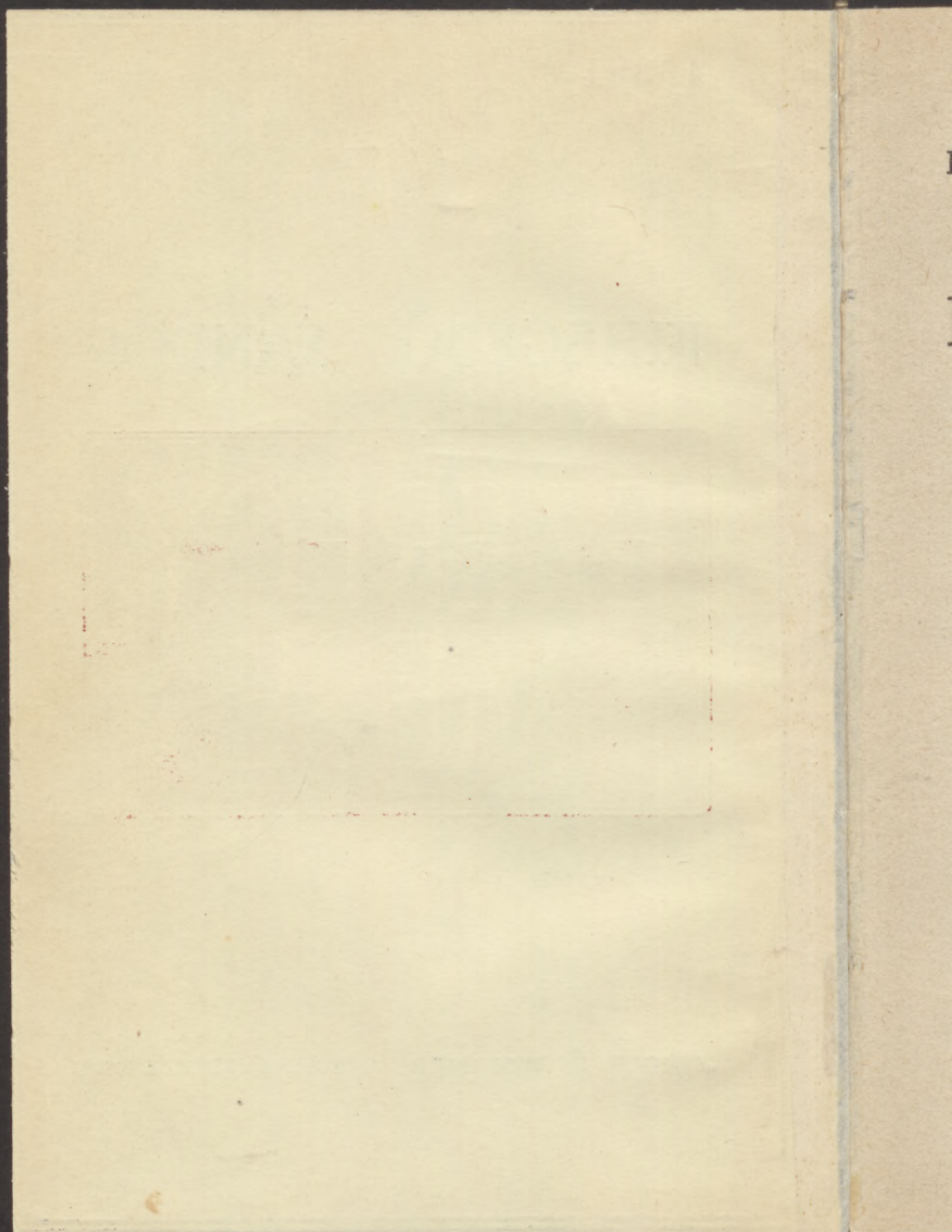
43

43

IFJ. HEGEDŰS SÁNDOR

EZEREGY
MESE

SINGER ÉS WOLFNER IRODALMI INTÉZET RT.

IFJ. HEGEDŰS SÁNDOR

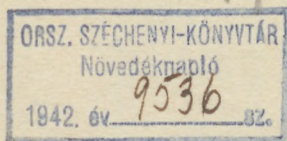
EZEREGY MESE

ELSŐ SOROZAT

SINGER ÉS WOLFNER
IRODALMI INTÉZET RT. KIADASA
BUDAPEST

*Fenntartunk minden jogot, a fordítás, színpadra alkalmazás
és filmesítés jogát is.*

*Copyright by Singer és Wolfner Irodalmi Intézet Rt.
Budapest, 1942.*

Felelős kiadó: Hampó József igazgató

Madách-nyomda. Felelős: Tobik István.

ELŐSZÓ

Ezelőtt hatvan évvel a *Stáció-utcában* laktunk, amely *Baross Gáborról* van elnevezve azóta. Ott volt a sárga, földszintes ház, a Koszorú-utca sarkán, — ebben lakott Jókai, — a jobb oldali részen, — mi meg a baloldali fronton. Édesapám akkor a Jókai szerkesztette „*Hon*“ című napilap belmunkatársa és vezércikkírója volt, ide írt ő tízezer vezércikket. Én az ő szobájában aludtam éjjel egy zöld kanapén, amely még ma is megvan. A kanapé fölött nagy író toll függött, lehetett vagy hat méter hosszú! Bádog pennája volt és fekete ébenfa nyele. Ezt a hatalmas tollat édesapám a „*Hon*“ szerkesztőségétől kapta emlékül, azon napon, mikor ezredik vezércikke megjelent. Lefekvés-kor, míg el nem aludtam, a homályos szobában gyakran csüggött rajta tekintetem, amint az utcalámpa bevilágítva a földszintes szobába, fényével játszadozott rajta. „*Ezer vezércikk*“ — olyan hatalmas számnak tűnt fel ez akkor előttem, hogy sorszámait még csak elképzelni sem tudtam magam előtt, a számok jöttek, egynél kezdődve, aztán kettő... három... és mentek a végtelenbe vesző ezer felé... Ma is emlékszem, hogy egyik nap szép ruhába öltöztettek és virágot adtak a kezembe és átvezettek a ház túlsó részébe, Jókai lakásába, hogy üdvözljem én is nagybátyámat, mert ünnepe van. Megjelent a századik kötete... Most is látom magam előtt a nagy könyvszekrényt, melyben mind csak az ő művei voltak...

Hatvan éve...! Huszonhárom éves koromban én is írni kezdtem. Amerikába mentem mint mérnök és onnét hazajöttem két kötet könyvvel, a mult század végén... Azóta több mint negyven év mult el és én nap mint nap irok... És az első novella után jött a többi és ma már ott járunk az ezernél...

Ebből született meg annak a műnek gondolata, mely az én „*Ezeregy mesémet*“ tartalmazza. Ez az első sorozat, mely íme a közönség elé kerül. Vajjon megérem-e, hogy mind felvonulnak összegyűjtve a nagy-közönség elé?...

Ki tudja? Még senki sem látta a holnapot! Az első csapat indulását jelezve, — a közönség kegyeibe ajánlom őket, fogadja oly szeretettel, amennyi szívet, érzést én beléjük öntöttem. Ha így lesz, akkor megnyerem a csatát — a közönség elismerését!

ifj. Hegedüs Sándor

A SÁRGA NADRÁG

Hivatalos voltam egy ünnepélyre, amelyen a legelőkelőbb pénzintézet vezérigazgatóját ünnepelték ötvenéves jubileuma alkalmából. Utána ő látott bennünket vendégül palotájában. A dús lakoma után szivarfüst és feketekávé mellett jó hangulatban beszélni kezdett az életéről:

— Hát bizony ötven évvel ezelőtt nem gondoltam, hogy ide jutok. Nagyon szegény fiú voltam és tele ábránddal. Verseket írtam, tréfás jeleneteket, dalokat szereztem, de eszem ágában sem volt, hogy realitásokkal foglalkozzam. Egyszer tél elején már nagyon hideg volt. Rossz sárga nadrág volt rajtam, amin alaposan átfujt a szél, hiába gombolgattam kabátomat mind szorosabbra, bizony alaposan fáztam. De azért kóboroltam az utcán nagy boldogan, abban a szent hitben, hogy valami ötletet találok, azt megírom, aztán megint lesz pár pengőm. Így jutottam el a Belvárosba s a kirakatok bámulása közben megálltam a Dorner J. C. Bankház üvegtáblája előtt, amely mögött sorsjegyek, állampapírok, pénzek, dollárok és aranyfémek csillogtak. Egyszer csak megszületett fejemben az ötlet. Az öreg Dornerről sokat hallottam, hogy jószívű ember. Elhatároztam, hogy fölmegyek hozzá. A titkársa azt kérdezte, hogy mi járatban vagyok, mire azt feleltem: magánügy, csak személyesen adhatom elő. Leültettek, hogy várjak. Órákig ott kuporogtam a várószobában, de legalább

nem volt hideg, mert a helyiség jól be volt fűtve. Éhes is voltam, aznap még semmit sem ettem, úgy-hogy nagyon kétségbeesett arccal állítottam be a bankárhoz, mikor végre beengedtek. Az öreg Dorner karosszékben ült s végighallgatta kérésemet, hogy előleg kellene az új könyvemhez, mert így éhezve nem tudok dolgozni. Nem szólt egy szót sem, csak mindig a nadrágomat nézte. Végül azt kérdezte tőlem:

— Mondja fiam, nem fázik maga ebben a nadrágban?

— Bizony kérem, ebben futva kell az utcán menni, mert különben megfagy az ember — mondtam neki.

— Ejnye, ejnye, szegény fiú — csóválta fejét az öreg Dorner. — Nézze, itt van húsz pengő, vegyen magának nadrágot rajta. A verskötetét elengedem.

Nagyot dobbant a szívem, nagy pénz volt az akkor nekem. Meghajoltam és boldogan távoztam. Este a kávéházban örvendezve elmeséltem bohém társaimnak az öreg Dornerrel való találkozásomat, hogy megsajnálta a nadrágom miatt. Megszólalt egy festőtársam:

— Tudod mit, kölcsönözd nekem hétfőre azt a nadrágot, addig járj az enyémben, talán nekem is szerencsét hoz a te sárga nadrágod.

— Belementem a dologba, de azt mondtam neki, ha sikerül megválnia az öreget, a fele összeg az enyém. Megegyeztünk és a jelzett napon a festő fölment az öreg Dornerhez. Ott előadta, hogy új képet akar festeni, de nincs pénze vászonra, festékre. De az öreg oda sem figyelt, folyton a nadrágot nézte megint és végre megszólalt:

— Mondja, fiatal barátom, nem fázik maga ebben a nadrágban?

— Bizony kérem — felelte a festő — nagyon futni kell ebben az utcán, mert különben az Isten

hidege megveszi az embert! Erre az öreg Dorner elővett húsz pengőt és azt mondta a festőnek:

— Itt van, vegyen magának egy jó nadrágot, a festménye nem érdekelt.

— A festő meghajolt, távozott, este eljött a bohémtanyára. Átadott nekem tíz pengőt, mint a sárga nadrág kamatjövendelmét. Jót mulattunk a dolgon. Sikerünkön felbuzdulva, most a szobrász kérte el a nadrágot ugyanilyen feltételek mellett egy hétre. Az is beállított az öreg Dornerhez. Ő is kapott húsz pengőt, amit megfelezett velem. Így nagyon jól éltünk egy darabig a sárga nadrágból. De az öreg Dorner titkárjának feltűnt a dolog, hogy ennyi sárga nadrágos ember jár az öreghez. Aztán megtudta az öregtől, hogy ezeknek a nadráglovagoknak ő mindig húsz—húsz pengőt adott. Rögtön tisztában volt azzal, hogy itt valami fortélyról van szó. Ezért a bankár engedelmeivel csináltatott egy jó nadrágot. Mikor aztán újra megjelent a sárganadrágos ember, aki ezúttal egy fiatal drámaíró volt, a titkár személyesen ment be vele az öreg Dornerhez és azt mondta:

— Főnök úr kérem, ennek a szegény embernek nincs nadrágja a télre. Itt a másik szobában van egy jó meleg szövetszálból készült nadrág, ha megengedi, azt odaadjuk neki, ez a sárga nadrág meg itt marad!

A fiatal drámaíró meg se mert szólalni. A titkár bevezette a másik szobába, ott a szolgálával lehúzatta róla a sárga nadrágot és föladata rá az újat. Erre szépen elengedték, menjen Isten hírével. Mikor aztán este megérkezett hozzánk és elmondta, hogy járt, én rátámadtam:

— Mi jogon hagytad te ott a sárga nadrágot? Az az én nadrágom volt, azt neked nem lett volna szabad becserélned új nadrágért. Abból meg lehetett élni, de ebből nem! — Leszidtam őt alaposan: — Tönkretettél, elvettél a keresetforrásomat!

— Mindnyájan szörnyen el voltunk keseredve, de én kijelentettem, hogy nem hagyom a magamét. másnap személyesen beállítottam az öreg Dornerhez és kértem, adja vissza a nadrágot.

— Minek magának az a rossz nadrág télvíz idején? — kérdezte ő

— Mert az az én kereseti forrásom, uram. Az emberek nem szánnak meg, ha azt mondom, nincs pénzem. De ha meglátják a rossz nadrágomat, arra rögtön adnak hitelt. Az a nadrág nagyobb hatással van az emberek lelkére, mint minden irodalmi munkám együttvéve.

— Jó, jó! — mondta az öreg Dorner, — de ez a nadrág volt aztán a festőn is, föltalálón is, szobrászon is, drámaírón is, a titkáromnál megvan a jegyzékük...

— Ez igaz kérem, azok voltak, akik a nadrágomat kölcsön vették, hogy éljenek belőle. Nekem megadták az én részemét, ők is megtartották a magukét. Önnek uram az értékpapírai kamatoznak, nekem a sárga nadrágom. Ettől engem megfosztani éppen olyan igazságtalanság, mintha én az ön részvényeit akarnám elvenni. Ez a nadrág nekem járadékot biztosított.

Az öreg Dorner nevetni kezdett:

— Nadrágjáradék, nahát ilyet amióta élek, még nem hallottam!

— Lehet, — feleltem — de én megcsináltam. Egy új üzletágot teremtettem.

— Nagyon jó, nagyon jó — mondta az öreg Dorner. — De árulja el nekem, hogyan jött rá erre a gondolatra?

— Uram, kitanított a szegénység. Mert nekem minden nap ki kell eszelnem valamit, hogy előteremtsek pár pengőt, amiből az életet tovább tudom vinni. Önnek tőkéje van, az biztosítja az életét. Nekem ötleteim vannak, meg furfangom, azzal kaparom ki nap-

ról-napra az életből, amire szükségem van; mert élni kell! A szegénység ügyessé teszi az embert. Elszánttá és akaraterőssé, hogy az agya kitermeljen olyan ötleteket, amelyekből pénz lesz...

Az öreg Dorner figyelmesen hallgatott, aztán hozzám lépett s azt mondta nekem, mikor a vállamra tette kezét:

— Jól van fiatalember, nekem tetszik ez a maga nadrágréfája. Sőt megmondom őszintén, maga úgy, ahogy van, nagyon kedvemrevaló. Mert magában van valami eleven erő, ami idáig nem tudott érvényesülni. Ezért, ha elfogadja, szerződtetem magát a bankomhoz. A többi aztán a maga ügyességétől függ!

— Ezzel kezdődött pályám. A többi aztán jött magától... Milliomos lettem.

e
b
ta
to
h
g
8

j
z
h
v
t
y

„ON REVIENT TOUJOURS...”

Nyolcvanon jól tul volt Cecil néni, már-már elérte a kilencvenedik év küszöbét, mikor egy napon benyitottak hozzá és a földön fekvé eszméletlenül találták. Magányosan élt, ezért a házmester értesítette unokahugait a szerencsétlenségről, közben orvost hívtak, az injekciókat adott, ágyba fektették az öregget, ápolás alá vették. Az orvos tüzetesen megvizsgálta, aztán azt mondta:

— Agyvérzés, tegyenek jégzacskót a fejére!

Injekciókat adott. A beteg unokahugai felváltva jöttek el látogatóba. És az öreg bizony élet-halál között lebegett napokig. Az orvos azt mondta, lehet, hogy még életben marad, de lehet az is, hogy máról-holnapra elmúlik. Egyik nap beszélni kezdett. De unokahugai ámulva hallgatták. Az öreg Cecil néni franciául beszélt. Sohasem említette ő, hogy valaha is tudott franciául. Ők úgy tudták, nem ismer más nyelvet, mint az anyanyelvét. Figyelni kezdtek a beszédére. S ő suttogó hangon mondta: „Je t'aime, Paul — Je t'aime”. És aztán folytatólagosan beszélt: „Emlékszel Paul, mikor a Loire partján együtt jártunk? Naplemente volt. Én kiszöktem a nevelőintézetből és te jöttél a kaszárnyából és úgy szaladtunk egymás felé, mint a mágnes és a vasdarab s tapadtunk egymás ajkára, mint akik nem tudják, hogy van föld, ég, csillagok, csak azt tudják, hogy őbennük ég egy csodálatos nap, mely hevíti, égeti őket és amelynek perzselése

elvisz minden mást, mert ez a legerősebb érzés, ami van, amit emberi szív kitermelhet, ez a szerelem. Ez a mi szerelmünk volt, mert ugye senki más úgy szeretni, mint mi ketten tudtunk, nem tud e földön. Ahhoz, hogy egy ilyen nagy érzés valóra válhasson, ahhoz a mi kettőnk lelke kellett."

Unokahugai értelmetlenül néztek egymásra és elmenőben vitatkoztak ezen a dolgon, hogy álmodik-e az öreg Cecil néni, vagy van-e ennek valami alapja, volt-e ő valaha Franciaországban? Beszélt-e ő franciául? Micsoda lélektörés ez, amely ezt a csodálatos szavakat öbelőle kiváltotta?

Közölték az orvossal is a dolgot, az úgy magyarázta, hogy az agyvérzésnél az agynak az a része épen maradt és a fantázia játszik tovább. De ha a felszívódás tovább tart és meggyógyul, akkor ez el fog mulni. Addig figyelni kell a beteg állapotát. Cecil néni hugai mindent megtettek az érdekében. Felváltva virrasztottak mellette és lesték minden szavát, amelyet öntudatlan állapotban suttogott maga elé. Egy éjszaka hajnal felé hevesen zokogott, majd megint franciául kezdett beszélni. Síró, visszafojtott hangon, mint akit valami borzasztó gyötrellem bánt:

— Oh, Paul, miért csaltál meg engem. Ott a platánfa alatt, mikor a Loire vize lábaink előtt csörgedezett s együtt felnéztünk a Vénusz csillagára, esküre emeltem kezedet, hogy a nagy ég csillagtáborával legyen a tanu, örök hűség köt hozzám tégedet. És csókoltál és magadhoz öleltél, és én azt hittem, hogy boldog vagyok, pedig keserves csalódás volt a másnapom, mikor eltűntél és soha, de soha nem láttalak többé, mégcsak életjelt sem adtál magadról. Nem maradt tőled más, mint első leveled, a fényképed, meg egy szál virág, amelyet a hűvös hajnalon édes csókjaid után a hajamba tűztél. Megőriztem őket, mert hisz ebben a három sárguló emlékből van az én egész életem. Tudod, milyen semmi ez másnak,

lom, — nekem mégis minden, minden, az egész élet. Látod, én meglakoltam lobbanó szerelmemért, mert szörnyű szürke napok, sivár élet lett a jutalmam, hosszú évtizedeken át, télre jött tavasz, ősze jött a tél, de nekem nem volt sem nyaram, sem tavaszom, csak szürke lég s a tovatűnő emlékek halványuló képei.

Elhallgatott és újra hevesen zokogott. Egyik huga megtörölte a könnyáztatta szemét és jóakaróan szólt hozzá:

— Nyugodjon meg, Cecil néni, hisz nincs Paul, nincs csalódás, maga nem jár a Loire partján, maga itt van velünk, itt van, otthon a hazájában...

Csönd volt, Cecil néni még egyszer suttogta: „Nincs Paul...” ... Aztán nem szólt semmit többet.

Az orvos gyönyörű küzdelmet vívott a halállal. A kilencven év felé járó matrónát visszahozta a sír széléről. Kezdett lassan magához térni. Már nem beszélt franciául, s ha szóltak hozzá magyarul, a szemével intett, hogy érti. Pár hét múlva föl is ülhetett ágyában, sőt beszélgetni is kezdett. Mindent megértett s mindenre felelt. Mikor aztán jobban lett, egyik huga megemlégtette neki:

— Cecil néni, maga olyan szépen beszélt franciául.

Csodálkozva nézett rá:

— Én, franciául?

— Hát nem volt soha Franciaországban?

Még nagyobb csodálkozással nézett hugára.

— Én, Franciaországban?

— Ó, hát nem emlékszik? — kérdezte a huga. Az öreg nagy szemekkel nézett maga elé s azt mondta:

— Mit kerestem volna én Franciaországban... Hisz egy szót sem tudok franciául.

Hugai értelmetlenül néztek egymásra s megjelentették az orvosnak a dolgot. Az elgondolkozott s azt mondta:

— Lehet, hogy csak az agy játéka volt...

Egy év múlva meghalt Cecil néni. Akkor megtalálták egy borítékban Paul arcképét, a szerelmes levelet, a száradó virágot. A titok megoldását, mert hisz ez a pár hervadó emlék volt az élete — s egyben a hagyatéka.

mol
pok
mu
hog
Az
vita
lye
Ne
azt
ítél
ner
me
csé
ful

sch
a l
érc
eb
m
ség
ér
fel

áll
ab

A „GYILKOSOK“

Akkor az Egyesült Államokban éltem és nagy mohósággal olvastam nap-nap után az amerikai lapokat. Nemcsak a tömegük, de tartalmuk is nagy mulatságot szerzett, mert oly bő anyagot adnak, hogy egy napilappal álló hétig is el lehet szórakozni. Azidőtájt különös szenzációja volt a lapoknak egy vita, amely aztán valóságos háborúsággá fajult, amelyet dr. Watschon kezdett az államügyész ellen. Nem kevesebbről volt szó, mint arról, hogy Watschon azt állította, hogy az Egyesült Államokban a halálraítélteket élve temetik el, mert a 10.000 Voltos áram nem öli meg az emberi szervezetet, csak elkábítja, megdermeszti, tetszhalottá teszi. Azoknak a szerencsétleneknek ott lent a föld alatt úgy kell megfulladniok.

Az államügyész egyideig nem válaszolt dr. Watschon vádjaira, azt hitte, hogy az egész majd, mint a legtöbb különleges szenzáció elalszik s így nem is érdemes törődni a dologgal. Öneki igaza lehetett ebben a föltevésében, de számításából kihagyott valamit. Még pedig azt, hogy dr. Watschon nem közönséges ember volt, hanem elszánt, rajongó és eszméjéért és állításáért képes volt, ha kellett, saját életét is feláldozni és a halálba rohanni.

Dr. Watschon egyszer-kétszer megismételte az államügyészhez intézett fölhívásait, hogy hagyják abba azt a szörnyű kegyetlenséget, mellyel a halálra-

ítélteket elkábitják és élve temetik el. Mikor látta, hogy így eredményre nem jut, Watschon felolvasó-körútra indult. A felolvasás címül nem kisebb szót választott, mint ezt: „Gyilkosok.“ Itt már egyenesen gyilkossággal vádolta a bírakat és az államügyészt. A lapok természetesen saját üzleti céljaik szempont-jából nagyszerűen kihasználták ezt a szenzációs cse-megét, pergőtűz alá vették az államügyészt, mire ő azzal válaszolt, hogy pert indított dr. Watschon ellen. Egész Amerika lázas izgatottsággal várta a pör ki-menetelét. Rogyásig megtelt a terem a szenzációéhes embersereggel a tárgyalásra s ott szorongott a nagy-terem karzatain. Két érdekes alak állott szemben egy-mással: az államügyész komoly, méltóságteljes alakja és a fanatikusszemű, szikár Watschon. Az elnöklő bíró csak nagynehezen tudta a csendet helyreállítani, hogy a tárgyalást megkezdhessék. Végül is azzal volt kénytelen fenyegetődni, hogy kiűrteti a termet és zárt tárgyalást rendel el. Erre aztán halotti csend tá-madt a teremben, minden ember a másikat ellen-őrizte, nehogy beszéljen vagy mozogjon, hogy a te-rem kiűrtésére ne kerülhessen sor. A bíró felszólí-totta az államügyészt, adja elő vádját. Az államügyész felállt, feltette szemüvegét és egy papírlapról fel-olvasta ezt a pár sort:

„Én Smith Jennings, Newyork állam ügyésze vá-dolom dr. Watschon Mathieut azzal, hogy ő engem és államunk bírait gyilkosnak nevez írásaiban és be-szédeiben azért, mert mi nem vagyunk hajlandók fog-lalkozni az ő rögeszméjével.“

Watschon felkiáltott:

— Nem rögeszme, igazság!!!

A bíró csöngetett és rászólt dr. Watschonra:

— Viselkedjék csendesen és várja meg, míg önt illeti a szó. Különbén kénytelen leszek önnel szem-ben szigorú intézkedéseket tenni. — Ez volt az első

figyel-
uralko-

A

—

jük el

pítja,

öli a

lenül

nyíték

mely

kacs

gessé

nyunk

pedig

mint

felett

nevez

ság vá

kem t

szaült

A

szó. A

—

gos h

molys

úrnak

lalkoz

éves

— há

A

—

kodás

vonor

bizon

zonyf

élve

ifj. He

figyelmeztetésem, de egyszersmind utolsó is, tehát uralkodjék magán!

Az államügyész erre így folytatta:

— Azzal vádol bennünket, hogy mi élve temetjük el a kivégzetteket, holott minden orvos megállapítja, hogy a 30 percig tartó 10.000 Voltos áram megöli a szervezetet és a halál 30 perc elteltével feltétlenül bekövetkezik. Dr. Watschonnak semmi bizonyítéka, semmi kísérlete nincs ebben az irányban, mely megdöntse bíróságunk igazságát, őt csak makacs rögeszméje vezérli, hogy a bíróságot nevetségessé tegye, bizalmatlanságot keltsen a tömegben irányunkban, tekintélyünket aláássa. A mi tekintélyünk pedig az állam tekintélye. Én, mint államügyész és mint ember kérem a bíróságot, hogy dr. Watschon felett azon kifejezéséért, amellyel minket gyilkosnak nevezett s azon szavakért, melyekkel minket gyilkosság vádjával illetett, a legszigorúbban ítélkezzék. Nekem több szavam nincs. — Erre az államügyész visszaült helyére.

A bíró intett dr. Watschonnak, hogy őt illeti a szó. Az szenvedélyes hangon kezdett beszélni:

— Smith Jennings úr ellenem emelt vádja hangoz hahotára készlet. Azonban a hely és ügyem komolysága kellő mérsékletre int. Smith Jennings úrnak nem tetszik a „gyilkos“ szó. Úgy látszik, foglalkozásába már annyira beleélte magát, hogy húszéves pályája alatt, — talán összeszámolni sem tudja, — hány embert gyilkolt meg és temettetett el élve.

A bíró megrázta a csengetyűt:

— Doktor, ez nem védelmi beszéd. Ez gyalázkodás. Ha még egy ilyen irányú kijelentést tesz, megvonom öntől a szót. Önnek csak egyhez van joga: a bizonyítás terére lépni. Kérem önt, be tudja ön bizonyítani azt, hogy a villamosszékekben kivégzettek élve temettettek el?

— Igen, bíró úr, — felelte Watschon.

— Nos, akkor fogjon hozzá ennek bebizonyításához.

Dr. Watschon erre így folytatta:

— Azok a kísérletek, melyeket én állatokon végeztem, mind azt bizonyították, hogy a 10.000 Voltos áram megdermeszti, tetszhalottá teszi az ilyen erős áramnak kitett élő szervezeteket, de meg nem öli. És a pár órával későbben adott „lobelin injectio“ újra megindítja a vérkeringést és a megölnék hitt élő szervezet felveszi az élet funkcióit és tovább él. Ezt kipróbáltam kutyán, tyúkon, macskán, ökrön...

A bíró közbeszólt:

— Remélem, nem akarja ehhez hasonlítani az emberi szervezetet?

— Bíró úr kérem, én sohasem szoktam személyeskedni a bírakkal.

Gyöngé zúgás vonult át a termen, az elnöklő bíró haragosan támadt rá dr. Watschonra és rákiálltott:

— Szellemeskedéseit tartsa meg magának, előadását pedig folytassa.

Watschon pedig folytatta:

— Ezekután uraim, szerény leszek. Ne mondják, hogy én azért jöttem ide, hogy félrevezessem a világot, ne mondják, hogy én oktalanul és igazságtalanul megvádoltam embereket s ne mondják azt, hogy én hamis kísérleteket végeztem, amelyekkel tévútra akarom vezetni az embereket. Ezért itt önök előtt felajánlok egy kísérletet, amellyel bebizonyítom, hogy minden szavam a tiszta igazság. Kérve kérem önöket, nemcsak önt, bíró úr, de önt is, engem vádló államügyész úr, fogadja el azt a kísérletet tanubizonyságnak, amelyet én ajánlok.

— Miben áll az ön kérése?

— Arra kérem önöket, államügyész úr, — szölt a doktor, — saját lelkiismeretük megnyugtatósa céljából engedjék meg, hogy ezt a kísérletet önök előtt végrehajthassam és ennek a kísérletnek végrehajtására felajánlom saját magamat. Ne féljenek, egész bizonyos vagyok, hogy én nem fogok meghalni. Három órával a kivégzés után, mikor engemet kivettek a villamosszékből, asszisztensem be fogja nekem adni az én általam erre a célra készített lobelin kámforéter injekciókat és én aztán friss egészséggel fogom elhagyni az épületet. Tehát tulajdonképpen az én védelmem egy kérés, amelyet az önök érdekében és a tudomány nevében kérek önöktől!

Erre a bíróság visszavonult, sokáig tanácskoztak és az államügyészt is bevonták a tanácskozásba. A tanácskozás vége az lett, hogy dr. Watschonnak megadták az engedélyt, hogy beüljön a villamosszékbe és 30 percig a 10.000 Voltot áteresszék szervezetén.

Hallatlan érdeklődést keltett az eset. Pár nap múlva volt a kísérlet és dr. Watschon asszisztensével, dr. Sharreppel jelent meg a villamosszék előtt. Az asszisztens kis bőrtáskát hozott magával, amelyben az injekció és az injekciót adó tűk voltak becsomagolva. Dr. Watschon nagy vígan ült be a bizottság előtt a villamosszékbe, mire átbocsájtották rajta a 10.000 Voltos áramot. Esméletét azonnal elvesztette és 30 percig ült a villamosszékben. Aztán kiemelték onnan, teste meg volt dermedve, — halott volt. Sharrep várt három óráig és akkor az injekciókat sorra beadta dr. Watschonnak. Azonban hiába volt minden igyekezet, nem tért magához. Halott volt. Az államügyész intett a bírának, orvosoknak:

— Uraim, nekünk volt igazunk, egy rajongó ember tévhitéért feláldozta magát. Erről mi nem tehetünk. Kérem, a hullát boncolják fel. Ez ugyan

nem szokásos a kivégzettekkel, de vele tegyük meg a kivételt!

Erre elvitték a boncterembe a holttestet, boncasztalra fektették, és a szokásos módon boncolni kezdték. Mikor már a mellcsont is felemelkedett, az egyik orvos rémülten kiálltott föl: a szív mozogni kezd. S valóban megindult a vérkeringés, Watschon felnyitotta szemét, nagy nehezen felemelte fejét és kínjában ordítva mondta:

— Gyilkosok! Nekem volt igazam!

Ezzel visszahanyatlott a boncasztalra és meghalt.

A NAGY BÍRÓ

Kovács József asztaloslegényt a statáriális bíróság elé vezették. Kovács teljes nyugalommal állt a bírák előtt és a hozzáintézett kérdésekre előadta, hogy sem anyja, sem apja, nőtlen, s teljesen egyedül áll a világon.

A rögtönítelő bíróság elnöke így szólt a vádlotthoz:

— Kovács József, magát azzal vádolják, hogy megölte a mult éjjel Zsuzsákné asszonyt. A vád alátámasztására szembesítem magával az összes tanukat. Eddig minden tanu azt vallotta, hogy a gyilkosság napjának hajnalán magát látták kijönni Zsuzsákné asszony házából, s aztán a szilváson át menekült a tett színhelyéről.

Kovács József megköszörülte torkát, aztán emelt hangon mondta:

— Bíró úr kérem, én ártatlan vagyok, és nagyon szeretnék én annak a tanunak a szemébe nézni, aki azt meri nekem mondani, hogy én vagyok a Zsuzsákné gyilkosa.

— Ezt a kérését azonnal teljesítem, — szólt a bíró. Azzal intett és bevezették az első tanut. A mezei csősz volt. A bíró megkérdezte a tanutól:

— Mondja, igaz hitére állítja maga, hogy ezt a Kovács Józsefet látta kijönni a gyilkosság napjának hajnalán Zsuzsákné házából?

— Hitemre mondom, bíró úr, hogy láttam! — felelte a csősz. — Csak sötétebb színű ruha volt rajta és a kalapját kissé szemébe húzta, de azért ő volt, mert még rá is kiállítottam:

— Hol jársz te itt, Jóska?

— Szólt erre ő valamit?

— Hogyne, bíró úr kérem! — felelt a csősz. — Azt dűnnyögte: a Jóska ott jár, ahol neki tetszik! azal tovább szaladt.

Kovács József dermedten nézett a csőszre:

— Ezt maga hallotta tőlem? És maga látott ott engem?

— Úgy, ahogy mondom és ahogy esküvel erősítem!

A bíró Kovács Józsefhez fordult:

— Nos, mit szól ehhez? Mit szól a csősz vallo-
másához? Mondja meg, hol van az a sötétszínű ruha,
amiben a gyilkosságot elkövette?

— Bíró úr kérem — szólt Kovács József — való-
igaz, nekem volt sötétszínű ruhám, ünneplő ruhám,
de az a gyilkosság éjszakáján eltűnt a padlásról. Pe-
dig én azon az éjszakán odahaza aludtam és már
9 órakor nyugovóra tértem, amit a házbeliék igazol-
tak is. Hogy a ruhámat ki lopta el, nem tudom.

A bíró közbeszólt:

— Ne törje a fejét, majd én folytatom a tanu-
kihallgatást, az jobban érdekelt engem, mint amit
maga mond!

A következő tanu Juli asszony volt, aki feles-
kenderfonásra járt a községbe. A bíró megkérdezte
tőle:

— Nézze, Nagy Julianna, ismeri ezt az embert,
látta a gyilkosság reggelén Zsuzsákné kertjében?

— Láttam bíró úr — szólt az asszony —, csak
más ruha volt rajta, de az arc az övé volt. Egész
szakasztott ő volt!

A bíró intett, beszólitotta a következő tanut. Ez az első béres volt, aki akkor hajtott ki a földekre, mikor Kovács József átugrott a sövényen. A bíró megkérdezte tőle:

— Mondja, fölismeri ebben az emberben azt az embert, aki Zsuzsákné kerítésén átugrott, mikor maga a szekérével szembejött vele?

— Esküvel vallom, bíró úr, fölismerem, nem téved az én szemem az ilyenekben!

Most Kovács Józsefhez fordult a bíró:

— Nos Kovács, mit szól mindezekhez?

— Úgy érzem, bíró úr! — mondotta a vádlott nyugodt hangon —, mintha gonosz boszorkány űzne velem szörnyű játékot, de megérteni nem tudom!

A bíró tovább beszélt Kovácsához:

— Nézze, az ujjlenyomatok is majdnem hajszálbiztonsággal azt bizonyítják, hogy maga volt a gyilkos!

— Hogy az micsoda tudomány, azt én nem tudom, bíró úr kérem, ahhoz én nem értek, én csak azt tudom, hogy itt boszorkányság van a dologban. Én esküszöm, hogy ártatlan vagyok.

Kovács Józsefet átvitték a siralomházba, pár órát adtak neki, hogy készüljön a halálra. A pap gyóntatta, vigasztalta, de Kovács József egyre csak azt hajtogatta, hogy az ő lelke tiszta és a Nagy Bíró látja, hogy ő ártatlanul szenved.

A falu körül egész nap csendőrök cirkáltak. Amikor egyik őrsvezető a nádas előtt elment, gyanús embert látott suhanni a sáslevelek között. Rákiáltott, de az nem állt meg, hanem behúzódott a nádasba. Az őrsvezetőnek gyanús volt a dolog, utánament, de az mindjobban és jobban menekült a nádas belsejébe. Erre az őrsvezető megfújta a sípot és a csendőrök hamar körülférték a nádaszt. Így aztán zsombékra szorítva, könnyen kézrekerült a mene-

külő. Mikor a csendőr-őrsvezető elé vezették, az őrsvezető megrémülve kiálltott föl:

— Ni, a Kovács József, megszökött a siralom-házból! — Azonnal megkötöztette s a bíró elé kísérte. A bíró legnagyobb csodálkozással nézett az előtte álló alakra. A kérdéses sötét ruhában Kovács József állott elő.

— Hogy hívják? — kérdezte.

— Kovács János! — szólt a suhanc.

— Mi járatban volt a határban?

— Munkát kerestem! — felelt vállát vonogatva.

— Azért bujkált a nádasban? Motozzák meg, nincs-e nála valami gyanús dolog!

Alig kutatták át zsebeit, máris előkerült az aranyfüggő, az összegyűrött bankók, meg két gyűrű.

A bíró kemény hangon szólt rá:

— Maga mult éjjel megölte Zsuzsák Jánosnét, aztán kirabolta! Menekülésében fölismerte a csősz, Juli asszony és az első béres. Maga a nádasba menekült, onnét akart tovaosonni az éj leple alatt. De mielőtt a gyilkosságot elkövette volna, elment Kovács József lakására, annak padlásáról ellopta az ünneplő ruháját s így öltözve ment gyilkolni, hogy félrevezessen mindenkit és mást keverjen bajba.

A bíró azonnal intézkedett és parancsára elővezették Kovács Józsefet. A bíró szelíden szólt hozzá:

— Jöjjön ide, Kovács József; magának volt igaz! Én tévedtem és elismerem, hogy van egy Nagy Bíró, akinek egy szempillantása több, mint a mi egész tudományunk! Nézze meg ezt az embert, aki itt áll a maga ruhájában és mondja meg, ismeri-e?

Kovács József ránézett az összekötözött emberre és riadtan kiálltott fel:

— János, mit tettél?

— Ki ez az ember? — kérdezte a bíró.

— Az ikertestvérem, bíró úr, a család szégyene volt, elszökött a háztól és a nevét sem volt szabad szüleim előtt említeni — és valójában nem is tudtam, hogy még él-e?

— De hát miért nem mondta — szólt a bíró —, hogy magának ikertestvére van, most majdnem szörnyű bűnt követtünk el igazság helyett!

— Nem történt semmi baj, bíró úr! — felelte Kovács József. — Nyugodjék meg, az én hitem megőrzött engemet és a Nagy Bíró megmutatta önöknek az igazságot!

Másnap statáriális bíróság elé állították Kovács Jánost és halálra ítélték. Kovács János hidegen fogadta a halálos ítéletet, Kovács József pedig keservesen zokogott.

Mikor a bíró kemény parancsot adott, hogy húzzák le a lopott ruhát, akkor Kovács József odalépett a bíróság elé és alázatos hangon kérte az elnököt:

— Bíró uram, kérve-kérem, hagyja rajta a ruhát, hadd vigye magával!

ta
fé
sz
já
ra
k
h
s
b
l
n
v
t

ELHAMVADT A MULT

Nagy meleg volt s a kastély ablakai nyitva voltak, mert a beteg grófné vágyakozva nézte a napfényt, mely arany sugárral ragyogta be az egész szobát. De a meleg nem tett jót előrehaladott szívbjának, a hőség lélegzetvételét lassította és szívét fárasztotta. Ahogy ott feküdt párnáján s nézett az ablakon át a parkba, lelkében föléledt a leszámolás tudata, hogy nemsokára mindezt ő nem látja már, sem a fákat, sem a faleveleken játszó napsugarat, sem semmit abból, ami most körülveszi.

Ekkor halk kopogás hallatszott ajtaján és belépett az orvos. A közeli városból jött, ma is, mint mindennap, a rendes időben érkezett, hogy megvizsgálja a beteget.

— Nos, hogy vagyunk? — kérdezte bizalomkelően, kedvesen az orvos.

— Hát csak vagyunk! — felelte a grófné — még vagyunk!

— És leszünk! — mondta szilárd hangon az orvos, — az idő mindent meggyógyít, türelem.

— Az idő — sóhajtott a grófné — igen az idő mindent meggyógyít és eltakar. Mondja, kedves doktorkám, tudna őszinte lenni énhozzám? . . .

— Minő kérdés, grófnő, én csak őszinte tudok magához lenni!

— Hát akkor mondja meg nekem, meddig tart-

hat még az én életem? Két nap, három nap, egy hét, tíz nap?

— Ugyan grófnő, mire gondol, hát ki tudja azt megmondani, ki meddig él — senki! — Mi, orvosok megállapítjuk a kórtüneteket, megvizsgáljuk a szervezetet, de aztán, hogy ki meddig él, ez épp oly rejtély mielőttünk, mint a többi élőlény előtt.

— Jó, jó, doktorkám, hagyjuk az általánosságot, most az én esetemről van szó, mert én magának lehet, hogy csak páciens vagyok, de a gyermekeim részére anya. És mint anya, vannak bizonyos kötelességeim, melyeket mielőtt befejezem az életet, teljesítenem kell, vannak dolgok, melyeket nekem halálom előtt rendeznem kell.

— Óh, grófnő, ön megint halálról beszél, mi értelme van ennek. Ami pedig azt illeti, hogy az anya elrendezi a földi dolgait, úgy, hogy azt gyermekei az ő nemléte után is rendben találják, ez csak természetes, mert minden anya csak arra gondol, hogy bármikor távozik is a földről, az ő elmúlása után a gyermekei mindent rendben találjanak.

— Köszönöm, doktorkám, — megértettem! — A grófné elhallgatott. Az orvos kezébe vette a pulzust, mérte az érverést, aztán nyugodt hangon mondta:

— Na, na, egész szép, a szív dolgozik, a vérkeringés zavartalan, rendben vagyunk!

Ezzel búcsúzott és elment. Mikor eltávozott, a grófné becsengette bizalmas komornáját, aztán így szólt hozzá:

— Anny, Anny, gyere csak ide, itt van a szekrényem kulcsa, menj, nyisd fel, s annak az alján van a rejtett fiók, amelynek foggantyúval jár a födele, ezt emeld fel, abban van egy vaskazetta, azt hozd ide hozzám. Csak siess!

A komorna teljesítette úrnője parancsát és elhozta a kazettát. Ekkor a grófné ráparancsolt Annyra:

— Most pedig eredj és fűts be a kandallóba!

— De grófnő, kérem — szólt ijedten a lány —, hisz olyan hősé van, az ember majdnem elájul!

— Azzal te ne törődj, én fázom. Én tudom, mikor van a tűzre szükségem. Tedd azt, amit parancsoltam.

A komorna eleget tett úrnője kérésének; mikor a kandallóban vígan lobogott a tűz, a grófné magára segített a háziruháját, karosszéket tolatott a kandalló elé, odasegített magát a karosszékbe, ölébe tette a vaskazettát, aztán parancsot adott a lánynak, hagyja magára. A karperecen volt egy kis ezüst kulcs, azzal kinyitotta a kazettát és kivett belőle leveleket; — régi levelek voltak. Szép sorjában rendezve, sorrendben, egymásután; — felvette a legelsőt. Elolvasta halkan mondta:

— Gróf Hardem... én 20 éves voltam, ő 25, együtt mentünk át a parkon, a nagy hárs alatt csókolt meg először... közel 60 éve... — a levelet bedobta az égő tűzbe s a tűzlángok hamar megsemmisítették gróf Hardem emlékét.

Másik levelet vett elő...

— Báró Bleier...

— Akkor már férjnél voltam... férjem attasé volt a német császári udvarnál... ott ismertem meg báró Bleiert.

— Mily szépen írja: „Ha valaha megdobbant emberi szív, nő láttára, úgy az enyém úgy dobog most, hogy majd szétveti börtönét, mióta magát látta... Én is szerettem, ő volt az első, akivel megcsaltam a férjem. Mintha csak most lenne, kirándultunk, együtt kocsiztunk egész nap, aztán este megcsókolt s nekem jólesett a csókja, örültem, hogy az övé lettem, azt hittem egy új világ született bennem, pedig csak a szerelem volt ez a bohó, röpke játék, mely annyiszor fölizgat bennünket, ifjúkorunkban,

és mely olyan távol van tőlünk később, mikor dér hull a hajunkra!”

— Isten veled, Max, hamvadj el... — ezzel elégette első szerelmesének levelét.

Aztán más levelek jöttek sorra, mind a tűz martaléka lett, nem maradt a kazettában egy sem, mindent elégetett a grófné, ami a multjára vonatkozott. A kazettát letette maga mellé a földre és nézett merően a tűzlángok közé, ahol még zsizseregtek az elhamvadt papírlevelek, némelyiken még az égő tinta nyoma az írást is megfénylette, mintha még a parázsból is a szerelem elő akarna kandikálni s a parázsszínű írás még egyszer zizegné: „szeretlek” — „hogyszeress!”

Már jó ideje ült elmélázva a tűz előtt a grófné, mikor egyszerre kocsizörgést hallott s pár pillanat múlva belépett szobájába leánya, aki a szomszéd faluban volt férjnél báró Libschütz ezredesnél. Meglepődve nézett anyjára, mikor a trópusi hőség dacára égő kandalló mellett ülve találta. A hőség úgyszólván elviselhetetlen volt, most még a parázs melege úgy fokozta a szoba tikkasztó levegőjét, hogy szinte elszédült benne az ember. A báróné ijedten szólt anyjára:

— De anyám, — mit csinálsz, hiszen muszáj, hogy rosszul légy, ebben a rettenetes melegben.

— Tévedsz leányom, — épp ellenkezőleg, sokkal, de sokkal jobban érzem magamat, mint eddig éreztem!

— Azért fűtöttél be kánikula derekán?

— Gyermekek vagy Melanie, — ezt te nem érted, nem is kell, hogy értsd, a fő az, hogy én nagyon jól érzem magam!

— Ennek nagyon örülök, édes jó anyám, de a tüzet talán most már mégis oltsuk el!

— Igen, Melanie, elolthatod. Hordjátok ki a hamut és hintsétek a nagy hárs gyökerére. Szerettem azt

a fát, ezt a marék hamut oda szántam. Most pedig tegyetek ágyba!

A grófnénak minden parancsát teljesítették és mikor megint ott feküdt ágyán, olyan boldog mosollyal nézett maga körül, hogy az egész környezet felvillanyozta élénkségével, úgy hogy mindenki örömmel tekintett rá és mosolyogva mondta: „A grófné határozottan jobban van!” Mikor Melanie odalépett hozzá és megismételte a mondást:

— Örülök anyám, hogy jobban vagy! — az megfogta leánya kezét, lehajtotta fejét és suttogó hangon mondta:

— Óh, sokkal jobban vagyok, gyermekem, te nem is tudod elképzelni, mennyivel jobban, mert én most olyan boldog vagyok, olyan boldog, mint aki visszanyerte szabadságát, azt a szabadságát, amely után egész életén át vágyott!

Fejét közben ráhajtotta leánya kezére s ott szunnyadt el. Leánya nem mert megmozdulni s hagyta nyugodni az anyja fejét, kezére hajtva. Ott várt... várt... várt..., de az anyja nem mozdult meg, végre is ő távozni készült, kissé megmozdította kezét, mire anyja feje lehanyatlott és Melanie csak akkor vette észre, — hogy anyja már halott!

gy
sö
ba
Já
rő
ot
Eg
ré
be
ja
es

ut
me

ki
sz

m
ho

ifj.

SZÉNACSMÓ

Aranyveretű ősz volt s a hulló leveleket bágyadt ragyogással futotta be a hanyatló nap. Már sötétedett, mikor megérkeztem a vidéki városba és barátommal a szép fasoron át bevonultam a főtérre. Járókelők üdvözöltek bennünket, mint régi ismerőst, szíves köszöntéssel és én megint annyi év után, otthon éreztem magam ezen a kedves vidéki helyen. Egyszer csak szembejött velünk egy magas, őszhajú, régi Biedermeyer-korabeli ruhába öltözött nő, kezében szénacsomót cipelt. Barátom üdvözölte, s ő nyájasan köszöntött felénk és mosolyogva mondta: „Ma este érkezik.“

Mikor elhaladt mellettünk, még csodálkozva utána is néztem ennek a különös jelenségnek. Aztán megkérdeztem barátomat: „Ki volt ez?“ S ő ráfelelte:

— Ugyan, — nem hallottad hírét? — Szeréna kisasszony!

— Nem tudok felőle. De olyan furcsa, hogy szénacsomóval jár az utcán, — és megy a vasút felé.

— Hát nem hallottad, mit mondott?

— De hallottam — „ma este érkezik“.

— Ezt mondja mindig és mindenkinek, akit még ismer a multból. És mindennap megy a vasúthoz és várja, hogy akit ő vár, az megérkezik.

— De hát kit vár ő?

— A vőlegényét!

— És mióta várja?

— Már bizony több, mint negyven éve. S azóta mindig jár, bolyong, a szénakötegeivel és várja, hogy hazajön az, aki talán már nem is él, csak az ő lelkében, az ő el nem hervadt szerelmében. Alig van már ismerőse a városban. Ő maga elhervadt szegény, a külvilágból nem érdekli senki és semmi, egyedül él kis házában, szerelmének, ifjúkori emlékének.

— Dehát hogy történt a dolog?

Erre barátom így adta elő Szeréna kisasszony történetét:

— A boldog békeidőben, több mint négy évtized előtt, dzsidás ezred állomásozott a városban. Ennek volt deli hadnagya, rétfalvi Réthy József, nemes származású izig-vérig katonalelkű, deli levante. Akkor Szeréna még liliomszál volt. Töretlen szépségű, egyenes járású, kékszemű, szőke csoda. A hadnagy úr és Szeréna a tisztibálon meglátták és megszerették egymást. A szerelem csodás fátyolával öszszefonva őket, egymás szemében keresték egymás lelkét és meglették azt, mert tekintetük fénye visszatükrözte nekik egymás érzéseit. A hadnagy minden délután odalovagolt Szerénke háza elé, odakötötte az ákác fához Pejko lovát, Szeréna pedig kijött, cukrot adott a lónak, megveregette a nyakát, aztán egy kis szénacsomót tett eléje, míg a hadnagy úr náluk uzsonnázott, vagy a lugasban ült vele és ott szőtték ketten a jövő ábrándjait.

De a durva reális élet nemcsak szerelmet követel az emberektől és különösen a katonáktól nem, hanem a szerelem mellé, mely fönt egy boldog világban él, amellé itt lent a földön, a realitások világában, a katonától, ha házasságra akarja felváltani a szerelmet, az önző élet — kauciót kér.

Sem a hadnagynak, sem Szerénának nem volt erre pénze. Szerették egymást és vártak. A várás vége az lett, hogy a dzsidás ezredet elhelyezték a városból.

Szomorú délután volt, mikor a Pejko patkói csattogtak a kövezeten. Szeréna kihajolt az ablakon, de látta a hadnagy arcán, hogy baj van, rossz hírrel jön. Eléje sietett, kivitte Pejkonak a szénacsomót s ők pedig bementek a lugasba, ahol a hadnagy elmondta az ő nagy fájdalmát.

— El kell válni — áthelyeztek.

— Messze?

— Nagyon messze. — Valahova Tirolba. Hegyek mögé, ahol hidegebb a levegő és a nap nem nyugszik le a róna alján, hanem elbújik a hegyek mögé s úgy fojtja meg a szürkülő napot.

— Értem — az élet a mi nagy ellenségünk, frigyli tőlünk szerelmünket.

A hadnagy kihúzta magát:

— Nem fog legyűrni minket.

És Szeréna ráfelelte:

— Hiszek neked — és visszavárlak!

A hadnagy felült a Pejko lóra, Szeréna ott állt a kiskapu előtt, lengett a kendő, a búcsúkendő s a dzsidás ezred elvonult.

Hogy volt, hogy nem volt, a hadnagy elment, hírét nem hallotta a város soha többé. Szeréna várt, levél nem jött, Tirolországból hír nem érkezett. Úgy mondta a fáma, valami grófnét megszeretett, avval eltűnt, más országokba mentek. Mások szerint duhaj mulatságban egyik társa leütötte. Hogy mi lett a vége, nem tudja senki. Szeréna várta, mert hitt neki.

Egy szép napon csoda történt. Pejko egyedül megjött a házhoz. Ott nyerített a kisablak alatt és Szeréna futott, vitte a szénacsomót, adott a lónak abrakot. Gazdag paraszté volt a ló, a környék kis falujában lakott, innét szabadult el a nemes állat, visszaemlékezve a szép napokra, befutott a városba és odaért Szeréna ablakához. A paraszt úgy adta elő a dolgot, mikor a Pejkot visszakövetelte, hogy a bécsi vásáron egy alkusztól vette. A kupec nem mondott

semmit neki, ő megkötötte az alkut s hazatért a lóval falujába. Azzal elvezette lovát és Szeréna megint magára maradt. De ez időtől fogva Szeréna jobban bízott, mint valaha. Minden nappal avval ébredt, hogy az ő szerelme, ma érkezik haza. Nem látta maga körül az idők változását. Nem érezte az idők múlását, ő csak egyet érzett, hogy az, akit ő szeret, az jön és azért minden este és minden reggel ment a szénacsomóval, hogy megkeresse, akinek jönnie kellett, mert ő hitte, hogy eljövend.

Két napig maradtam a városban, baráti körben töltöttem az időt. Mikor a vasútra mentem, hogy elutazzak és visszatérjek a fővárosba, a gyönyörű időben barátommal gyalog sétáltam ki a fason át, az állomásra. Egy-két ismerőssel még megálltunk beszélgetni, mikor Szeréna kisasszony elsurrant mellettünk s ment az érkező vonat elé. Újra köszöntöttük, s ő újra csak mosolygott felénk s mosolyogva azt susogta:

— Ma este érkezik!

Én aztán elváltam az uraktól és lassú léptekkel mentem az indóház felé. egyszerre csödületet láttam magam előtt. Emberek tolongtak ott. El akartam kerülni őket, de figyelmessé tett az, hogy szénacsomó hevert a földön. Barátommal a tömeghez mentünk, érdeklődtünk az eset iránt s egy jószívű polgár megmagyarázta a történeteket, Szeréna kisasszony összeesett. Most élesztgetik, de a szíve nem ver, ajka lezárult, utolsó szava az volt:

— Ma este érkezik!

Ott halt meg az utcán, mikor ment a vőlegénye elé s a vőlegénye halál képében meg is érkezett s ezzel a legenda véget ért.

A VÁRKASTÉLY

Menyhért gróf nevelőjével a ligetben sétált és gyermeklelkét megragadták a mulatóbódék tarka ötletei. Mindenáron be akart menni a céllövőházba, ahol a szökőkúton egy tojás táncolt, a víz erejétől egyensúlyban tartva. De még jobban izgatta a többi céltárgy: a futó szarvas, mely bukfencre esik, ha eltalálják és a nagy kitárt kapujú várkastély, mely telitalálat esetén behúzza kapuit és összeomlik. Egyre nógatta tanítóját, gyerünk, egy pár lövést hadd adjak le, de Mayer tanár úrnak semmi kedve sem volt annál kevésbbé, mert egy óra felé járt az idő és ebédre pontosan otthon kellett lenni. Ujságárús bódé mellett mentek el, mikor Mayer úr megállította a gyereket és külföldi folyóiratot vett magának. Mire vásárlását befejezte, körülnézett, Menyhért gróf nem volt mellette. Keresni kezdte és nem találta. Visszasietett a mutatványos bódékhoz s a céllövőházban ott látta Menyhért grófot, amint éppen a kastélyra lőtt s amely a telitalálat hatása alatt becsukta kis vaskapuit és összeomlott. A tanár szigorúan megragadta a gyermeket és megpirongatta:

— Hogy mert idejönni engedelem nélkül?!

A gyerek dacosan válaszolt:

— A várkastélyt muszáj volt összelőnöm...

— Ezért büntetésben fog részesülni — feddte meg a tanár. — Gyerünk haza!

Indulni akartak, de a lövészmeister a patronok árát követelte. A gyermeknél egy krajcár sem volt. Tanárának szólt:

— Kérem, fizesse ki.

Mayer tanár rendkívül dühbe jött:

— Még adósságokat is csinál, a hátunk mögött. Be fogom jelenteni a dolgot édesatyjának. Ezzel hazamentek, a tanár úr dühös volt tanítványára, Menyhért grófnak pedig azon járt az esze, hogy mikor jön már el az az idő, amikor nagykorú lesz és szabadon költheti a pénzét, úgy hogy nem szólhat bele sem Mayer úr, sem senki, mert annak ő lesz szuverén és egyedüli ura.

A fenyítés, melyet engedetlenségéért kapott, csak még jobban fokozta benne a vágyat, hogy egyszer szabad lehessen — a maga ura.

*

Huszonötéves volt Menyhért gróf, mikor apja meghalt és ő lett törvényes ura vagyonának. Elérkezett a pillanat, amire vágyott. Felszabadult minden béklyó alól. A sokezer holdas hitbizomány s a városi házak jövedelme bőven ontották a pénzt s ő a meg gondolatlan ifjuság esztelenségével szórta, amennyire csak bírta. Barátai néha figyelmeztették:

— Okosabban élj, Menyhért, mindenre telik nagy vagyonodból, ne tékozzolj, mert nincs az a sok, aminek végére ne lehetne járni.

De süket fülekre talált a jó tanács. A szertelen fogadások, az exotikus táncosnők, bolond ötletek nyelték a pénzt. S az úgy tűnt el nyomtalanul, mint a szirti folyó, mely hirtelen a hegyrianásnál, a föld alá bujik. Gyakran kellett rendezni, birtokait megterhelték, a szabadkézben lévő házak nagy részét eladták, de Menyhért nem tért észre.

Birtokán a nagy várkastély teljes fényben ragyogott. Volt felvonóhídja, amelyet dübörögve eresztettek le a vizárok fölé. Ha ő érkezett, a zászló felre-

pült a torony árbócára, jelezve, hogy a nagyúr megérkezett. Szolgák, vadászok, kulcsárok, ispánok, gazdasági intézők sorfalat álltak és várták parancsát. Szakácsok, kukták, kíséretők egész kis sereget alkottak s az öreg jószágigazgató, aki már a grófi nemzetség harmadik ivadékát szolgálta, ott állt előtte és jószágosan mondta:

— Gróf úr, közel ötven év emléke, ragaszkodása köt az ön családjához, de én félek, hogy nem érem meg élttem utolsó napját az ön szolgálatában.

— Miért? — kérdezte Menyhért gróf. — El akar hagyni?

— Nem, — felelt az öreg, — de öntől félek, hogy elhagy!

— Hogyan gondolja ezt?

— Csak úgy, — felelt az öreg, — hogy egyszer mohóságában túlharapja magát és féktelenségében többet költ, mint amit elbír mind e vagyon, és akkor a birtok és a várkastély lesüllyed, eltűnik a nagy szakadékban.

— Sohse törődjék ilyenekkel, öreg. De hogy lássa, hogy magára hallgatok, és sokat adok szavára, elmegyek külföldre, ott majd kevesebbe kerül az élet.

Igy történt, hogy Menyhért gróf a Rivierára ment. Akkor voltak a híres nizzai lóversenyek. A gróf szerette a lovakat, de még jobban szerette azt az izgalmat, melyet a futtatás szerzett. És ha olyan lovat látott, amely az izgalmas futamot bravurral nyerte meg, nem sajnálta érte a pénzt és minden értéket megadott érte. Így történt, hogy az egyik futamban egy Castel nevű ló csodálatos teljesítménnyel leverte az Angliából hozott híres favoritokat és elnyerte a Grand Prix-t.

Menyhért oda volt a lelkesedéstől, de az öröm vágyat is szült benne, mert féktelen természete azt követelte tőle, hogy az a ló az övé legyen. A futam után rögtön az istállóhoz ment, a ló gazdáját tuda-

kolta. Vicomte Castellar volt a tulajdonos. Menyhért gróf bemutatta magát s rögtön azt mondta neki, hogy szeretné a lovat megvenni. Castellar mosolyogva felelt:

— A ló nem eladó.

— De uram, megadok érte annyit, amennyit ön kér. Ön határozza meg az összeget, és én szó nélkül fizetek.

A vicomte csöndesen válaszolt:

— Nem, uram, ez a ló nem eladó.

Akkor vezették el előttük a lovat. Mindketten a ló mellé álltak. Menyhért vágyó szemeivel majdnem elnyelte a gyönyörű kancát s újra kezdte hevülékeny hangon:

— Uram, nekem ez a ló kell. Vagyonomat ezért a lóért.

A vicomte hidegebben válaszolt:

— Nincs önnek annyi vagyona, uram, amivel ezt a lovat meg tudná váltani.

Ez Menyhért büszkeségét sértette és dühbe jött.

— Azt bizza rám a vicomte úr. Ez a ló az enyém.

— Nem adom, — hangzott a felelet.

— Adj, vagy nem adj, én viszem.

Erre a vicomte is dühbe jött:

— Nem tűröm az erőszakoskodást. A ló itthon marad.

Erre elvesztette józanságát Menyhért:

— Akkor hát se a magáé, se az enyém. — Ezzel kihúzta pisztolyát és a homloküregébe lőtt a lónak.

A nemes állat felágaskodott, kettőt-hármat kapált, aztán kimúlt. Óriási felháborodás támadt. A vicomte rátámadt Menyhért grófra. Alig tudták karmai-ból kiszabadítani és letartóztatták. Nagy ügy lett a dologból. A sportbíróság összeült és elítélték Menyhért grófot. Először arra, hogy kitiltják a turfról.

Másodszor, hogy: törlik a versenystálló-tulajdonosok sorából.

Harmadszor pedig, hogy: Menyhért gróf köteles fizetni a vicomtenak kártérítést. A kártérítés pedig áll:

Először a ló árából.

Másodszor azon díjak összegéből, amelyeket a ló még nyerhetett volna, ha el nem pusztítják.

Harmadszor azon tenyészállatok értékéből, melyeket a kanca ellett volna, ha a versenykarrierje után, a ménesben tenyésztésre felhasználhatják. Ezzel az összeggel marasztalták el Menyhért grófot. Hihetetlen summáról volt szó. Menyhért gróf nyugodtan mondta:

— Fizetek!

Sürgönyözött is haza, csak hogy onnét az a válasz jött, hogy ennyi összeget előteremteni képtelenek. Minden le nem kötött vagyont eladtak, részvényt, ékszerért értékesítettek, azonban az összeg nem tellett ki. Ekkor hazautazott Menyhért gróf, rendezni dolgait.

De odahaza csodálatos s ránézve újszerű dolog várta. Kijelentették rokonai, hogy a törvényszék útján gondnokság alá helyezik. Háztartását felosztják, a kastélyt bezárják, a személyzetet elbocsátják és az ő számára a volt ispán-lakásban két szobát berendeznek, ahol élte végéig megszabott apanázs mellett élheti le napjait.

Igy került vissza Menyhért gróf ősei birtokára. S az ispán-lak egyszerű zsalugáteres ablakából nézte a bezárt ablakú elcsendesedett kastélyt, melynek régi élete összeomlott. S a lassú, hosszú napok unalmas óráiban eszébe jutott gyermekora, a régmúlt, mikor egyszer a ligetben sétált, s ott nem hallgatva senkire, megszökött a nevelőjétől s a céllövő bódében rálőtt a kis várkastélyra, amely mikor a kellő lövést megkapta, összeomlott, ablakai bezárultak, felvonóhídja lehanyatlott és vége volt.

Most a múlt messze ködén át, mikor itt elvonultságában nézte az ő szomorú kastélyát, belátta, hogy a két kastély ugyanaz, és ő már ott az első kastély leomlásánál, esztelen fővel készült arra, hogy aztán, mikor kilép az életbe, akkor lerombolja ezt a másik kastélyt is, ezt az igazit, melyet családja, ő előtte, annyi századokon át megőrzött, ápolt és fenntartott.

sz
an
cs
ha
tő
ho
ga
tik
be
fő
ho
na
da
m
v
ti
a
z
a
e
s
l
o

AZ ELSŐ BETEG

A főorvos így mondta el nekem az esetet:

— Akkor 26 éves voltam és kineveztek magán-szanatóriumba orvosnak. Azt a pavillont kaptam, amelyben súlyos idegbetegek voltak, úgy hogy nemcsak az ablakokon, meg az én kis orvosi szobámon, hanem még némely ajtón is vasrács volt. Reggel költöttem be a pavillonban levő szobámba és garszon otthonomból még egy pár likőrös üveget is elvittem magammal és azokat beállítottam a szobámban levő patikaszekrénybe, az orvosszerek mögé. Tíz órakor már berendezkedtem új otthonomban és jelentkeztem a főorvos előtt, aki nagyon jól fogadott és azt mondta, hogy mindjárt meg fog ismertetni a betegekkel, azoknak kórtüneteivel és hogy melyiket minő gyógymóddal kezeljem. Ezzel elindultunk és szobáról-szobára mentünk, ahol a legkülönbözőbb idegbajban szenvedő emberek gyötrődtek elzárva a világtól. Volt közöttük feltaláló, aki a holdba való utat megtalálta, volt aki a láthatatlan sipkát kereste, hogy eltűnjék üldözői elől. Volt zsugori, aki papírszeleteket gyűjtött és azt hitte, hogy azáltal a vagyona növekszik. Mind-egyikre megmondta a főorvos, hogy milyen csillapító szerrel és rendszerrel kezeljem. Mikor az egyik emeleti sarokszoza elé értünk, kint az ajtó előtt felémfordult és azt mondta nekem:

— Most jövünk a legérdekesebb betegemhez.

— Férfi? — kérdeztem.

— Nem, — felelte a főorvos. — Nő, még pedig egy ragyogóan szép nő. A mániája az, hogy a szerelme, aki rejtélyes módon eltűnt a háborúban, el fog jönni érte és akkor az ő nagy szomorúságát nagy vigasság fogja felváltani. Niobe fájdalmára emlékeztet az a jajveszékelés, amellyel szerelmét siratja. Minden ajtónyílásra azt hiszi, hogy az jön és ha az ember megpróbálja meggyőzni őt arról, hogy az, akit ő vár, már nincs az élők sorában, akkor tombolni kezd. A legjobb, amit az ember tehet, ha belemegy az ő rögeszméjébe és ebből kiindulva, próbálja gyógyítani az elhatalmasodott melankóliát.

Ezzel beléptünk a beteg szobájába. A főorvos ment elől, én utána. A beteg a kanapén ült és tágra nyílt szemekkel nézett az ajtóra. A főorvos szólalt meg először:

— Elhoztam, hogy bemutassam Önnek a mi fiatal új orvosunkat. Ezentul ő fog helyettesíteni engem.

Az asszony nem szólt semmit, csak nagy szemekkel nézett rám. Aztán mintha nem is hallotta volna a főorvos szavait, lassan odajött hozzám, vállamra tette kezét és azt mondta:

— Tudtam, hogy jönni fog, — vártam.

Ezzel lassan eltávoztunk a szobájából, végiglátogattuk a többi betegeket, majd visszatértünk a főorvos dolgozószobájába és ott megbeszéltük teendőimet. Mikor elkészültünk, akkor arra kértem a főorvos urat, hogy ne vegye rossz néven, hogy ma este, mint-hogy bentlakó lettem ebben a zárt szanatóriumban, még egy búcsúvacsorára kell mennem, aztán nem fogok úgy sem sokáig kimaradni. A főorvos megadta az engedelmet és én este fél 8-kor elmentem a vacsorára. Jó hangulatban voltunk együtt és én csak úgy éjfél felé tértem vissza a szanatóriumba. Hangulatom kitűnő volt, jóllakott voltam, pezsgőztünk is és így vidoran léptem be a pavillonba. Mikor szobám ajta-

jához érkeztem, nagy csodálkozásomra a kulcsot már az ajtóban találtam. Benyitottam szobámba, az ágyamon fehér ruhában egy nőalak ült. Betettem magam után az ajtót s hirtelen felgyújtottam a villanyt. A csodaszép, mélabúban szenvedő nő volt az éjféli vendégem. Csöngetni akartam az ápolónőnek, de ő intett:

— Ne fáradjon, a villanyzsinórokat elvágтам.

Erre észbe kaptam és mosolyogva válaszoltam:

— Jól tette!

Egyszerre megszólalt:

— Most ugye haragszik rám?!

Erre azt feleltem:

— Én első perctől kezdve meg voltam magával elégedve.

— Ezt észre vettem a szeméből, — mondta ő — és éreztem mindjárt, hogy mi meg fogjuk érteni egymást.

— Meg vagyok győződve róla...

— Úgy hát nem tartja különösnek, hogy idejöttem...

— Sőt! Ez a legtermészetesebb, amit tehetett. Csak a megismerés hozhatja közelebb egymáshoz az embereket.

— Ez volt az én gondolatom is. Látja, maga az, ki beigazolja az én hitemet, hogy a gondolatok találkoznak, összefonódnak és azokat szétfejteni nem lehet...

— Hát ki vitatja ezt? — mondtam engedékenyen.

— Hah! — intett kezével. — A legtöbb ember. Ők emberlelkeket akarnak megérteni, aztán még az utat sem tudják, hogy kell keresni a másiknak a lelket...

Hosszasan néztem betegemre, kinek lobogó fényben égett a szeme. S aztán hirtelen fordulattal azt mondtam neki:

— Én tudom az útját, s ha megengedi, most elindulok azon a rejtélyes úton s megkeresem a maga lelkét.

Kezeivel tapsolt.

— Nagyszerű lesz. Tudja mit, én majd eléje jövök és akkor találkozunk.

— Várjon csak, hozom hozzá a fölszereléseimet.

Ezzel a szekrényhez nyultam és elővettem a likőröket.

— Milyen italt szeret? Édeset? Gyümölcsnedvet? Erősebb szeszt?

— Maga az orvos, magának kell tudni, hogy az ilyen utrakelésnél, melyik a legjobb erőtadó ital.

— Örülök, ha megbízik bennem, majd én csinállok egy keveréket, mindketten iszunk belőle pár pohárnyit és aztán...

— „Elindulunk együtt!”

A szekrényből ügyesen kiszedtem a likőröket és aztán a legerősebb álomport kevertem a nő poharába. De kis hijja, hogy el nem tévesztettem. Nem voltam elég nyugodt és izgatottságomban majdnem a saját poharamba tettem. Utolsó pillanatban vettem észre, mikor átnyújtottam neki. Aztán koccintottam vele, a poharak összecsendültek:

— Most fel a nagy útra, ez az első csengetés.

Mohón nyelte az italt, aztán örömteli hangon ismételte:

— Egyszóval elindultunk, maga is, én is, biztos tudom, találkozni fogunk...

Ujabb pohárral nyújtottam át neki, szürcsölve itta.

— Mandulaíze van.

Nevetve mondtam: — Mandulavirágzás idején...

Ő — suttogva folytatta: — találkozom veled én...

Akkor már fáradtnak látszott. Most már csak még egy pohár kellett, aztán nem telt bele pár perc,

bágyadt lett, fejét lehajtotta, és szépen elaludt. Kimentem az ápolókért, felkeltettem őket, visszavittem a beteget cellájába és rázártam a vasajtót. Másnap figyeltük, mélyen aludt. Estefelé tért magához, akkor tejet kért, de újra elaludt. Harmadnap boldogan ébredt. Mikor beléptem hozzá, mosolygott.

— Mit álmodott? — kérdeztem.

S ő boldogan mondta:

— Csuda álmom volt, ragyogó. Nem földi élet... valami hallatlanul szép.

— Titok? — kérdeztem.

— Nem. Magának elmondom. Megértett valaki. Nem vagyok egyedül. Nem sírok már, mert sírni csak annak kell, aki egyedül áll a világon, s én pedig nem vagyok többé árva, elhagyott, de van valaki, aki vezet az úton...

— Az a kérdés, nézze, hogy az az út kivezet-e a multból?

— Tudja, abból, amelyben szomorú árnyak jártak és maga várt, hogy ezekből az árnyakból egy előlép és újra testalakot ölt.

— Árnyak? Nem látok árnyakat. Valami más látok. Valami újat. Mintha az élet újra kezdődne részemre.

— Akkor jó, — mondtam én, — akkor majd mi mindig erről az új életről fogunk ketten beszélgetni!

A főorvosnak jelentettem a változást és az nagy érdeklődve figyelte a beteget. Egyszer azt kérdezte tőlem:

— Mondja csak, hogyan érte el vele ezt az eredményt?

— Nagyon egyszerűen, — feleltem. — Magamat tettem meg az ő rögeszméje központjává. Úgy állítottam be magamat, mintha én lettem volna az az árnyék, amelyet ő a multból várt és amely élő alakban a személyemben jelent meg előtte. Belementem a sze-

relmi játékba s az új érzések éledése úgy elsöpörte a múltat, mintha az sohasem lett volna. De ha ez nem így történt volna, akkor az én betegem nem lett volna nő, mert a női lélek kilengő játéka az, mely hol a melankóliába, hol a boldogság ragyogó fellegvárába sodorja Éva leányait.

Mondanom sem kell, hogy a beteg teljesen meggyógyult, aztán férjhez is ment, de énhozzám még ma is annyira ragaszkodik, és minden születésnapomra és minden karácsonyestére felkeres valami ajándékkal.

kat
a J
halv
akk

szer
por
lanc
föve
csor
höl
a B
vill
som
léke
vol
hog
tájé

nüv
ta,
köv
és
nek
ker
dul

ifj. J

BOSZPORUSZ

Négy évtizede jártam Törökországban, aztán sokat barangoltam Amerikában, Afrikában, Szudánban, a Jordán partján, az Azori szigetén és egészen elhalványodtak bennem azok az emlékek, amelyeket akkor török földön szívtam magamba.

A múltkor egy ujsághíren akadt meg véletlenül szemem. A közlemény azt tartalmazta, hogy a Boszporusban sok női csontot találtak a tenger mélyében, láncok is heverték a csontok körül beiszapolódva a fövénybe. Az ujsághír megemléltette, hogy ezek a női csontok valószínűleg II. Abdul Hamid szultán háremhölgyeinek a csontvázai, akiket ő egyszer haragjában a Boszporusba dobott. Az ujsághír olvasására felvillant előttem negyven év előtti törökországi utazásom és mind világosabban és tisztábban kezdtem emlékezni a dologra, mert éppen Konstantinápolyban voltam akkor, mikor ott nagy suttogva beszéltek, hogy lázadás volt az Ildisz-kioszkban, a szultán palotájában, de elfojtották — s azóta „áll néma csend!”

Egy nagyon ügyes dragománom volt, aki mindenüvé bejáratos lehetett, mert töviről-hegyire elmondta, hogy mi történt a szultán háremében s ezt miért követte aztán az az éjszakai razzia, letartóztatás — és a „néma csend!” Alinak hívták a dragománt, akinek Mehmed nevű fivére az Ildiszben szolgált, mint kertész és reá a számócaágyak voltak bízva. II. Abdul Hamidnak ugyanis kedvenc gyümölcse volt a sza-

móca, s minthogy megkövetelte, hogy ez a gyümölcs az év minden szakában rendelkezésére álljon, a kertésznek a szamóca-palántákat úgy kellett beosztani, a nagy üvegházban és a szabadban, hogy azok az év minden szakában termőképesek legyenek. Ez a Mehmed mesélte el Alinak az esetet, amelyet Ali nekem bizalmasan suttogott el.

— Tetszik tudni, — mesélte Ali, — nálunk a Ramazán ünnepén a Szultánnak az állam tizenkét új nőt ajándékoz a háreme részére. Mint minden évben, az idén is ezek az új háremhölgyek megérkeztek a palotába, ahol a szultán előtt fölvonultatták őket. Ez minden évben meg szokott történni a szokásos szertartások között és nem kavart nagyobb hullámot a császári palota életében. Az idén azonban hogyan, hogy nem, a konjai Váli egy csodaszép leányt küldött a Szultánnak a Ramazán ünnepére. Alili volt a leány neve s mikor a Szultán meglátta belépni márványtermébe, majdnem elájult a gyönyörtől, a boldogságtól. Odaintette magához s megkérdezte:

— Ki vagy te s merre van hazád?

— Alili a nevem és Konjából jövök, hogy a Padi-sah örömeire legyek — felelte s ezzel leült a szultán lába elé. A többi leányt maga elé sem engedte a szultán, és szigorú parancsot adott ki, hogy a hárem egy részét ki kell üríteni és azokat a lakosztályokat mind Alili részére kell berendezni. Természetesen ez az intézkedés sok irigységet és keserőséget keltett a háremhölgyek körében. Azelőtt mindegyiknek meg volt a szobája, sőt a kegyenceknek lakosztálya is, most pedig összezsúfolták őket úgy, hogy egy-egy szobában három-négyen is tanyáztak. A szultáni kegy teljesen elfordult tőlük s úgy éltek ott ödöngve, mint az őszi legyek. Sok fojtó keserűség gyülemlett össze bennük, irigykedve nézték Alilit, figyelték minden lépését s keserűen beszélték meg egymás között azokat a kegyeket, amelyekben a szultán részesítette.

Eleinte teljesen elvonulva éltek, még a kertben sem érintkeztek vele, de volt a háremhölgyek között egy ravasz görög nő, valami Khali nevű, aki összesűgött társnőivel s azt mondta, hogy legjobb lesz, ha színlelt hódolattal, nyájas arccal járulnak Alili elé. Khali terve tetszett a többi háremhölgynek s mindnyájan hódolva vették körül a szultán kedvencét. A legelkeseredettebb Szulejka volt, mert ő tartotta magát mindaddig, — míg Alili alakja fel nem tűnt, — a hárem első hölgyének.

A barátkozás révén megtudták, hogy Alili legkedvesebb étele a „Baluza“, ez a mézből, lánglisztből és pisztáciából készült sütemény. Szulejka szeme felcsillant erre a hírre s megkérte társait, hogy kérdezzék meg, ne csináljanak-e neki péntek estére egy tál baluzát. Alili nagy örömmel fogadta az ajánlatot. Erre Szulejka maga köré gyűjtötte az elkeseredett háremhölgyeket, s a próféta szakállára megeskette őket, hogy titokban tartják tervüket. Kiosztották egymás között a szerepet s a kert fűvei közt, fák gyökerei között és kéreghancsokból kikeresték azokat, amelyeket jóknak véltek a titkos csalmata-nedvek elkészítéséhez. Mindez nagy csöndben, észrevétlenül történt. Aztán elkészítették a baluzát mézből, lánglisztből és pisztáciából, amelyet a szakács nagy örömmel adott rendelkezésükre. Mikor ez megvolt, megkenték a baluzát a csalmata nedvébe mártott galambtollal, és a szolgálatot tevő eunuchokkal beküldték Alili lakosztályába. Alili másnap fáradtan ébredt, aludni vágyott. Aztán el is aludt, csak este ébredt föl, de nem volt kedve sétálni, kimenni a kertbe, szobájában maradt és megint evett a baluzából, mire újra elaludt és aludt három nap és három éjjel és soha többé nem ébredt föl.

A szultánnak jelentették az esetet s megindult a vizsgálat a titokzatos ügyben. A baluza maradványa ott volt a szobában és mondták a szultánnak, hogy ez

volt az utolsó eledele. Abdul Hamid sokat átélt már az életben, rögtön gyanút fogott. Megvizsgáltatta a megmaradt baluzát az orvossal s az másnap jelentette a szultánnak, hogy méreg volt keverve a méz közé. A szultán nem kérdezősködött többet. Magához intette este a háremtestőrség parancsnokát és azt mondta neki:

— Ha betelt az éjfél, húsz zsákot viszel be a hárembe és mindenik zsákba belevarrsz a háremhölgyek közül egyet. Lábukra láncot raksz, aztán fölteszitek őket egy kocsira, leviszitek a Boszporus partjára, kieveztek velük a Boszporus közepére és ott bedobáljátok őket a tengerbe.

Ezt mesélte nekem negyven évvel ezelőtt a dragománom, Ali. S mikor most az ujsághírben olvastam, hogy a Boszporuszból sok női csontot halásztak ki, egyszerre megértettem a tengerfenék rejtélyét.

A HÁLA

A feketekávénál tartottunk már, mikor a beszéd a hálára terelődött. Többen azt állították, hogy hála egyáltalában nincs is a földön. Sokan Shakespearet idézték, aki azt mondta: „Jó, mit ember térsen, vízbe írva vagyon“...

— Ilyen víz, — mondotta az egyikünk, — az emberek lelke is, amelyben a jó nyoma elfoszlik, eltűnik.

Volt közöttünk egy kedves, finomlelkű prépost, aki mosolyogva hallgatta szócsatánkat, majd, mikor egy kis szünet állt be a vitatkozásban, szelíd hangon így szólt:

— Én nem szeretek vitatkozni, inkább elmondok egy történetet, melynek az a tanulsága, hogy nem szabad elhamarkodottan ítélni emberek fölött.

Mindnyájan elhallgattunk, s a pap csendesen beszélni kezdett.

— Én tudom, hogy semmi jóság sem vész el, mert a jóság is erő, az erő pedig örökkévaló... Országunk nyugati részében, Vöröslápon lakott egy grófi család. Gazdaságuk valósággal mintagazdaság volt s híresek voltak arról is, hogy milyen megértéssel és szeretettel foglalkoztak béreseik, cselédjeik dolgaival. Ha valamelyik cseléd megbetegedett, azonnal orvost hozattak, a gyógyszerért pedig a grófnő vitte el a beteghez és maga gondoskodott a beteg kényelméről és nyugalmáról. A cselédasszonyok még a ruhaszegélyét is megcsókolták, annyira szerették. „Jó-tét“

léleknek nevezték el úrnőjüket. A gróf pedig olvasókört csinált a cselédeknek, könyvtárat, a nép gyermekeinek való könyvekkel, sőt labdajátékot is rendeztetett részükre. De ami a legfontosabb volt, elérte azt, hogy pusztáját elismertette kisközségnek, s így emberei bírót is választhattak s maguk intézhették községük ügyeit.

Karácsonykor a gyermekeknek karácsonyfa ünnepélyt rendezett. Ujévkor aranykrajcárokat osztott ki közöttük. Húsvétkor meg pirostojásokat kaptak a kicsinyek.

— Azután kitört a világháború, — folytatta a prépost. — A grófnő a vendégházat átalakíttatta hadikórháznak és üdülőnek. Elvégezte az ápolónői tanfolyamot és maga ápolta a sebesülteket. A grófi konyhán főztek mindenkinek s a sebesültek ugyanazt az ételt kapták, mint az uraság.

A háború után, a vörös forradalom elől a grófi pár Bécsbe menekült. Ott kapták a hírt, hogy a kastélyukat teljesen kifosztották, sőt, hogy a bíró, akivel annyi jót tettek, maga vezette az embereket és rendelkezett, hogy ki mit vigyen el a kastély képeiből, bútoraiból, csilláraiból. A könyveket is elhordták, meg a szalónból a kis nappalikat és hamutartókat is. A kastélyban nem maradt semmi, de semmi.

A grófnét a szörnyű pusztításnál is jobban megrázta az, hogy ilyen keserűen kellett csalódnia az emberekben, akikkel annyi jót tettek. „Hát nem lehet jót tenni? — zokogta. — Nem akartam mást, mint felemelni azt a népet. És most így fizettek.”

A gróf komoran hallgatott.

Aztán múltak a napok, múltak a hetek, s egypár hónap után végetért a forradalom. A grófi pár rászánta magát, hogy hazatérjen Vöröslápra. Sürgönyöztek az állomásfőnököknek, hogy hazatérnek, meg nézni, mi maradt meg a fölfordulás után.

A vasúti állomáson régi kocsisuk várta őket teljes parádében. Beültek a kocsiba és a kastélyba hajtattak. A park bejárata előtt diadalkapú fogadta az érkezőket, fehérruhás kislányok álltak sorfalat és virágokat dobáltak a kocsijukba. Mikor pedig beléptek a kastélyba, a tornácon a bíró állt eléjük levett kalappal és lelkes szavakkal köszöntötte őket. A kastélyban minden a helyén volt az utolsó szögig, még a kandallón levő kis nippes is úgy sorakoztak fel, mint a felfordulás előtt. A grófi pár egyik ámulatból a másikba esett:

— Hát hogy lehet ez? Hiszen azt mondták, hogy kifosztották a kastélyt...

A bíró megpödrötte a bajuszát:

— Nem egészen úgy volt az, méltóságos gróf úr. Hanem hát én úgy gondoltam, hogy addig szétszünk egymás között mindent, hogy idegen el ne vihesse, aztán ha vissza tetszik jönni, akkor én majd a leltár szerint mindenkitől visszakérek mindent. Így is tettünk.

A grófi pár meghatottan nézett a bíróra, megszorították kezét, az öreg gróf magához ölelte:

— Restelem, hogy rosszat gondoltam rólatok — mondta csendesen.

— Nem tesz semmit, méltóságos gróf úr, — szólt a bíró, — most legalább még jobban meg tetszett ismerni bennünket, mint eddig.

— Eddig tart a történet, — fejezte be elbeszélését a pap, — jól tennétek, ha erősebben hinnétek az emberi jóságban.

va
let
me
ba
kö
ba
ho
tet

ma
ap
el
fiu
ak
m
in
m

na
ús
ba
és
k
d
j

GURGULU

Amsterdamban, mint az egyetem vendége, felolvasást tartottam. Felolvasás után estebéd volt tiszteletemre. Itt sok holland előkelőséggel ismerkedtem meg. Köztük van Hooper úrral, akinek Holland-Indiában nagy birtokai voltak. A birtokot atyjától örökölte. Az öreg van Hooper negyven évet töltött Indiában. Nagy vagyont szerzett s egyetlen vágya az volt, hogy öregségére hazatérhessen Hollandiába és szeretett hazája földjében pihenhesse ki munkás életét.

A fiú így adta elő apja történetét:

— Édesapám fiatal korában vándorolt ki a gyarmatokra. Szegény fiú volt, kilencen voltak testvérek, apja gyémántköszörüléssel foglalkozott, de alig tudta eltartani népes családját. Henry, akkor a legidősebb fiú, tizenkilenc éves volt. Ő Amerikába készült, mert akkor tört ki Kaliforniában az aranyláz és azt remélte, hogy neki is kedvez majd ott a szerencse. El is indult, minden holmiját egy kis zöld faládában vitte magával.

A hajót szerencsétlenség érte, elsüllyedt a csatornában és az utasok majdnem mind elpusztultak, ő úszva érte el a partot és aléltan terült el a homokban. Hajnalra minden elcsendesedett a csatornában és a víz valami tárgyat sodort feléje. Megismerte, az ő kis ládája volt. Kihalásztá, aztán begyalogolt Rotterdamba, elszegődött inasnak egy induló holland hajóra és Amerika helyett így jutott el Holland-Indiába.

Ott először napszámban dolgozott, azután egy farmon helyezkedett el, nagyon takarékoskodott. Öt év múlva már önálló kis gazdasága volt, banánt termelt, déli gyümölcsöt, majd déligyümölcsöt szállított Európába. Hajói voltak, gyönyörű háza, pénze a bankban, de mikor a hetvenhez közeledett, elfogta a honvágy. Annál is inkább, mert minket az anyaországban neveltetett.

Egy szép őszi napon indult el Holland-Indiából, hogy hazatérjen körünkbe. Ismét hajószerencsétlenség érte, de most nem volt olyan súlyos az eset, mert a süllyedő hajóról mentőcsónakok vették fel s egy gőzös Bombayba vitte. Innen akkor nem indult gyors-hajó, tehát egy gyümölcsszállító teherhajóra szállt. Mulattatta az a tudat, hogy saját gyümölcsrakományával érkezik vissza hazájába.

Szerette az utasokat nézni. Volt ott hindu, arab, néger, szumatrai, egyiptomi. Különösen egy hindu érdekelt, aki minden napnyugta táján fölött a fedélzetre, valami síphangszeren játszott és egy kobrakígyót táncoltatott. Beszélt is a kígyóhoz.

— Gurgulu... gurgulu...

Az utasok érdeklődéssel nézték ezt a mulatságos mutatványt.

Egyik este nagy sürgés-forgás támadt a hajó aljában. Szaladgálás, kiabálás, idegesség. Kisült, hogy ez a pápaszemes kígyó megszökött rejtekéből és eltűnt a hajó mélyén. Az utasok meg voltak rémülve, mert hisz a kobrakígyó harapása halálos. A kapitány intézkedett, a matrózokat vaskampókkal felszerelve a kígyó keresésére küldték, de a kígyó nem került elő. A fakir napokig siránkozott és Gurgulu nevét kiabálta. Ádenben aztán a fakir is, meg a legtöbb színes utas kiszállt s a hajó folytatta útját Rotterdamban. A külső kikötőben vetett horgonyt. Mi ott vártuk apánkat és nagy örömmel vittük haza.

Másnap az öreg kiment a külső kikötőbe, hogy

a hajó kirakodását végignézze. Amikor a sáskötegekbe kötözött banáncsomagokat kivitték a raktárba és apám számbavette őket, az egyik sáskötegből egyszerre csak előugrott Gurgulu, és megharapta apám kezét. Ekkor már késő este volt. Nem volt ott a kocsija apámnak és két órába telt, míg be tudott jönni a városba. Rögtön orvost hívtunk, de a méreg már felszívódott és hajnalra édesapám meghalt.

— Ez a mi családunk története, — mondta az „ifjabb van Hoofers“. — Hiába, mindennek ára van e földön.

má
jeg
Ari
hoc
bel
mé

Mi

ok

zor
sit
ku
tes
ap

ma

de

to

A FURCSA TOLVAJ

Éppen szobámban jártam föl s alá és novellatémán gondolkoztam, mikor emberem belépett s névjegyet adott át. Elolvastam a nevet: báró Zambelli Aristid. Soha nem hallottam. De azért intettem, hogy bocsássák be. Következő pillanatban nyílt az ajtó és belépett rajta egy érdekes fejű ember. A kézfogásnál még egyszer ismételte:

— Báró Zambelli vagyok.

— Örülök — feleltem. — Parancsoljon velem. Mivel lehetek szolgálatára?

— Uram, hogy én önt felkerestem, annak nagy oka van.

— Kíváncsivá tesz, — feleltem.

— Én egy korszakalkotó tanulmányon dolgozom. Minden találmány, amely még nincs megvalósítva az emberek előtt, az első pillanatban fantasztikumnak, vagy rögeszmének tetszik. De ez természetes. Mindenki, aki újat próbál, ki van téve ennek az apró kellemetlenségnek.

— Rendben van. Szabad tudnom, mi az ön találmánya?

Az idegen ekkor körülnézett a szobámban.

— Uram, van önnek látsöve?

— Hogyne, — feleltem. — Éppen itt van a Trieder, amelyet a legjobbnak tartok ebben a minőségben.

Odaadtam az idegennek, aki rögtön kivette a tokból, beállította és rámnézett vele. Aztán így szólt:

— Na igen. Hát ebből indulok ki. A formája ennek jó. Most már csak a belső szerkezet új nálam. Én kitaláltam az agylátsövet, amelynek segítségével én a koponyán át az emberek fejébe nézek be.

Ebben a pillanatban felugrottam és zavartan mosolyogni kezdtem:

— Igen, igen, nagyszerű.

Az idegen erre szigorúan rámnézett.

— Kérem, csak ne nyugtalankodjék, üljön le. Én nem vagyok örült és Edison sem volt az, mikor azt mondta, hogy majd ő a hangot elraktározza viaszlemezbe úgy, hogy az még száz év múlva is épp úgy fog beszélni, mint beszélt az illetőnek élő korában. Sőt azt is megsúgom magának, hogy mikor Edison az első fonográfot bemutatta Párizsban, a Tudományos Akadémián, az egyik tudós felállott és azt mondta: hogy ő nem bolond, őt egy ügyes hasbeszélő nem fogja becsapni. Pedig, ugy-e, Edisonnak volt igaza? Nos lássa. Most, mikor ön előbb felugrott, eljátszotta nekem a francia akadémikus játékát.

Szabadkozva mondtam:

— De kérem, dehogy.

Az idegen pedig így folytatta:

— Figyeljen csak ide. Ugy-e, millió és millió-számra születnek emberek, mégis, míg az egyetemes emberiség fölé fölemelkedhetik, ugy-e, egy Verdi, egy Marconi, egy Heine, vagy egy Edison, ahhoz rengeteg idő és rengeteg emberkiválás kell. Ezért én egy olyan készüléket szerkesztettem, amellyel én követni tudom az agysejtekben végbemenő diffúziót, azaz az agytekercek dinamikai munkáját, amely nem más, mint az alkotás. Ha az én látsövem segítségével, mondjuk, egy szereplő ember fejére ránézek, legyen az miniszter, vagy szereplő klubember s abban esetleg nem látok semmit, az még nem azt jelenti, hogy az én szerkezetem rossz, legfeljebb annyit, hogy az illető koponyájában az úgynévezett Toricelli-féle lég-

üres tér van, ahol abszolúte semmi sincs.

— Valóban, abban igazat adok önnek, hogy sok agybura rejti a Toricelli-féle légüres teret. Erre, sajnos, az életben gyakran magam is rájöttem.

— Na lássa, — szólt az idegen kitörő örömmel. — A kísérlet most már úgy történik, hogy az emberfejet a nyaktól fölfelé, egy, én általam készített acélszekrénybe zárjuk, ahol az illető gumicsővel kapja az oxigént a kísérlet tartamára. Az acélszekrényen két nyílás van, amelyet üveg borít és erre a nyílásra erősítetik rá az én agylátsövem; most már elektromos mágnes indukció indíttatik meg, amely működésbe hozza az én látsövem belsejében lévő s a Croox-féle csőhöz hasonló sugárbontó készüléket s így tekintek én be az agy szerkezetébe.

Érdeklődve kérdeztem meg:

— És hol látható ez az ön készüléke? Messze van az ide?

— A laboratóriumban, — felelte az idegen.

— Nincs messze? Menjünk talán oda.

Az idegen kezével legyintett.

— Így egyszerre nem lehet.

— Miért? — kérdeztem.

— Először azért, mert a készüléket össze kell állítanom, de valójában azért nem, mert megzavarnának bennünket.

— Hát ugyan ki zavarna meg bennünket?

— Ön naiv ember. Ön azt hiszi, egy olyan embernek, mint én, aki ilyen dolgokkal foglalkozom és a világ számára könnyen illusztrálhatóvá akarom tenni azt, hogy melyik ember mennyit ér, ilyen embernek nincsenek ellenségei? Be kell vallanom önnek, hogy én valóságos üldözésnek vagyok kitéve.

— Üldözésnek?

— Hát ön nem tapasztalta még, hogy mindenkinek az életben, aki valami újat akart, ez a jutalma?

Ebben a pillanatban felnyilt az ajtó, belépett

rajta két úr. Az egyik odajött hozzám és bemutatkozott.

— Nevem báró Zambelli Richárd. Az unokaöccse vagyok Aristid bátyámnak.

— Kérem, — mosolyogva néztem rá. — Mivel lehetek szolgálatjára?

— Eljöttem, hogy bocsánatot kérjek öntől, a nagybátyám viselkedése miatt.

— De uram, hisz az ön nagybátyja a legértékesebb és legérdekesebb emberek egyike, akikkel az életben találkoztam.

— Igen, — felelt a fiatalember, — ő jó ember, de egy szenvedélye van. Mindenüvé elmegy és ellopja a látcsöveket.

Körülnéztem és valóban a látcső nem volt sehol...

— Azért mi a család felügyelete alatt tartjuk és ez a gondozója, ez a másik úr.

Erre a másik úr odaugrott, szó nélkül megmozgatta az öreget, a Ferenc József-kabát zsebéből kihúzta az én Trieder gukkeremet és átadta nekem. Ezzel az öreget karonfogta és kivezette a szobából. A fiatalember bocsánatkérően nézett rám.

— Lássá, uram, ez a mi szerencsétlenségünk az öreggel. De, ugy-e, azért ön nem haragszik reám?

— Haragudni? — nevettem. — Sőt, ha nem veszi rossz néven, bevallom őszintén, énnekem hálásnak kell lennem önök iránt, mert én a mai nappal az önök lekötöztetése lettem.

— Nem értem.

— A dolog úgy áll, hogy nekem novellát kellett volna írnom és témát kerestem. És azt hiszem, ennél jobbat egyhamar nem fogok találni.

jes
mo
vez
fár
a l
gás
lep
ágy
má

ság
ho
ta,
ját
rin
csa
hív
sol
ho
Elo
A
ala
hű
na
tél
de

új.

BÚCSÚ AZ ÉLETTŐL

Az öreg Stungot szanatóriumba szállították, teljesen ki volt merülve. Milliókat gyűjtött össze és most, mikor élvezhette volna pénze hatalmát, szervezte felmondta a szolgálatot. Ott feküdt betegágyán, fáradtan, kiuzsorázott testtel. Az ablak nyitva volt, a kertből behallatszott a gyermekek vidám zsibongása; látta a madarakat repülni az égen, egy-egy lepke is elbillegett az ablak előtt és ő ott feküdt az ágyban és minden, ami élet volt, — oly távol volt már tőle.

Végiggondolta életét és most nagy magányosságban úgy érezte, hogy ez a sors igazságosztó ereje, hogy idejutott. Csúnyán kezdte pályáját. Ezt ő tudta, senki más. A bankban, ahol gyakornok volt, ki játszotta a pénztáros éberségét és negyvenezer forintot ellopott. Ami miatt a szegény pénztáros kis családi házat elvették, őt meg bezárták. Jungernek hívták a pénztárost, hogy hová lett, nem tudja, — soha nem hallott többé felőle. Neki megvolt a pénze, hogy elkezdhesse karrierjét és ekkor az volt a fő. Eleinte csöndben telkeket vett és ezekkel spekulált. A szerencse melléje állt és pár év alatt önálló bankot alapított. És a pénz ördöge vele volt, a lopott pénz hűen szolgált. Vagyona egyre nőtt és Stung Henrik nagy tényező lett, befolyásos ember, pénzügyi tekintély. Lyrai érzések sohasem bántották, nőt nem engedett közelébe, — őneki titka volt, az ő titka, melyet

befalazott, — az, hogy ő lopott és ez volt az ő indulása az életre.

És most, mikor már nem kellett neki semmi, csak óránként egy kis hűsítő, hogy benső forróságát csillapítsa, — most érezte, hogy milyen hiábavaló volt egész élete. A napok, melyeken lázasan hajszolta a pénzt és erőszakolta, hogy megkaparintsa, — elvesztett időnek tetszetek előtte. Tudta, hogy ő már vagyónának hasznát nem veheti. Egy derék ápolónő volt mellette, aki odaadással szolgált és valahányszor felsóhajtott vergődésében, az kedves szavakkal fordult hozzá: „Nincs oka sóhajtozni, Stung úr, lesz még sok szép napja! Csak bízni kell — és mosolyogni!”

— Kedves magától, de kiben bízzak? Önmagamban nem tudok, mert ismerem magamat!

— Ugyan, Stung úr, ilyen jó ember, mint ön, hogy mondhat ilyet!

— Jó ember! Jó ember! — ismételte a nagybeteg. — Lássá, szeretnék jó ember lenni!

— Mindenki az lehet, aki azzá akar lenni!

— Mond valamit, — felelte Stung és elgondolkozott.

Egyik éjjel, mikor nagyon fuldoklott, megfogta az ápolónő kezét és azt mondta neki:

— Csak egyet szeretnék, — Junger urat, Junger urat viszontlátni!

— Ki az a Junger úr? — kérdezte az ápolónő.

— Maga nem ismerheti... maga nem tudhat róla! Az régen volt, több mint harminc éve!

Az ápolónő lehajtotta fejét: Több mint harminc éve...

— Miért mondja ezt? — kérdezte Stung Henrik.

— Mert több mint harminc éve, hogy apám...

— Meghalt? — kérdezte Stung.

— Ha csak meghalt volna? Ne kérdezze! Pihenjen szépen!

Stungot szorongó érzés fogta el:

— Hogy hívták az édesapját?

— Junger Péternek!

Stung azt hitte, villamosütés járja át egész testét, szíve még soha ilyen nagyot nem dobban életében. Izgatott lett, elkezdett kiabálni: „Junger Péter derék ember volt, ő nem lopott, ő ártatlan volt!”

Az ápolónő megsimogatta a beteg homlokát:

— Lássa, hogy maga jó ember! Nem is hiszi, milyen jól esik nekem minden szava! Én egész életemen át tudtam, hogy ő ártatlan volt, hogy ő nem lehetett bűnös és most maga, maga is azt mondja, maga, aki nagy úr, hatalmas ember és akit én azelőtt sohasem ismertem!

— Igen, igen, — nyögte Stung, — erre én meg merek esküdni! Ismerem az esetet! Ezzel elhallgatott és aztán bódultan elaludt. Sokkal könnyebben lélegzett, mint azelőtt és nem dobálta magát az ágyban. Pihent, a jól megérdemelt pihenés szállt reá.

Egy napja csendben telt el, de estefelé nyugtalan lett, maga mellé ültette az ápolónőt és megkérdezte, hogy hívják.

— Etelka! Junger Etelka!

— Köszönöm! — szólt Stung, — mondja, hány éves volt maga akkor, mikor édesapját...

— Ötéves voltam, nem tudtam felfogni, hogy valójában mi történt, csak a szívemben éreztem, hogy valami nagy gonoszság, valami ördögi hatalom ragadta meg apámat...

— Ördögi erő... Ördög!... Ez jó kifejezés! — ismételte Stung. — És mi lett aztán vele?

— Apámmal?

— Igen, vele, vele, aki ártatlan volt...

— Bezárták pár évre, házunkat elvették, minket nagynénénkhez vittek, ő nevelt fel... Mind magunk keressük a kenyerünket...

— És az édesapja?

— Amikor kiszabadult, kíváncorolt Dél-Amerikába, új életet akart kezdeni, de nem sikerült neki és...

— Ott pusztult el!? — kérdezte Stung.

— Meghalt szegény... árván, elhagyatva, az idegenben... az se lehetetlen, hogy öngyilkos lett, nem birt a sorssal, az erősebb volt, leteperte, ő alul maradt...

Stung hallgatott, majd megfogta az ápolónő kezét:

— Igazságot, igazságot kell kapni a maga édesapjának...

— Óh, Stung úr, ő már a másvilágon van...

— Hát akkor ott, a másvilágon, — onnan is jöhet igazság...!

— Ne izgassa magát, — szólt az ápolónő, — lássa, a homloka megint verejtékes...

— Jó, jó, megnyugszom... — rendben lesz, minden rendben lesz!

Két napig nyugodt volt. A második nap délutánján tintát, tollat kért és levélpapírt és nagynehezen felült ágyában és írt.

Az ápolónő kérdezte: kinek ír?

— Magának, kedves Junger Etelka... magának!

És fáradt arcán mosoly jelent meg. A levelet lezárta és megcímezte és betette a feje alatt levő pénztárcába, aztán elaludt, mélyen elaludt. Pár napig küzdött még az élettel, de aztán megnyugodott és elköltözött a másvilágra.

Mikor elvitték a holttestét, az ápolónő megtalálta a párna alatt a pénztárcáját és ebben a levelet, a levél neki volt címezve: „Junger Etelkának, — tulajdon kezébe.”

Az ápolónő szorongó érzéssel vette kezébe és felbontotta. Egy utalvány volt benne negyvenezer pengőről és pár sor írás:

„Ez a maguk pénze, esküszöm, a maguk pénze, többet nem mondhatok, úgy sem segít már a dolgon! Legyenek boldogok — és ... én nem voltam rossz ember ... egyszer ... csak egyszer..“

Ennyi volt az egész. Az ápolónő leült az ablak mellé ... és keservesen sírt ... Sírt, de nemcsak azért, mert a pénz szabaddá tette őt és testvéreit, de mert megvolt a bizonyága arra, uogy apja ártatlan volt és ez neki mindennél drágább és kincsetérőbb volt.

Sz
tal
m
so
lev
m
és
M
ly
vi
ij

U

sz
fö
ly
át
fu
a
le
fö
lo
lu
e

FORGÓSZÉL

Hat óra után szabadult ki a gyárból Kóber János. Szép májusi nap volt és ő boldogan indult a liget felé, találkája volt egy leánnyal, akit csak a napokban ismert meg. De bosszankodva látta, hogy fekete felhők sorakoznak az égen és zord szellő csapdossa a fák leveleit. De azért csak ment tovább vidáman, mint aki már előre élvezi a találkozás eljövendő boldog perceit és íme az egyik utcasaroknál szembe jött vele a leány. Megörültek egymásnak, de abban a pillanatban a selyemkendőt a leány kezéből kikapta a forgószél és vitte, hajtotta maga előtt a szelek szárnyán. A leány ijedten nézett utána. János megnyugtatta:

— Ne aggódjék, Magda, azonnal visszahozom. Üljön le ide a padra és várjon rám...

Ezzel elkezdett szaladni a kendő után, mely szélsőyes lebegéssel repült ide-oda. A forgószél hol földre vágta, vagy magasba kapta, már amint szeszélyes lehellelte irányította... és most egyszerre csak átcsapta egy rácskerítés mögé, ahol vadszöllővel befuttatott lugas állott a bokrok között. Először annak a tetejére sodorta, onnét aztán a szél lanyhulásától leperdült a földre. Kóber nem sokáig gondolkozott, felmászott a vaskerítésen, leereszkedett a tulsó oldalon és széttolva maga előtt a bokrokat, odaugrott a lugas elé, ahová a kendőt lehullani látta. Az ugrásra egy női hang felsikított. És a következő pillanatban

nagyon szép leány állott Kóber előtt. Csodálkozva néztek egymásra.

— Hogyan kerül maga ide? — kiáltotta a leány.

— A forgószél hozott ide!

— A forgószél hozta ide?

— Nem engem, hanem ezt a selyemkendőt.

— Kinek a selyemkendőjét?

János válasz nélkül hagyta a kérdést.

— Na hallja, maga különös ember lehet. Kerget egy selyemkendőt, amelyről nem tudja, hogy kié. Beugrik a kerítésen egy kertbe, amelyről nem tudja, hogy kié. Beszélni kezd egy leánnyal, akiről nem tudja, hogy ki...

— Igen, igen, így van, — dadogta János — de nem én vagyok a hibás... a forgószél.

— Maga makacsul ragaszkodik ahhoz, hogy a forgószélre tolja azt a hibát, amit maga követett el.

— Esküszöm, ami történt, nem az én akaratomból történt... Kint várnak rám...

— Kicsoda vár magára?

— Ott kint... a padon... — hebegte.

— Egyszóval nem biztos abban, hogy ki várja? Talán csak nem fogja most azt mondani, azért jött ide ilyen rejtélyes módon, hogy tőlem tudja meg, ki vár magára?

— Nem... de... lehet... én magam sem tudom... forgószél kerekedett, aztán a kendő repült a magasba. Én utánaszaladtam. Besodródott ide, leesett itt a lugas eiőtt a földre és akkorra én is ide értem.

— Hát ez engem is megnyugtat, hogy végre maga is földre ért. Már attól kezdtem félni, hogy valahol lebeg még...

— Nem kérem, abban már egészen biztos vagyok, hogy a földön állok... A földön, de... Egy angyal előtt...

— Földi angyalok nincsenek és így ez a bók nem

állja meg a helyét, de különben is meg kell mondanom, hogy nem gyűjtöm a bókokat.

— Nem is azért mondtam ... de, azért jöttem ... mert keresek valamit.

— Egyszóval nem pusztá selyemkendőről van szó ... Vallomása szerint maga keres valamit.

— Igen ... igen ... most jó nyomon vagyok!

— Hogy maga milyen szerencsés ember Mindnyájan keresünk valamit, csak a kérdés, megtaláljuk-e.

Kóber ezalatt felvette a kendőt a földről és azt mondta:

— Én azt hiszem, megtaláltam.

— Azt, amit keresett?

— Igen ... azaz ... azt hiszem ... mindig mást találunk az életben, mint aminek a felkutatására elindulunk.

— A maga esetében ...

— Egy véletlen szélesapás nyomán valami egész mást találtam, mint amit az első pillanatban kerestem.

— Remélhetőleg ezekután megmondja nekem, hogy mi az?

— Egy gyönyörű szempár ... a tűz első csillanása ... jelzi az új életet ... de úgy érzem, még csak sejtés alakjában él bennem.

— Maga mulatságos ember, kerülgeti a szavakat és amellet játszik valamivel.

— Ahogy én elnézem magát, inkább az az érzésem, hogy maga játszik velem. Nem tudja, ki vagyok, nem tudja mi vagyok, nem tudja, hogy hívnak, nem tudja, mi a szándékom, nem tudja, merre visz az útam ...

— De azért egyet mégis tudok, magát nem azért sodorta a szél ide, hogy a kendőt megtalálja ...

— Mióta magát megláttam, a kendő elvesztette számomra jelentőségét.

- Úgy és mi a szándéka most?
- Megtudni, hogy máskor is szabad-e eljönnöm ide?
- A kerítésen át?
- Ha maga kinyitja a kaput, akkor nem...
- Ahhoz azonban az kell, hogy megismerjük egymást...

Kóber hazasietett és boldog volt. Csak otthon vette észre, hogy a selyemkendő a zsebében van és akkor jutott eszébe Magda, akit leültetett a padra az-
 zal, hogy várjon rá. S a leány várt... várt... hiába várt...

tető
erdő
tek,
mag

csér
min
meg
ped
ven
meg
akar
mer
pen

hitt
kad
mo
rán

den
van
mo
gyo
zöt
a j

HUSZONEGY NAP SZABADSÁG

Az autó megállt a menedékház előtt fönt a hegytetőn. Az utasok kiszálltak belőle és elszéledtek az erdő körül elterülő kis tisztáson, vadvirágokat szedtek, vagy leheveredtek, kicsomagolták elemózsiás csomagjukat s ahogy már ilyenkor szokás, falatoztak.

A soffőr leállította a gépet, körülnézett, szerencsére egy régi bajtársára bukkant, aki szintén soffőri minőségben volt szolgálatban. Ő is elővette kenyerét, meg szalonnáját s nem messze a kirándulóktól letelepedett barátjával egy fa alá és falatozni kezdett. A vendégek leheveredtek a puha fűbe, a két soffőr meg pipára gyújtott és beszélgettek. A vendégek akarva, nem akarva, tanui voltak a beszélgetésnek, mert a kis szellő feléjük vitte a hangot. Az pedig eképpen hangzott:

— Na, barátom, húsz éve nem láttalak, sohasem hittem volna, mikor Pólában, a leszereléskor elszakadtunk, hogy nem látlak téged évtizedeken át, csak most, mikor a véletlen összehozott bennünket a kirándulók szívessége révén — itt a hegytetőn!

— Bizony, — felelte a másik — azóta sok minden történt velem. Megnősültem, már nagy gyerekeim vannak, három gyerek, két fiú, egy lány s csak azt mondhatom neked, hogy nagyon boldog ember vagyok. Soha szóvita nincs köztem és a feleségem között. Úgy élünk, mint a galambok. Tudod, a házasság a jó választáson múlik.

— Igen, igen, — mondta a másik. — Csakhogy a választást nehéz eltalálni!

— Azt a véletlenre kell bízni, úgy kell csinálni, mint ahogy én tettem. Emlékszel, mikor visszakerültem Cattaróba két heti szabadság után a Szent István-hajóra, akkor jött ki a rendelet, hogy aki nősülni akar, az huszonegy nap szabadságot kap. Az én szabadságomnak legnagyobb részét az utazás vette el, mert öt napba került, míg hazaértem és ötbe, míg visszajutottam, úgy hogy csak négy napig lehettem otthon. De mikor kijött az új rendelet, abban az volt, hogy akik kiigénylik a huszonegy nap házassági szabadságot, azoknak az utazási napok nem számítanak be a szabadságba. Akkor én mindjárt szóltam bajtársaimnak, azt hiszem, még neked is, hogy vegyük igénybe a huszonegy nap szabadságot, legalább otthon leszünk egy darabig. Mindegyik azt mondta, hogy inkább a hajón maradj, de nem nősül meg. Én sem voltam benne bizonyos, hogy megnősülök; engemet nem is a házasság, csak a szabadság izgatott. Akkor már négy éve szolgáltam a haditengerészetnél, hát nagyon meguntam azt a szűkített életet. Egy bajtársam, a Szupics mégis eljött velem másnap rapportra és ketten jelentkeztünk a parancsnoknál. Először borzasztóan lehordott bennünket:

— Most jöttetek haza és máris menni akartok?...

Én vigyázzba vágtam magamat és azt feleltem: „Alássan jelentem, a házasság az más, az szentség!

— Na, aztán van valaki, olyan kiszemelt féle? — kérdezte a parancsnok.

Szupics egy szót sem szólt, de én azt mondtam: „Volna, kérem“, ezzel el volt intézve a dolog, megkaptuk a szabadságot és jöttünk haza. Megint öt napot utaztam. A házasságról legfeljebb tréfa alakjában beszéltünk egymással. Pénzünk az volt elég, mert a hadihajón megtakarítottuk zsoldunkat. Elhatároztuk, hogy jól kimulatjuk magunkat, aztán legfel-

jebb
zass
regg
volt
ber
lany
volt
lesz
Élv
rát
vas
is r
Má
men
Mil
sza
ber
ves
kér

ko

m
ba

de

se

jebb visszamegyünk azzal, hogy nem sikerült a házasság. Volt is nagy mulatság, mindennap cigányzene, reggelig kávéház, kártya is járta, lányokban nem volt hiány. Tánc, bor, muzsika, mi kell más egy embernek? Mult is egyik nap a másik után, mintha villanyerővel hajtották volna. Már csak pár napunk volt hátra. Szupics nagyon lógatta az orrát, hogy baj lesz ebből, barátom! De én nem törődtem a dologgal. Élveztem a szabadságot, aztán jöjjön, ami jön! És barátom, jött! Sohasem felejttem el. Szerda este volt; vasárnap már kellett volna indulni visszafelé. Akkor is reggelig átmulattuk a csütörtökre virradó éjszakát. Már világos volt, mikor elváltam Szupicstól, az hazament aludni, én ügyeleget jártam a Várhegy alján. Mikor egy péküzlet mellett mentem el, friss kenyérszag csapott felém. Olyan étvágygerjesztő volt, hogy bementem az éppen kinyitott üzletbe. Nagyon kedves arcú, szép szőke lány állt a pult mögött és azt kérdezte tőlem:

— Mit akar?

Ránéztem hosszasan s azt mondtam neki:

— Magát!

Kezével legyintett:

— Hagyjon békét, máskor ne igyék annyit, akkor majd okosabban tud beszélni!

De én nem hagytam magam, azt mondtam neki:

— Nem vagyok én egy cseppet sem italos, de most találtam meg azt, amiért huszonegy nap szabadságot kaptam.

— Hát mire kapott maga szabadságot, — kérdezte a lány.

— Arra, hogy megnősüljek.

A lány nevetett.

— Már megint kezdi azt a bolondságot?

— Nem bolondság ez, drága, — lássa a nevét sem tudom.

— Nellinek hívnak.

— Drága Nelli, vagy maga lesz a feleségem, vagy senki.

— Tudja mit, vegyen egy cipót, aztán menjen el.

— Megfogadom parancsát, a cipót megveszem, de holnap délelőtt eljövök, s akkorra keresse ki a keresztlevelét, mert innen megyünk az anyakönyvvezetőhöz!

— Csakúgy, úgy ukmukfuk! — mondta a lány nevetve. — Hiszen diszpenzáció nélkül kizavarnák magát velem együtt. Menjen maga bolond ember!

— Most megyek! — szoltam vissza, — de holnap délelőtt itt vagyok s a keresztlevelét kéznél legyen.

— Jó, jó, — intett a lány, — csak menjen most...

Másnap bementem délelőtt s azt mondtam neki:

— Itt vagyok, Nellike, úgy, ahogy mondtam, eljöttem magáért! Maga lesz az én párom, ha Isten is úgy akarja.

A lány nagy szemekkel nézett rám, aztán retiküljébe nyult. Keresgélt benne egy darabig, én föléhajoltam gyöngéden s erre ő felém nyujtotta — a keresztlevelét. Elő volt készítve!

A polgármestertől megkaptam a diszpenzációt, harmadnap megvolt az esküvő, negyednap visszamentem Cattaróba, azután háború végével hazakerültem s azóta vele élek a legnagyobb boldogságban.

— A kirándulók figyeltek a beszélgetésre s egyik azt mondta:

— Milyen furcsa az élet!

A soffőr erre felált, odalépett hozzá és azt mondta:

— Nem az élet furcsa kérem, az emberek furcsák! Mindent az életre, az időre kell bízni, az egyszerűen elrendez mindent. Itt van az én esetem. Én elvettem valakit, akit nem ismertem és boldog lettem vele, mert az élet folyamán — megismertem!

AZ AMERIKAI GRÓFNŐ

Fölmentem ügyvéd barátomhoz, hogy egy külföldi szerződés részleteit megbeszéljem vele. Szobájában találtam, aztán az üdvözlések után, amikor körülnéztem nála, meglepetten láttam, hogy az íróasztalán gyönyörű női arckép áll, angolnyelvű ajánlással, amely így hangzott: „Az én legjobb barátomnak, — szerelemmel Evelin!”

Elnéztem a képet és megcsóváltam fejemet:

— Ejha, barátom! Családos ember létedre szép kis fényképgyűjteményt rendezel itt be magadnak!

— Óh, öregem, ez amerikai nő, aki magyar grófhoz ment feleségül, és később én vittem a válópert. Aztán...

— Ezzel fizettett érte! — vágtam szavába.

— Csak majdnem ezzel! — igazított ki ügyvéd barátom. — Mert azért nem közönséges eset az ő válópere, de még érdekesebb a fizetési mód, ahogyan a számláját nálam letörlesztette!

— Na, na, — megfenyegettem ujjaimmal — csak nem valami szerelmi történet!

— Nem, — nevetett. — Tudod, én már elég idős vagyok, énbőlőlem már teljesen kipusztult a romantika, egészen a realitás embere lettem és arra az álláspontra helyezkedtem, hogy: „Az ügyfelemnek készpénzben kell letörlesztetni tartozását!”

— Akkor hát hol van a dolog érdekessége!

— Figyelj, megmondom... Mikor ez a gyö-

nyörű nő hozzám jött, akkor ő már Bécsben lakott különválva férjétől s mindenáron arra kért engem, hogy vállaljam el válóperét, mert elhatározta, hogy a gróffal nem él tovább. De míg ezeket mondta, nem a földön járkált, hanem fölugrott az íróasztalomra és leült elé.

— Erre mit csináltál?

— Szépen lesegítettem az asztalról, leültettem a karosszékbe és azt mondtam neki: „Nézze, kedves grófnő, ez ügyvédi iroda, itt nem játszunk jukker-asszonyt, itt nincsenek, csak ügyfelek!“ Ő erre megnyugodott, igaz, hogy én is megnyugtattam, hogy a legnagyobb készséggel vállalom el válóperét és meg lehet győződve, hogy lelkiismeretem teljes erejével, meg fogok tenni mindent az érdekében, hogy meg legyen velem elégedve. Ezzel elment szépen, a pört letárgyaltam, a pört megnyertem, az elválás megtörtént, erre én vártam. Újra csak vártam, hogy vagy csekkeket küld, vagy levélben érdeklődik, hogy mivel tartozik, mennyi a számlája. De bizony ő egyáltalán nem jelentkezett. Erre írtam neki levelet. „Lenne szíves felkeresni, vagy engedje meg, hogy én keressem fel!“ Válasz nem jött. Erre írtam másik levelet, ajánlva. Aztán expressz levelet. Aztán elküldtem a számlatartozást, végül megfenyegettem, hogy amennyiben nem egyenlíti ki tartozását, kénytelen leszek pörrel megtámadni. Erre egy napon csak nyílik az ajtó s a legbájosabb mosollyal beállít hozzám az én gyönyörű szép ügyfelem. Én természetesen a legnagyobb szívélyességgel üdvözöltem, mire ő azt kérdezte tőlem, nagyon fölényes hangon:

— Nos, kitalálja, hogy miért jöttem?

— Hogyne, grófnő! — feleltem. — Azért, hogy kifizesse a tartozását!

— Maga téved, uram! — nevetett ő. — Azért jöttem, hogy megmondjam önnek, hogy én egyáltalában nem fizetek és eszem ágában sincs, egy fillért is

adni. Maga megnyerte a pört, én szabad vagyok, ezzel be van a dolog fejezve!

— Nagyon szabad gondolkodás, ahogy ön, kedves grófnő a dolgok fölött áttekint, de nem hiszem, hogy ezt a nagy szabadságot, még a szabadság nagy hazája, Amerika is megadná az ügyfélnek, ügyvédjével szemben!

— Most nem Amerikában vagyunk, hanem Európában!

— Lám, már közeledünk a célhoz, kedves grófnő — mondtam nevetve. — Mert az európai viszonyokat meg én ismerem jobban, mint ön. És amennyiben a grófnő felszólításomra nem fizet, kénytelen vagyok bepörölni és pör útján hajtani be tartozásomat. És én ezt a pört a mi törvényeink értelmében, százszázalékos bizonyossággal meg fogom nyerni!

— Az lehet, hogy megnyeri, de tőlem egy fillért sem fog kapni és nem is lesz képes behajtani, mert a vagyonom Amerikában van és most már csak annyi az egész vagyonom itt, amennyi ruha velem van, amennyi befér a bőröndjeimbe! — Fölnevettem.

— Mit nevet? — kérdezte a grófnő.

— Ó, grófnő, ön ügyesebb, mint a legravaszabb ügyvéd!

— Nem, csak amerikai nő vagyok. Magam intézem ügyeimet. Remélem, most már belátja, hogy céltalan engem pörölni és abbahagyja a dolgot.

— Nem grófnő, azért én pörölni fogom. Mert az igazságérzetem azt követeli, hogy a bíró döntse el, kinek van ebben az ügyben igaza!

— Az lehet, de pénzt nem fog látni és így nem fog tőlem semmit sem kapni! — Akkor rágyújtott egy cigarettára és azt mondta:

— Képzelem, milyen dühös lesz maga rám, mikor dacára az ítéletnek, nem kap majd tőlem semmit!

— Nem leszek dühös, látja grófnő, mégsem. Akkor el fogok magához menni a bécsi lakására és azt

fogom mondani: „Nézze grófnő, ha már így elrendezte a dolgait, hogy behajthatatlan a követelés, tegyen meg nekem valamit. Én soha ilyen gyönyörű nőt, mint ön, nem képviseltem egész ügyvédi pályám alatt. Adjon nekem egy fényképet, hogy legalább egy emlékem legyen ebből a romantikus esetből! — Oh, óh! — mondta a grófnő. — Maga nagyszerű ember. Tudja, hogy maga tetszik nekem. Maga a szájam íze szerint való. És lássa, hogy mennyire megbecsülöm ezért...”

Erre elővette retiküljét, kivette belőle pénztárcáját és minden költségét szó nélkül kifizette. Aztán mosolyogva kezét nyújtotta: „Remélem, most nem tartozunk egymásnak semmivel!”

— De igen grófnő, a fényképet nem engedem el!

— Magának van igaza, — mondta ő. — Holnap pontosan fél egykor itt leszek a fényképpel.

És személyesen hozta el másnap, aztán elment... Visszament Amerikába.

kő
tet
do
mi
go
ne
ho
szó
ság
len
azt
bil
rát
mo
egy
szó
hel

kív
fal
fal
túl
tan
csé
pel
sza

A HÁLA TERHE

Sokáig nem tudtam felfogni annak a magyar közmondásnak az értelmét, amely azt mondja: „Jó tetteredért, jót ne várj.“ Pedig sokszor hallottam családomban, hogy akikkel a legtöbb jót tettek, azok minden ok nélkül valami olyan hihetetlen komizságot csináltak ellenük, amelyet megérteni egyáltalán nem voltak képesek és elképedve néztek maguk elé, hogy ilyen egyáltalában lehetséges. Azt már én is leszűrtem az életből, hogy a hála nem emberi tulajdonság. De hogy mi a rugója annak, hogy éppen az ellenkező érzelmeket váltja ki a jótett az emberekből, azt csak most tudtam meg, mikor egy barátommal billiárdoztam a kaszinóban s valahogyan véletlenül ráterelődtött a beszéd az emberi hálátlanságra. Elmondott nekem egy történetet, amely megvilágított egyszerre előttem mindent s nem is kell ide semmi szó, fölösleges minden beszéd, minden magyarázat helyett ékeesebben szól barátom meséje:

— Tudod, volt nekem egy nagybátyám, rendkívül jószívű ember. Vidéken gazdálkodott, háza a faluban volt. Kis kertje, kastélyféle háza ott állott a faluszélen, de azért a hosszú község apraja-nagyja, a túlvégből is eljött őhözba ügyes-bajos dolgával, hogy tanácsát, vagy segítségét kérje. Egy nyáron történt, cséplés idején, amikor a község közös gabonáját csépelelték, hogy az etető kezét elkapta a gép, többől leszakította és a szerencsétlen ember ott vérzett el a

cséplőgép tetején. Nagyon nagy riadalom volt a faluban, mert családos ember volt. Maradt egy kislány, tehetséges, eszes gyerekek látszott és igen jó tanuló volt. Az asszony ott zokogott férje kihűlt teste mellett. A gyermek odakuporodott anyja mellé és szívszagató hangon siránkozott: „Édesapám, ne hagyj el minket. Onnét felül is nézz le ránk és légy velünk.“ Nagybátyám könnyezve nézte a jelenetet, sokáig gondolkodott, aztán odalépett az asszonyhoz, vállára tette a kezét és azt mondta: „Nagy a maga fájdalma, szegény asszony, s kegyetlenül sújtott magára a sors keze, de higgyen a Gondviselésben, mindig jön valami, ami a fájdalmat enyhíti. Egyelőre hozza el a gyermekét hozzám, ott a zsellérházban lesznek addig, míg kialakul a dolog, hogy s mint lehet magukról gondoskodni.“

A temetés után az asszony jelentkezett nagybátyámnál és ő intézkedett, hogy lakást kapjanak, meg fél konvenciót. A gyereket beíratta iskolába, az asszonynak a község révén kegydíjat szavaztatott meg, melyet a főispán is jóváhagyott. Egyszóval gondoskodott róluk s megmentette őket az életnek. Az asszony mindig kezet csókolt nagybátyámnak, és a fiának, Pistának egyre mondta: „Te is csókold meg a nagyságos úr kezét. Mindent, de mindent neki köszönhetünk.“ Pista gyerek el is végezte a négy gimnáziumot nagybátyám jóvoltából, aztán gazdasági iskolába ment s mikor azt is elvégezte, nagybátyám alkalmazta a gazdaságban.

A fiú mindig alázatos volt, mélyen köszönt nagybátyámnak, sőt nagyon is hangsúlyozta, hogy „alázatosan köszönöm!“ Közben az anyja meghalt, s ő ott botos-ispánkodott a nagybátyámnál. Jött a háború, besorozták, de nagybátyám fölmenttette, mint aki nélkülözhetetlen a gazdaságban. Pista áradozott akkor is a háláról, s jóllehet már felnőtt ember volt, kezet is csókolt a nagybátyámnak. Mikor a világháború le-

zajlott, jött a nagy fölfordulás. Kitört a kommün s a kommunisták kihírdették, hogy minden fegyvert be kell szolgáltatni a község házához, mert halálos büntetéssel sújtják azt, aki elrejtí fegyverét. Volt nagybátyámnak egy kedvenc régi fegyvere, amelyet még az atyjától örökölt. Régi fegyver volt, inkább családi emlék, mint használható tárgy. Nagybátyám mondta Pistának: „Ezt a fegyvert ugyan nem adom be, hanem elrejttem a kazalban.“ A többi fegyvert beküldte a község házára.

Két nap múlva szuronyos örök jöttek a nagybátyáért, mert feljelentés történt ellene, hogy fegyvert rejtget és ezért halálbüntetés jár. A vésztörvénytörvénysek felolvasta előtte a vádat s a feljelentő nevét, aki senki más nem volt, mint Ács István, az ő Pistája, akit egy életen át neveltetett. Nagybátyám majdnem elájult, mikor a nevet hallotta, de nem vesztette el lélekjelenlétét, hanem azt mondta:

— Tessék a fegyvert előhozni, az műemlék, az nem löfegyver, azért rejtettem el, hogy mint ereklyét megmentsem. — Szerencséje volt és megúszta a vésztörvényiséket.

Mikor vége lett a kommünnek, egy napon találkozott Ács Istvánnal az utcán, aki azóta természetesen elhurcolkodott tőle. Nagybátyám eléje állt és kemény hangon rákiállt:

— Hogy mertél te engem feljelenteni? Hát ember vagy te? Engem akartál elemészteni, akinek anyád és te mindent köszönhetek? Hát ez a hála! Felelj!

Erre Ács István levette kalapját és így szólt:

— Beismerek mindent, nagy uram, úgy anyám, mint én mindent önnek köszönhetünk. Anyámnak kijárta a kegydíjat, engem neveltetett, gyermekkoromtól fogva. Nem tudtam mást, mint hogy önnek hálával tartozom. De ez a hálatartozás évről-évre súlyosabb teherként nehezedett rám. Megmondom őszintén ké-

nyelmetlen érzés volt már nagyon. Feszélyezett, néha nem is szerettem már önre ránézni, gyakran elbújtam, hogy ne kelljen önnel találkozni. Szörnyű teher volt rajtam ez a hálaérzet. Azért úgy gondoltam, ha felfelentem, kivégzik önt és én megszabadulok egy nehéz súlytól, szabad leszek, nem érzem többé a hála terhét.

Nagybátyám ránézett, nem szólt egy szót sem, tovább ment.

FEKETE VÁR

Kis-Ázsia félszigete, mint egy erős ököl nyúlik bele a Földközi-tengerbe s csak alatta mélyül ki Szmirna táján a tenger partja. Kemény, hegyes tartomány. Fa már alig van rajta, mert a törökök kiirtották az erdőket. Sziklás tája érdekes képes nyújt az utasnak. Évtizedekkel ezelőtt bolyongtam ezen a vidéken s akkor kerültem le Afion-Kara-Hissárba. („Kara“ feketét, „Hissár“ várat jelent, török szavak.) Érdekes török város, a középben ormóttan sziklahegy, amelynek tetején váromladék látszik. Vezetőmmel fel is mentünk aへgyre, a tájéket megnéztük, távolban nagy tó vize tükröződött a lemenő nap vörösszínű sugaraiban, körülöttünk pedig hegyek és dombaluklatok. Mikor lejöttünk a hegytetőről, megkérdeztem a vezetőmet:

— Régen romokban hever már a vár?

— Ó, nagyon régen, Effendi, mikor az a nagy szerencsétlenség történt benne!

— Micsoda szerencsétlenség?

— Nem ismeri, Uram, Alali, Szelim és Karafa történetét?

— Sohasem hallottam róla. De ha maga tudja, mondja el, érdekel, mert összefügg a vidékkel, amelyet most bejárom.

— Hát az úgy történt, uram — kezdte beszédét a dragomán, — hogy az a gazdag pasa, aki, akkor ura volt ennek az egész vidéknek, ide, ebbe a hatal-

mas várba gyűjtötte mérhetetlen kincseit, amelyeket úgy rabolt össze, messze tájakról. Kincsszomjas ember volt. Erős, hatalmas, bátor, biztos a csatában, kardja félelmetes, parancsoló tekintetű, és önmagában bízó. Kincsszomjánál talán csak egy volt nagyobb nála, hiúsága és a szerelme, mely aztán vesztét okozta.

— Egyszer hírét hallotta, hogy valahol messze innét gyönyörű virágszál él, akit Alilinek hívnak, de az más pasa tartományában van már és oda neki fegyveres erővel betörni nem lehet. Ezért cselhez folyamodott és mint barát jelent meg Szuki pasánál, akinek birtokában volt a csodaszép Alili. Nagy kísérettel ment látogatóba, de emberei ki voltak oktatva, legyenek résen és kellő pillanatban a kert falán át rabolják el Alilit, vágassanak el prédájukkal a határ felé és neki jelentsék a szöktetést az ebéd végével. Majd ő úgy tesz, mintha visszavonulna, és ő is megszökik a falon át és prédájával együtt hazavágtat Kara-Hissárba.

— A leányrablás sikerült, csakhogy nagy baj lett belőle, mert Szuki pasa fia, Szelim szerelmes volt a szép virágszálba és most megtörtént a szörnyű gyálázat, hogy a pasa fiának szerelmét elrabolták a tartományból. Szuki pasa tudta, hogy Karafának nagyon erős serege van, ezért nem mert egyszerre rajtaütni, hanem követeket küldött a padisahhoz Sztambulba, hogy védelmet és pártfogást kérjen Karafa szörnyű rablása miatt. Azonban a ravasz Karafa ennek hírét vette és nagyértékű kincseket küldött a szultánnak. Erre a szultán húzta-halasztotta a dolgot és arra iparkodott, hogy az egész ügy elaludjon. Úgy okoskodott, hogy „Úgyis csak egy nőről van szó, virág pedig terem a szultán birodalmában bőségesen, hát majd elfelejtik a dolgot és megbékülnek az elégedetlenkedő pasák“.

Politikai szempontból helyes volt az elgondolás, csak hogy Szelim szerelmes szívét ez nem elégítette ki. Mikor Szelim észrevette, hogy az idő múlik és semmi se történik, elhatározta, hogy maga veszi kezébe a dolgot és elmegy Afion-Kara-Hissárba és megpróbálja Alilit visszarabolni. Nagyon ügyesen rendezte a dolgot. Először másodmagával érkezett, aztán minden héten szivárgott be egy-két embere, akik mind, mintha különböző foglalkozást üznének, elhelyezkedtek a kis török városban. Aranya volt Szelimnek bőven. És így pár hét alatt sok mindent megtudott. Teljesen ismerte már a vár tervrajzát, még azt a szobát is tudta, amelyben Alili tartózkodott, sokszor kémlelt afelé az ablak felé, amelyen Alilinek kellett kitekinteni, ha hazája felé akart nézni. Ismeretségbe került a fő eunuchhal, sőt még Alili szolgálónőjéhez is megtalálta az utat. Ilyen módon jutott az első levél Alili kezéhez, a többi aztán gyorsan bogoződött. Mikor egyszer Karafa nem volt odahaza, Szelimet beengedték Alili lakosztályába. Az eunuchok mind aludtak, a háremhölgyek eltűntek és a két szerelmes boldogan látta viszont egymást. De hogy-hogy nem, mint derült égből a villámcsapás, a pasa odahaza ért. Feltűnt neki az a nagy csend, amely a hárem lakosztályában uralkodott a szokásos dal, ének és csacsogás helyett. Kíváncsian felment hát a háremébe. Az eunochot alva találta az ajtó előtt, ami még jobban felébresztette kíváncsiságát. Kardja az oldalán volt, megfogta markolatját, hogy ne csörömpöljön és lassan osont be a hárem termeibe és megtalálta, amit keresett. A két szerelme, Alilit és Szelimet. Egy sikoltás hallatszott csak, mikor Alili meglátta a pasát, Szelim hidegen tekintett Karafára, az pedig gyilkos kiáltással hördült rá:

— Mit keresel itt?

— Eljöttem azért, ami az enyém!

— Azt megkapod! — mondta Karafa, ezzel ki-

rántotta kardját és Szelim felé csapott, de ebben a pillanatban, Alili Szelim testére vetette magát védőül s a kardcsapás nem Szelim, hanem Alili fejét vágta le. A pasa kiejtette a kardot kezéből, felordított. „Allah, mit tettem.” Szelim zokogva borult le Alili holttestére s azt suttogta: „Allah, ez volt hát az, ami az enyém?”

Karafa egész tesétben rázkódott a zokogástól. Szelim Alili mellett térdelve ránézett, csodálkozó szemekkel és azt mondta:

— „Miért jajgatsz? Miért szaggatod meg köntösödet? Mi fáj neked? Hiszen a mi kincsünk volt ő, te csak elraboltad!”

— Ezt nem érted te, Szelim, talán sohasem fogod megérteni, igaz, hogy én elraboltam őt, mint egy virágot, melyet Allah birodalma termelt, de akkor nem tudtam még, hogy kit raboltam el. De megismertem őt, s ő nem rabnóm volt nekem, hanem én voltam az ő rabja, mert ő rabolta el az én lelkemet. Elismerem, raboltam, gyilkoltam, öltem, összehordtam az aranyat, a kincset, de csak azért, hogy neki örömet szerezzek. Lehetek rossz ember, lehetek gyilkos, de az én szívemben is volt egy tiszta pont, ahová a boldogító napsugár besütött... s ez volt ő nekem. Most vége, én magam írtottam ki és kiírtottam vele magamat. Nézd, Szelim, nagy gyűlölet van miközöttünk, de én bevallom neked, elérkeztem életem végéhez. Mert nekem nem kell többé az élet, ha Alili nincs az élők sorában.

Szelim erre felállt, odament a pasához, magához ölelte s azt mondta:

— A te szavad az én akaratom! Alili nélkül én sem élek már! — A pasa erős kézzel megragadta Szelim kezét és azt kérdezte tőle:

— Akarsz velem hozzá jönni?

— Akarok!

— Erre a pasa megölelte kétszer Szelimet, el-

végezte a halotti imát Alili mellett, lezárta az ajtókat, aztán meggyújtott egy kanócot és rövid percek múlva irtózatossal robbanással levegőbe repült az egész vár, leomlottak falai, kigyúltak háztetői s amit nem pusztított el a tűzvész, azt eltemették az összeomló falak és ezzel betelt Afion-Kara-Hissár sorsa!

Vezetőm elhallgatott, én egy pénzdarabot csúsztattam kezébe, mire ő azt válaszolta:

— Köszönöm, uram, de én nem érdemlem meg a jutalmat, mert én csak az igazat, a színtiszta igazat mondtam el neked.

f
ü
v
f
é
c
r
s
A
a
k

v
v
k
r
l
S
r

r
r
r
r
v

HALOTTI TOR

Komor díszbe öltözött a kastély. Homlokzatán fekete zászló lengett. A nagy szalonba felhordták az üvegház délszaki virágait. Az empire-bútorok között volt felállítva a ravatal, ott feküdt arccal nyugat felé fordítva Monsieur Sorel, a ház tanára, aki negyven évig oktatta a grófi család minden egyes tagját francia nyelvre. Előkelő családból származott, dédapja a nagy Napoleon hős katonája volt s a császár kegye sokszor szállott reája címmel, ranggal, gazdagsággal. Aztán a forgandó idő elvitt mindent, de legfőképpen a vagyont, úgy hogy a dédunoka már kénytelen volt keserves munkával küzdeni a mindennapi kenyérért.

Igy hozta sorsa ebbe az országba. Először a fővárosban próbált órákat adni, de aztán a véletlen révén megismerkedett a fiatal gróffal. Többször találkoztak, a gróf megszerette, barátságába fogadta és negyven év előtt, mikor első gyermeke született, lehozta ide a kastélyba, a birtokára. Azóta Monsieur Sorel egy percre sem hagyta el a grófi otthont, csak most, mikor örökre eltávozott az élők sorából.

Az öreg gróf, aki már szintén hetven felé járt, maga rendezte a temetést. Kocsikat küldött az állomásra, hogy az érkezőket fogadják. A koszorúkat ő helyezte el, úgy, hogy díszes keretet adtak a ravatalnak és arról is gondoskodott, hogy majd temetés után, az elhunyt emlékére megtartsák a halotti tort.

Mikor a gyászszerzés kezdődött, lehajtott fő-

vel állt a koporsó mellett a gróf, körül egész családja, mind mély gyászban, a grófkisasszonyok sűrű fekete fátyolban, hogy jelezzék őszinte, mély részvétüket s megadják az utolsó tiszteletet elköltözött barátjuknak. A pap beszentelte a halottat, majd a kastély szolgaszemélyzete vállára vette a koporsót s vitték a hegyoldalra, fel a bérctetőre, ahonnét el lehetett látni a közeli erdőbe. Mert az erdő, az volt Monsieur Sorel kedvenc tanyája az utolsó években. A kis erdei lakban költőgépekkel százzámra tenyésztette a fácánokat, aztán hangyatojással felnevelte őket, majd nyár elején kinyitotta a ketreceket s az arany-madarak csapatosan repültek ki az erdőbe, hogy ősz beálltával a nagy vadászatokon grófi barátjának örömet szerezzenek.

Mikor a temetési menet felért a dombtetőre, a gróf megfogta az egyik kötelet, amely a koporsó alatt volt és az ő segítségével, óvatosan leengedték a földbe a kedves halottat, úgy hogy arccal hazája felé fordulva feküdjön.

Mikor visszatértek a kastélyba, akkor már a nagy ebédlőben terített asztal várta az egész gyászoló gyülekezetet, az inasok hordták az ételeket és italokat. Az első fogás után a gróf felállt, kezébe vette poharát, magasra emelte a gyöngyöző bort és így szólt:

— E pohár bort ürítsük a mi elhunyt Sorel barátunk emlékére. Több, mint negyven évig élt itt közöttünk, mint ő mondotta, második hazájában s mindig jókedélyű volt, csupa szépet, csupa kedveset mondott, hogy boldogság és mosoly üljön arcunkon. Most, mikor az arca márványmerevvé dermedt, idézzük fel emlékét és mindenki közülünk szálljon magába, gondoljon rá úgy, mintha itt, közöttünk ülne és idézzon fel valami kedveset, valami szépet abból, amit tőle tanult.

Ezzel a gróf leült. A gyászoló vendégsereg mor-

molása közben az erdész szólalt meg először:

— Drága jó ember volt, hogy szerette a fácánokat! Ő nevelte őket, úgy bánt velük, mintha a gyermekei lettek volna, még az erdőben is, mikor már nagyok voltak, füttyszóval hívogatta őket s azok a vadonból odaszálltak eléje és elkísérték erdei sétatúóján!

Most az intéző szólt:

— És hogy szerette a virágokat! Simogatta, ápolta őket. Ha gyomot látott a töveik körül, azt mindig kigyomlálta. Tudott gyönyörködni a virágok színeiben. Kedvenc rózsája a „Maréchal Niel“ volt és ez a rózsafa most hullatja szirmait, búcsúzik tőle. Ez a rózsza csupa báj, csupa finomság, amilyen ő volt...

Aztán az ifjú gróf szólalt meg:

— No és hogy szerette a lovakat... Ha ráült egy lóra, összeforrott vele. Ló és lovas eggyé lettek. Micsoda tartása volt, kézben tartotta a lovat... Egész ember volt. Ápolta a ló kultuszát ép úgy, mint a nők tiszteletét...

Erre a tanítónő, aki ott ült a fiatal grófkisasszonyok asztalánál, önkénytelenül felsóhajtott:

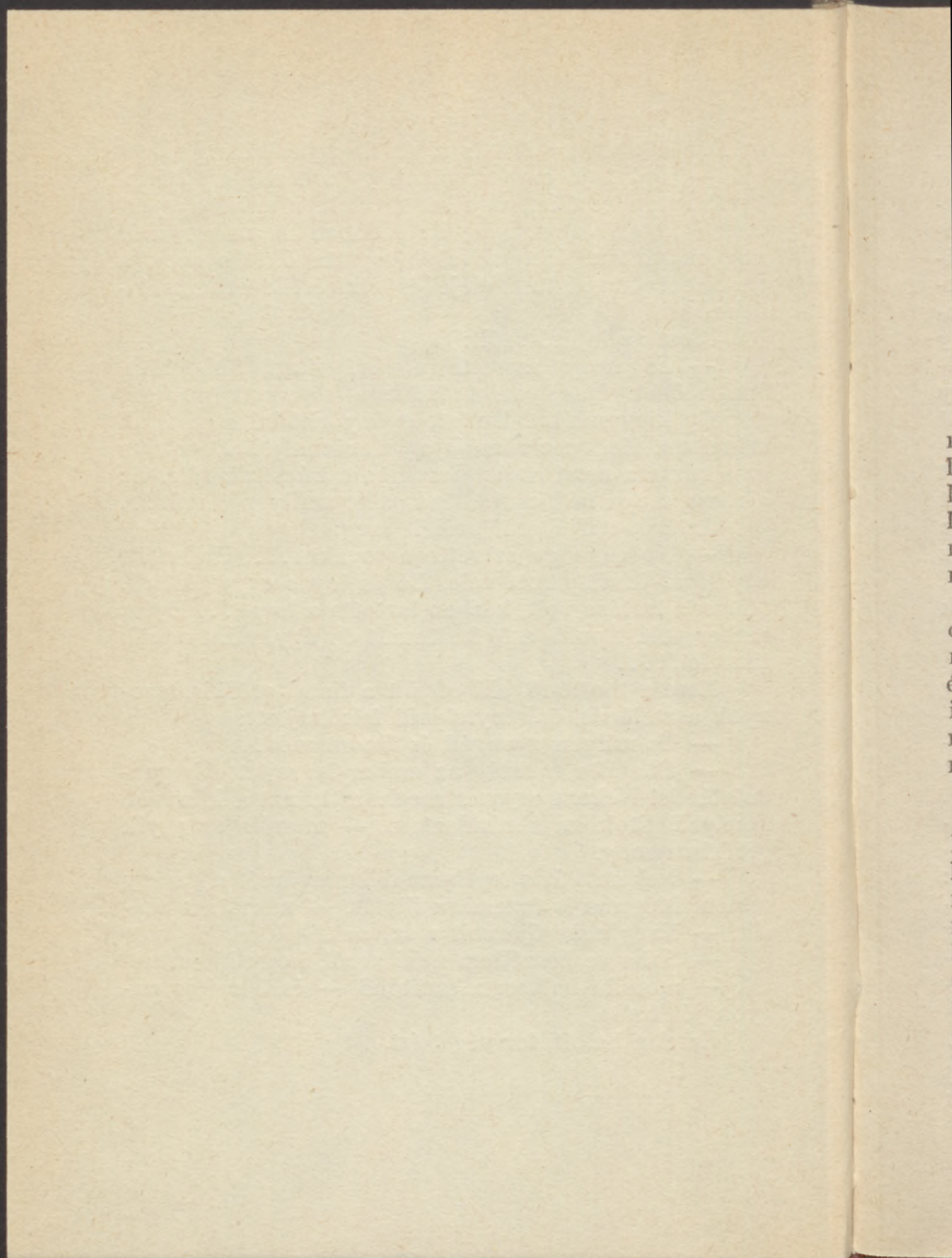
— És milyen gyengéd és finom volt...

— Eltalálta mindég az ember legrejtettebb gondolatát is! Nekem egyszer meghozatta azt a könyvet, amelyről titokban ábrándoztam, — mondta az egyik grófkisasszony.

— Nekem Páris legfinomabb parfümét adta egy napon. Még ma is érzem az illatát, — mondta a másik. — Nagy ismerője volt a szívnek!

— Soha se beszéltem neki arról, hogy kit szeretek — mondta halkán a tanítónő — és ő mégis nagyon jól tudta.

Ezzel a halotti tor véget ért.

A „FELHAJTÓ“

A társalgó sarkában ültem a kaszinóban s nagy nyugalommal fújtam a szivarfüstöt magam elé, mikor mellém telepedett Tamás barátom és beszélni kezdte, hogy hozott nekem egy történetet, de alig kezdte el meséjét, megállítottam, hogy ne folytassa, mert az egész egy régi népmese változata volt. De ő nem csüggedt, tovább beszélt és azt mondta:

— Lehet, hogy ezt valami alakban hallottad már, de amit majd most mondok el, erről nem hallhattál, mert ez a mi családunkban történt, a még most is élő két öreg nénémnél, Eszter és Mari nénémnél, most is megvannak az okmányok, ezek bizonyosságot tehetnek arról, hogy igaz történet az, amit neked most elmondok.

Ezzel így szólt:

— Családom akkor Heves megyében lakott, Eger közelében és egyik nagybátyám volt a káptalan birtokának kezelője. Híres ember volt a vidéken, puritánsága, egyenes jelleme nagy tekintélyt szerzett neki. A faluban, ahol laktunk, sokszor fordultak meg kóbor cigányok, ő szívesen elbeszélgetett velük s egyszer tenyerét nézve egy cigányasszony, ezt mondta neki: „Jáj, nagyságos úr! maga a világ legbecsülete-sebb embere, de azért mégis tolvaj hírébe fog kerülni. A loporsóbul azonban föltámad a becsülete!“

Nagybátyám jót nevetett a jóslaton és egy ezüst huszast adott a cigányasszonynak. Az megköpdöste

a csillogó, újveretű pénzt és azt mondta elmenőben: „Ezt még majd meghálálom“.

Évek múltak, régen elfeledkeztünk a cigányaszonyról, jóslásról, mindenről. Nagybátyám vitte tovább a káptalan dolgait s egyszer szalonkabátot húzott, mert az érseknél akart tisztelegni, de ugyanakkor az adóhivatalban is dolga volt és húszezer forintot tett a szalonkabátja két hátsó zsebébe, hogy majd ha végzett az érseknél, lefizeti a káptalan adótartozását. De a dolog másképp végződött, mint ahogy ő gondolta, mert sok időbe került, míg be tudott jutni az érsekhez, s mikor a palotából szabadult, az adóhivatal már zárva volt. Nem volt más hátra, mint hazahajtani. Nagyon bántotta, hogy csak félmunkát végzett s igen rosszkedvűen ült be kocsijába. A feje is fájt, rekkenő hőség volt, s mire hazaérkezett, egész kábult volt és rosszul érezte magát. Az óráját, kését, zsebkendőjét, mindent kivett a szalonkabátból, csak a hátsó zsebekből nem vette ki a bankókat, azokról egészen megfeledkezett. Rosszullétről panaszkodott. Felesége tanácsára lefeküdt, orvost hívtak, az öreg óráról-órára rosszabbul lett és még aznap este meghalt. Harmadnap temették, a család gyanútlanul ráadta a szalonkabátot s az öreg Gazzy Jancsi bácsit a föld alá tették.

Aztán jöttek a káptalan emberei a családhoz, átvették az írásokat, átnézték a számadásokat s meghökkenve látták, hogy húszezer forint hiányzik. Az érseknek is jelentést tettek a dologról és roppant rémületet keltett az egész környéken, hogy az öreg Jancsi bácsi húszezer forintot elsikkasztott. Egyzerűbben ember nem élhetett, mint ahogy ő a családjával élt. Nem tudta senki megmagyarázni, hová tette a pénzt. A család erősködött, hogy az lehetetlen, mert becsületesebb ember, mint ő, nem volt a világon, de azért a pénz mégsem volt sehol s a hiány világosan kimutatható volt. A káptalan nem tehetett

mást, az özvegynek minden vagyonára, még a bútora is rátette kezét. Szegény a szörnyű csapás alatt összeroskadva síránczozott s legjobban a kert végén a palánk mellett szeretett ülni a kis lugasban.

Egyszer, mikor ott síránczozott, a palánkfal résén át sipító hang szólt hozzá:

— Ne sírjon, nagyasszony, nincs magának oka erre, maga becsületes, a drága jó ura meg a világ legbecsületebb embere volt, az Isten nyugtassa.

Az asszony nem válaszolt. A sipító hang még tovább szólt hozzá:

— Ne tessék én rám haragudni, én a Zsiska cigányasszony vagyok, tudok én mindent, többet, mint a más emberek tudnak, az én kártyáim elmondtak nekem mindent. A nagyságos úr nem lopott, megvan az a húszezer forint. Ott van a hosszú kabátjában, de azt adták rá, mikor eltemették.

Az asszony felfigyelt a beszédre és beszólitotta a cigányasszonyt. Az még egyszer kivetette a kártyát és újra csak azt mondta:

— A fekete kabátban van a bankó, az én kártyáim nem hazudnak.

Akkor kezdett a család visszaemlékezni a dologra, hogy az öreg mikor bement a városba, tényleg azt mondta, hogy adót fizetni megy. Érdeklődtek az adóhivatalnál, de ott az esedékes összeg nem volt befizetve. Végre az alispánhoz fordultak, hogy engedje meg az exhumálást. Felnyitották a sírt s a szalonkabátban megtalálták a húszezer forintot...

Tamás barátom elhallgatott. Megjegyeztem:

— Érdekes mese, de úgy látszik, te az én „felhajtóm“ akarsz lenni!

— Mit értesz „felhajtó“ alatt?

— Maupassantnak volt egy embere, aki novellatémákat hozott neki és ő mindig öt frankot adott egy ötletért, de aztán egyszer az illető egy olyan mesét mondott el, amit már másvalaki megírt és ami-

kor Maupassant feldolgozta, óriási botrány lett belőle. Nem szeretném, ha így járnék én is veled.

— Ne félj semmit, de hogy megnyugtassalak, még ma felkeresem Eszter és Mari nénémet, megteszem ezt az utolsó lépést is, belenézek az iratokba és kikutatom, hogy mi volt a koporsóban.

Ezzel elváltunk. Másnap reggel, mikor bementem a kaszinóba, fekete zászló lengett az épületen. Megkérdeztem, ki halt meg?

— Tamás úr!

Megdöbbsentem; szegény Tamás, hát így értelmezte ő, hogy „megnézi, mi van a koporsóban“ és hogy „megteszi az utolsó lépést is“... Hát ezt az utolsó lépést kár volt megtenni, kedves Tamás barátom!...

AZ ÖNTUDATLAN JÓ

— Őszintén megvallom, doktorkám, most sem értem, amit a „kettészakadt én“-ről mondott a multkoriban nekem!

Orvos barátom erre így válaszolt:

— A kettészakadt én, vagy mint orvosi nyelven nevezik schysophraenia, az emberi léleknek oly kóros tünete, amely tökéletes módon választja ketté az emberi lelket egy teljesen jó és egy abszolút rossz lélekre. Mármint, hogy a két lélek közül melyik lép előtérbe a schysophraen lélek belsejében, az a külső hatásoktól függ. Mert mind a kettő kényszerképzet, ép úgy a jó, mint a rossz irányban és ezek felváltva jelennek meg az illető egyén életében!

— Bevallom őszintén, — mondtam — én nem igen tudok ilyen esetet.

— Dehogy nem tud, — szólt az orvos — csak nem emlékszik vissza. Egy időben az egész világot bejárta a híres Jack, a hasfelmetsző esete, aki nagyhírű orvossebész volt nappal, este pedig kalandútra indult és felvagdosta a szerencsétlen nők gyomrát. Ez a tipikus kettészakadt én. Talán a leg-híresebb az összes esetek között. De a mi életünkben szintén előfordul néha ilyen eset.

— Én, — szóltam — életem folyamán nem tapasztaltam ilyet.

— Én sem sokat, — mondta az orvos — de egyet igen, még pedig egy nagyon különleges schysophraen lelket ismertem, aki amikor rosszat akart tenni, akkor a véletlen csodálatos játéka révén, öntudatlanul, olyan hallatlan jól tett, amelynek ma az egész emberiség hasznát veszi.

— Én még Erdélyben laktam akkor, még előttem volt az élet, a remény, hogy megfussam a karrieremet. Nagy szorgalommal dolgoztam, sóvár szemekkel figyeltem mindent és szomjas füllel hallgattam a híreket. Akkortájt városunkban élt egy Xanti nevű biológus, aki a természetbúvárok ama elszánt fajához tartozott, akik képesek néha két-három napig alvás és étkezés nélkül folytatni kísérleteket, csak hogy kinyomozzák az előttük felvillanó eredményt, vagy elérhető célt. Ez a Xanti valójában igen jó ember hírében állott. Különös életmódján kívül azonban nem tudott sokkal többet róla senki. Tudták, preparátumokat készít, kémleöcsövekkel babrál, öntvényeket állít össze, amelyeknek összetételét csak ő tudja és senki más. Titkaiból nem közölt sem szóval, sem írásban senkivel semmit, hanem magának tartogatta azokat. Szegény ember volt, alig keresett valamit, de kis keresményéből is képes volt a szegényeknek könyöradományokat adni. Jól emlékszem rá, rendkívül szép termetű ember volt. Egyszer jelen voltam, mikor egyik tanárom tréfásan meg is mondta neki.

— Tudja-e azt maga Xanti, hogy maga olyan jó alkotású ember, hogy a csontváza legalább ezer pengőt ér?

Xanti nevetett a mondáson és megjegyezte:

— Még nem jutottam olyan helyzetbe, hogy ezt értékesítenem kellene!

Mint később meghallottam, megismerkedett egy Jetti nevű szép leánnyal, aki épp oly szegény

volt, mint ő. A leány anyjánál lakott, akit rajongásig szeretett. Egyszer az öreg asszony nagy beteg lett és az orvosok kijelentették, hogy sürgős operációra van szükség, aztán pedig délivdékre kell vinni, ha meg akarják menteni az életnek. Jetti, aki szerelmesen csüggött barátján, Xantin, zokogva mondta el neki az esetet, hogy mennyire tehetetlen szörnyű szegénységében, pedig nem kisebb dologról van szó, mint az anyja életéről. A biológus figyelmesen végighallgatta a leány beszédét, gyöngéden magához vonta őt, aztán azt súgta neki:

— Tudom és érzem, hogy szeretsz. Ez a te szereteted anyád iránt kinccsel ajándékozott meg engem, olyan kinccsel, amely arra ösztönöz engemet, hogy valami nagy jót tegyek. Köszönöm Jetti, hogy a jót felélesztetted bennem!

Másnap aztán Xanti felkereste az egyetem anatómiai tanárát és felajánlotta csontvázát az egyetemnek. Meg is alkudtak és kapott is érte pénzt, amelyet még aznap átadott Jettinek, hogy kisegítse nehéz helyzetéből. A leány halával borult rá, ajkuk összeért és ez a csók volt a jótét befejezője.

Pár nappal később, mikor Xanti az utcán ment, embertömeget látott, amint egy ház előtt gomolyogtak. Valami utcai verekedés volt, de mint-hogy neki abban a házban volt dolga, azért nem tért le útjáról, hanem odament. A verekedők azonban őt is megütötték, mire ő botjával visszasuhintott. A dolog vége az lett, hogy a késelő legények egyike beleszúrta kését Xanti lábába. Xanti a vér láttára megrázkódott, egész énében borzasztó változást érzett, fogai között azt mormolta:

— Ilyen gonoszak az emberek. Gonoszságukért bosszút állok!

Sebét bekötötték, de ő zordon, elvadult és emberkerülő lett. Hozzájárult ehhez az is, hogy

Jetti anyjával együtt elutazott, a magányos ember teljesen magányossá vált. Kettészakadt énjének rossz része előtérbe lépett. Folyton azt mondta magában:

— Nem fogják megkapni épen a csontvázamat, nem fogom szolgálni az emberiség ügyét!

Közben pénzzavarok is gyötörték, mert nagy magányosságában elhanyagolta azokat a munkákat, amelyek révén jövedelemre számíthatott volna.

Egy este bezárkózott szobájába és elkezdte készíteni az öntvényt, amelyre úgy gondolta, szükség lesz; ólomból, amalgámból és nikkelből állott. Ekkor már teljesen a rossz kényszerképzet hatása alatt állott. Az öntvényből golyót készített, betette a revolverbe, aztán írt egy-két búcsúlevelet, amelynek a lényege az volt, hogy a gonoszok az ő csontvázat nem fogják nemes célra felhasználhatni. Ezzel elsütötte a fegyvert és a maga által készített golyó-öntvényt belötte koponyájába!

— Azonban, — mondta doktor barátom — most is az történt, ami ilyen esetben történni szokott, hogy minden másképpen lett, mint ahogy az illető kigondolta. Xanti nem halt bele a lövésbe. Sőt ellenkezőleg, az a csodálatos dolog történt, hogy az ő általa készített öntvény beleforrt a csontba. Erre azelőtt nem volt eset. Igaz, hogy a golyólövés mindig steril a hő következtében, amelyben beröptetik az emberi testbe, azonban a normálgolyók szerves összeforrásra képtelenek az emberi csontrendszerrel. A Xanti által készített és az ő találmányát képező öntvény volt az első, amellyel ez megtörtént.

Xanti felépült, alkalmazást kapott az egyetemen, az anatómia tanára mellett, azonban lösebe következtében nem sokáig élt, mert másfél évvel később agyhártyagyulladászt kapott és meghalt.

És most jön nagy szerepe az emberiség történetében. Neki egy csodadolgot köszönhetünk. Azt a csodát, amelyet az ő kettészakadt énjének rossz kényszerhatása alatt öntudatlanul cselekedett meg az emberiségnek. Ugyanis halála után koponyáját kifőzték, vegyelemeztek azt az anyagot, amelyet ő belőtt a szervezetébe és ennek az alapján rájöttek arra a titokra, hogy melyik az a fémösszetétel, amelyet be lehet önteni az emberi csontszervezetbe úgy, hogy az azzal összeforrjon!

Ime Xarti esete: egyike a legtipikusabb schyso-phraen történeteknek.

en
m
Eg
eg
A
ki
ke
m
n

h

a

e
d
e
e
s
n
s
g
r
h
c

l

A GUMIKACSA

Az élet is játszik és néha kedvesen megrétfálja az embereket. Volt nekem egy nagyon jó barátom, akit mi magunk között úgy hívtunk: „A nők bolondja.“ Egész életét azzal töltötte el, hogy alighogy szakított egyik ideáljával, máris keresett magának másikat. Alapjában nagyon boldog ember volt Tódor, mert kivette az életből azt, ami neki örömet szerzett. Így került egyszer olyan ferde helyzetbe, amelyet ő tőle magától tudtam meg, és pedig akkor, mikor már meg-nősiült. Meg is mondtam neki:

— Ezt ugyan nem tudtam még elképzelni sem, hogy te valaha megházasodol.

Ő is csodálkozott, vakargatta fületövét, aztán azt mondta:

— Tudod, néha én magam is csudálkozom, hogy ez megesett velem, — pedig már három hónapja boldog férj vagyok. — Kérlek, a dolog úgy történt, hogy egyik portyázó körutam alkalmával, betévedtem egy espressóba s ott leültem az egyik asztalhoz. A helyiség zsúfolva volt, kis idő múlva jött egy gyönyörű nő s engedelmet kért, hogy asztalomhoz üljön. Készségesen engedtem kérésének! Pár perc múlva beszélgetni kezdtünk. Nagyon okos nő volt, végül együtt mentünk el az üzletből, kis darabon elkísértem és búcsúzaskor megemlésttem, hogy én minden nap ott vagyok az espressóban. Ő nevetett és azt mondta:

— Jó, jó, csak vigyázzon a szívére — a sok fekete meg ne ártson!

Pár napig nem láttam, míg végre egy esős napon megint eljött. Nem volt esernyője, készségesen szolgálatajára siettem, elkísértem a villamosig s akkor már nagyon melegen búcsúztunk. Ez így tartott pár hónapig. Mikor már nagyon jó barátok voltunk, akkor azt mondtam: Ha megengedi, hazakísérem. Mire nagyot nevetett. Kétszer is elismételte:

— Haza? ... Ma nagyon sok dolgom van, de ha nem fárasztja, kísérjen el!

Először a szemorvoshoz mentünk. Megvártam a várószobában míg végzett. Akkor azt mondta, a klinikára kell mennie. Oda is elkísértem. Mikor onnét kijött, már sötét volt, én megfogtam karját, közel-simultunk egymáshoz és azt súgtam neki:

— Érdekes! Mennél többet találkozom magával, annál jobban vágyódom maga után!

Ő azt felelte erre:

— Hízeleg! de jólesik.

Én folytattam:

— Azt hiszem, Mária, mi boldogok lennénk, mi meg tudnánk egymást érteni.

Egy darabig nem válaszolt, később csak azt mondta:

— Lehet.

Én belemelegedtem a dologba és szerelmet vallottam neki. Ő közelebb simult hozzám és így, kéz a kézben, értünk egy nagy ház bezárt kapuja elé. Ő azt mondta:

— Nekem ide kell mennem. Megvár?

Ráfeleltem:

— Örömmel ... És ma együtt vacsorázunk.

— Jó, — mondta ő — de akkor jöjjön be és bent várjon meg.

Ezzel beléptünk. A kapus ismerősként üdvözölte, mire a folyosón keresztül vezettek egy szobába, s azt mondták, ott várakozzak. Azzal az én kedves barát-nőm eltűnt. Vártam jó darabig, vártam, míg végre

be is jött, de nem ő, hanem a portás és két úr, s azok nagyon kedvesen üdvözöltek engem, szívélyesen rázták a kezem, s mind a ketten azt mondták:

— Nagyon örülünk, hogy itt üdvözölhetjük.

Aztán karonfogtak, elvittek a lifthez és fölvittek az emeletre, végigmentünk a nagy folyosón, kinyitottak egy szobát, oda bevezettek, ők szó nélkül kimentek, rámcapták az ajtó és én egyedül maradtam. A meglepetéstől, gyors cselekvéstől szólni sem tudtam. Nagyon furcsa volt szobám. Ablakát nem lehetett kinyitni, törhetetlen üvegből volt. Az ajtón meg nem volt kilincs. Csöngettyű nem volt. Fogoly voltam! Az idő mult, estére kelve beszédet hallottam az ajtó előtt; de csak arra emlékszem, hogy egy férfihang mondta a másiknak:

— Igen, itt van, a gumikacsa hozta be.

Kis vártatva behozták a vacsorámat, de csak kánál volt az ételekhez téve, se kés, se villa. Én megkérdeztem:

— Milyen tréfa ez? Hagyják abba. Haza akarok menni.

— Helyes! — mondták, — csak tessék kissé még türelemmel lenni!

S én mennél jobban követeltem, hogy engedjenek haza, annál jobban csitítottak és vigasztaltak s egyre azt mondták, hogy majd mindennek eljön az ideje. De mennél türelmetlenebb voltam, mennél jobban kiabáltam, annál kellemetlenebb lett a helyzetem. Úgyhogy végre számotvetettem a körülményekkel és nem szóltam többet egy szót sem. Elhatároztam, hogy türelemmel megvárom, mi lesz a dolog vége. Bizony, barátom, két nap voltam abban a cellában. Harmadik nap délutánján jött értem két orvos meg az én kedves barátnőm. Amint beléptek hozzám, én sem voltam szófukar és alaposan megmondtam a véleményemet. De nagy meglepetésemre, akkor az én kedves ismerősöm így szólt hozzám:

— Bocsásson meg, drága barátom, a sors keze játszott velünk. Magát bezárták ide, mert azt hitték, hogy én becsaltam ide azt a szegény beteget, akiért az elmeógyógyintézet kiküldött. De az a klinikán maradt, mert még nincs olyan állapotban, hogy idehozhattam volna. Míg én azt jelentettem a főorvos úrnak, ezalatt az ostoba portás magát mutatta be az alorvosoknak, mint az új beteget. És ezért idezárták.

Meghökkenne néztem Máriára, s azt kérdeztem tőle:

— Dehát tulajdonképpen, ki maga?

— Én a gumikacsa vagyok!

— Gumikacsa? Ilyet még nem hallottam!

— Pedig ez nagyon egyszerű. Vadászok tesznek a tóra gumikacsát, azért, hogy odacsalják az igaziakat, amelyek kint szállonganak a szabadban. Ilyen vagyok én itt. Én hordom be szépszóval, erőszak nélkül az olyfajta elmebetegeket, akiket nem kell még kényszerzubbonyba bujtatva ideszállítani. Ennek az intézetnek vagyok az alkalmazottja. Mikor maga megismerkedett velem, akkor is ilyen körúton voltam és beszámoltam a főorvos úrnak a kezelés alatt álló betegekről. Ezalatt történt a tévedés. Remélem, megbocsátja nekem, amit az az ostoba portás vétett maga ellen. S ha kedve van, ma este együtt vacsorázhathatunk!

Ezzel kezdődött a dolog és a vége az lett, hogy megszerettük egymást, s én megkértem kezét és ő boldogan igenlő választ adott... Akkor elmentünk együtt a főorvoshoz, bejelentettük neki, hogy egybekelünk és menyasszonyom kilép a szolgálatból. A főorvos jót nevetett az eseten és azt mondta:

— Hát csak vigye el... kedves barátom. De mingyárt. S menjen maga is, mert ez lehet az örültek háza, de két ilyen kedves bolond számára, mint maguk, ebben az intézetben nincsen hely.

TEMETŐBEN

A temető fái közt jártam és a borús napon szomorú gondolatokkal tépelődtem. De az út kanyarulatánál hangos zokogás rázott fel merengésemből és fölnéztem s pár lépésnyire tőlem egy vergődő embert láttam, amint a sírra leborulva, keservesen jajgatott. A fa mögé húzódtam, mert nem akartam még lépteimmel sem megzavarni a szenvedő ember sírángozását. Szivettépő volt nagy fájdalma, látszott, hogy egész bensője átérzi azt a nagy szenvedést, amelyben teste rázkódik. Aztán lassan összeszedte magát, letörölte könnyeit, fölvette kalapját a földről és imbolyogva ment ki a temetőből a város felé. Mikor elhaladt, úgy száz lépésnyire és láttam, hogy nem tekint vissza, odamentem a sírhoz és egy női nevet olvastam le az emlékműről. Elgondolkoztam a férfi fájdalmán. Biztosan a hitvese volt és szerelmüket a sír sem tudja elválasztani, pedig a sír sok mindent elföd, bút, örömet, fényt, kincseket, de úgy látszik, az igaz szerelmet még az sem szakítja el.

Már indulni készültem, mikor a temető-őr lépett mellém. Köszöntött. Visszaköszöntöttem. Aztán megjegyeztem:

— Gondozott sír!

— Ó, igen, — felelte ő — nagyon gondozott!

— Előbb is láttam, itt zokogott egy megtört férfi.

— Tudom, ismerem ezt az urat. Gyakran eljön ide és titokban sokat költ a sír gondozására.

— Miért titokban? — kérdeztem.

— Biztosan oka van rá, hogy ne ismerjék az ő fájdalmát.

— Hát nem a férje az elköltözöttnek?

— Nem uram, ez nem a férje. Azt is ismerem. Az korábban szokott jönni és nem ad annyi borralót, mint ez az úr. Ez jobban szereti még most is az elköltözöttet.

— Honnét tudja ezt maga megítélni?

— Ó, uram, — felelt emberem — innét a temetőből, a halottak otthonából, jobban látjuk mi az élők világát, mint a városban az emberek ezt gondolják. Tudja uram, hányszor jönnek ide temetés után sompolyogva a férfi sírjához nők, a nő hantjához férfiak, aztán sírnak, sírnak oly borzasztóan, hogy még minket is, akik megszoktuk ezt a dolgot és csak fájdalmat látunk ebben a kertben, még minket is meghat az ő jajveszékelésük.

— Különös dolog, — jegyeztem meg.

— Nem különös ez, uram. De nagyon egyszerű, felelt a temető-őr.

— Mért gondolja, hogy egyszerű?

— Mert nézze uram, ott bent a városban, amelynek a bűgása ide hallatszik, ott nem igaz egy szó sem, csupa hazugság. Egyik hízeleg a másiknak, egyik csalja a másikat, mindenki álképet mutat, hogy azt, amit akar, elérje, egy igaz szó, egy igaz gondolat, egy igaz sóhaj nincs, — de itt, — hát itt ugyan ki mit érne a hamissággal. Mért jönne ide sírni olyan, akinek nem igaz a fájdalma, mért lopózna valaki a sírhoz, ha nem szeretne volna azt, aki abban nyugszik. A halottat becsapni nem lehet, haszon abból nem származik, hát önmagát meg nem csapja be az ember azzal, ha úgy istenigazában kisírja magát. Látja uram, ez a temető,

ez igaz hely, itt kijön az emberek igaz lelke. Mert azért akármilyen kutyák is egymás irányában az életben, mégis van nekik lelkük. De nagyon ritkán nyílik meg. De ez a sír, ez gyakran kinyitja. Akkor aztán látszik ám, hogy az a nagygőgös ember is belül kicsoda. Ha én rajtam állna, akkor én a temetőket a város közepébe tenném.

— Miért? — kérdeztem tőle.

— Mert akkor azon kellene keresztülmenni az embereknek minden nap legalább egyszer. Akkor látnák, hogy ők milyen semmik, s akkor talán jobbak lennének egymáshoz. Mert uram, az emberek nem jók. Amilyen a szíjas, a töretlen ugar, olyan kökemény szívvel tudnak egymás iránt lenni. Nem kíván egyik se a másiknak jót, aztán azt hiszik, ha a másikat baj érte, vagy ő bajba hozta, akkor ő előre ment. Higye el, sokszor gondolkozunk mi ezen, mikor ásuk azt a sírgödöröt, hogy a legtöbb embernek az eszében nem jár az, hogy ennyi az egész. Ugrál, dölőfösködik, bosszantja a másikat, aztán ide kerül a mi kertünkbe, mi földdel lesúlykoljuk, aztán: volt — nincs!

— A maga beszéde szerint akkor, barátom, semmi sincs!

Erre a temető-őr megpödörítette a bajúszát, ránézett az előttünk álló síremlékre, aztán azt mondta:

— Hát azért mégis igaza van az úrnak, mert valami azért mégis van. Mert hát ez az asszony már évek óta fekszik itt az én parcellámban és ez az idegen úr, aki tudom, hogy nem a férje, mégis gyakran kijön ide és úgy zokog, hogy az embernek a szíve megesik rajta.

— Egyszóval szerelem, az van.

— Valahogy úgy lesz, hogy az van. De nem mindig a hitves szerelme. Mert hát a férjet is látom sírni. Könnye perdül, de csak olyan szívároგva. Aztán az meg ezt az urat nem is ismeri. Hát ott valami

lehetett. De ez már az élők dolga, ezt én nem ismerem. Én csak itt a parcellák ügyeivel törődöm.

Ezzel botjával böködni kezdte a hant alját és úgy mormogva mondta:

— Hát szerelem, az van! Csak az asszonyfélék gyöngék rá.

A kápolna harangja megszólalt. A temető-őr föl-emelte fejét.

— Jön már az új lakó. Be köll lajstromozni. Számba vesszük szegényt. Isten önnel, jó uram...

Ezzel megemelte kalapját és a sírok között tovább ballagott. Utána néztem, míg eltűnt a keresztek között, aztán megindultam a város felé. A kapu előtt a fölirat messziről hirdette a „Föltámadást“, ez a halottaknak szólt. A kis kápolna harangja ékes nyelvével pedig egyre verte a csilingelő szót.

AMADÉ BAJTÁRS

Rázós kocsin jöttünk le a hegyi úton vadászat után és bizony nagyokat zökkentünk az irgalmatlan köveken, melyek a kimosott úton kocsink előtt feküdtek. Néha nyekkent is a kocsi olyan szomorú nyögéssel, mintha derékban akarna kettétörni. Én mindig csak azon imádkoztam, hogy csak addig érjünk be valami faluba szerencsésen, amíg a szürkület tart és a sötétség teljesen ránk nem borul. Az ég úgylátszik meghallotta titkos imámat, mert pont a faluig szerencsésen meg is érkeztünk. De a falu előtt volt egy rettenetes híd, ott aztán megdőlt a kocsi, mert az egyik rozoga deszka megsüppedt és a kettős nyomásra tengelye eltört. Káromkodva szálltunk le a kocsiról s pár lépéssel bementünk a faluba, hogy segítséget hozzunk. A legbiztosabb hely volt a kocsmá. Ott talál az ember leghamarabb segítséget, meg útbaigazítást. Hát odamentem. Érdeklődtem fuvar, bodnár, kovács s minden iránt, ami ebben a szerencsétlenségben segítségünkre lehet. Bementem a füstös ivóba, mely tele volt emberekkel, favágók, bányászok vegyesen iddógáltak a bűdös, füstös levegőben. A kocsmárost kerestem a sötét mögött s a csapossal tárgyaltam. Nehezen tudtam valamire menni velük. Mindenre tagadó választ adtak, míg végre akadt egy vállalkozó legény, aki megígérte, hogy segít a bajunkon. Míg ez a tárgyalás folyt, saját ügyünkre gondoltam és bizony azt se tudtam volna

megmondani, milyen arcú emberek ülnek ott, nem hogy milyen ruha van rajtuk. Abban a homályos füstben összefolyt minden, amely egyik embert olyanná tette, mint a másikat. Mikor evvel a segítséget ígérő legénnyel nagyban tárgyaltam, egyszer csak az egyik fapadról feltápáskodott egy alak, közelebb jött hozzám a füstön, gőzön át, rámnézett, méregetett, aztán vállamra tette a kezét, majd barátságosan szólt:

— Szervusz kamerád, Isten hozott!

Visszaléptem és szemügyre vettem az alakot. Csizma, piszkos nadrág, bőrkabát, lehetetlen ing, rossz nyakkendő, szájában pipa, fején sapka. Arca borotvátlan, őszülő szőrzet, haja rendetlenül lóg elő sapkája alól, körmei ápolatlanok, még a szemöldöke is torzonborz. Észreveszi csodálkozásomat.

— No, no, kamerád, hát így kell fogadni a bajtársi üdvözlést?

A szemét nézem, ismerősen csillog felém, de nem tudom összeadni, ki lehet.

— Hát megrázzalak? Tán akkor magadhoz térsz! Hát most se ismersz?

Azt válaszoltam:

— Nem igen látok a füsttől, az csípi a szememet.

Kezével legyintett:

— Majd megszokod. Én is megszoktam. Nahát gyere ide mellém, amíg a legény elintézi dolgodat. Bemutakozom, mert úgyis jókedvem van. Nyertem egy liter bort a főgépésztől. Jó bor. Majd megisszuk együtt.

Ámulva nézek magam elé. Erre megfogja a karomat és az asztal felé vezet.

— Gyere, tudod pajtás, ahova Amadé leülhet, oda leülhetsz te is.

Visszaléptem.

— Amadé?

— Igen, Báró Stockenau Amadé, Rittmeister a k. u. k. 6-os számú ulánusezredben. Na látod, most már tudod ki vagyok! Rég nem láttuk egymást. Tudod, kamerád, hogy ez volt a hiba.

Ezek alatt a szavak alatt a hátamon átfutott a hideg. Báró Stockenau Amadé? Itt, ebben a környezetben? Ilyen állapotban? Hisz ez volt Bécs lelegeánsabb kapitánya, a híres bálrendező, aki az udvari bálon a főhercegnővel táncolt. A nagy tenniszező, aki nyáron a tennisklubbok versenyét járta. A híres yachtozó, aki közismert volt a wörthi, gmundeni és Zell am See-i tavakon, mint a legjobb vitorlavezető. Itt, ebben a bányászfaluban? Az útszéli kocsmában? Munkásszerű öltözetben és teljesen elhanyagolt külsővel.

Megdöbbenésem oly nagy volt, hogy csak nehezen tudtam kinyögni a kérdést:

— Az Istenért, hogy kerülsz te ide?

— Hát ülj le, majd bor mellett elmondom. Hány éve nem láttalak?

— Van vagy tizennégy-tizenöt.

— Körülbelül.

Mellé ültem, hirt öntött s azalatt piszkos ujjai-val magyarázni kezdett:

— Tudod, kamerád, azt nem is lehet úgy mondani, hogy tizenöt év, mert ez az idő, ez egy olyan furcsa ür, amit az emberek saját fejük szerint beosztanak. Aztán számolják a saját beosztásukat. Hanem, úgy kéne számítani, az idő helyett, hogy volt — nincs. Hát nekem volt — most nincs.

— De hát hogy kerültél te ide?

— Nagyon egyszerűen.. Én mindig olyan helyet kerestem, ahol én voltam az első személy. Tudod, a „Tongeber“. Emlékszel a Burg estélyre? Hogy pörgettem a főhercegnőket? Tudod, a Burg, az már messze van tőlem. Csak az a vigaszom, hogy messze van a Habsburgoktól is. De azért én egyet ma is meg-

tudtam őrizni, ma is csak olyan helyen vagyok, ahol én vagyok az első személy. Mert itt én vagyok az úr! — Na igyál!

Ezzel töltött és én kénytelen voltam az ajkaimhoz emelni a poharat. Rettenetes lőrét itatott meg velem, de ő nagyon meg volt elégedve vele s magyarázni kezdte:

— Ez a környék legjobb bora. Tudod, hogy egy hasonlattal éljek, ez a falu chablis-ja. Hiszen te okos fiú vagy, tudod, hogy minden csak illúzió. Először nekem is nagyon nehéz volt. De aztán a saját találmányomat követtem. Behúnytam a szememet, úgy nyeltem le ezeket a borokat. Hát nem tudtam megkülönböztetni, melyik, melyik. Úgy vakon íva, mind chablis-vá vedlett.

— Jó, jó, ez mind szép, s ha te meg vagy elégedve, úgy senkinek semmi köze a dologhoz. De mégis, hogy kerültél ide?

Amadé felhúzta szemöldökeit!

— Nagyon egyszerű történet, sokkal egyszerűbb, és sablonosabb, mint gondolnád. Hát amikor vége volt a háborúnak, akkor ide jöttem, mert volt egy kis földem, meg házam a falu határában. De azután el kellett adni, még pedig akkor, amikor, tudod, a pénz olyan furcsa játékot játszott. Azt mondták, egy millió, vagy azt mondták, százmillió, aztán kezébe adták az embernek, aztán puffant egyet, mikor venni akartál rajta valamit, akkor nem kaptál érte jóformán semmit, csak a nagy számot hallottad. Hát én is úgy eladtam a házat, csak egy szobát tartottam meg magamnak a melléképületben, meg a földeket, aztán nem mertem semmihez kezdeni, hát a fiókomban tartottam a pénzt. Aztán a végén a házáért, meg a földek áráért, örültem, hogy meg tudtam venni ezt a csizmát, meg ezt a bőrkabátot. Hát most itt lakom a mellékházban, ahol a lakásomat szerencsére fenntartottam magamnak, penziót meg küldenek nyolcvan

pengőt havonta. Hát abból itt megvagyok. Borra is telik, nyáron kuglira, aztán így süppedek az idővel bele az ismeretlenségbe. Tudod, hogyha úgy elgondolkodom, hogy az a báró Stockenau Amadé, aki ott Bécsben az udvari bálon táncolt, milyen messze van az tőlem, milyen mélyen vagyok ide én lesüllyesztve a föld alá? Ha úgy fölnézek az ég felé, csak akkor látom, mikor a felhők vonulnak, hogy az valahol ott fenn futkározott, én meg itt lenn, nehezen csoszogok haza, mintha ólmos lábaim volnának, különösen ha sár van.

— De hát miért jársz ide a kocsmába?

— Hát hova menjek? Ebben a félreeső zugban ez a világ közepe. Itt hallasz hírt bornyúellésről, csirkelepásról, kenderáztatásról, utasok érkezéséről. Hiszen látod, ennek a szerencsének köszönhetem azt is, hogy itt most veled beszélhetek.

Ekkor rámnézett s a fejét csóválta.

— Beismerem, nekem is nehezen ment, míg megszoktam. Először megborsódzott a hátam, mikor beléptem ide, úgy, mint a tied most. Hetek múlva már nem. Aztán megszoktam, most meg jól érzem magam. Pedig az élet titka, azt mondják az: úgy élni, hogy az ember jólérezze magát. Hát azért, ha ismerőseket találsz ott a nagyvilágban, ahova én többé nem megyek soha, mondd meg nekik, kedves kamerád, hogy báró Stockenau Amadé jól érzi magát. Eladta a birtokát és a házát egy csizméért és egy bőrkabátért, de azért megőrizte lelki egyensúlyát. Első a saját porondján. Jól érzi magát!

Ekkor a legény beállított s jelentette, hogy van fuvar s én búcsút vettem barátomtól. Kikísért az ajtóig, megnézte, hogy elhelyezkedem, aztán a kocsmá ajtajához dőlve, várta indulásomat. Mikor a kocsis a lovak közé csapott, akkor jött egy kicsit izgalomba csak. Mintha most elszakadna egy szál, egy utolsó szál benne, mely a nagyvilághoz köti s melyet a sors

az én személyemben sodort felé, mert nagyon érzékenyen rázta meg hirtelen kezemet s szemében olyan fátyolos könny úszott, mikor ezt mondta:

— Agyő, kamerád, báró Stockenau Amadé búcsúzik tőled!

A kocsi elment, de mikor a sötét úton baktatott, engem rossz érzések gyötörtek, mintha én nem egy szép vadászatról tértem volna most vissza, hanem mintha rettenetes temetésről jönnék, melyet a sors kegyetlensége rendezett az én szegény barátom életével!

A KÉREGETŐ

Este siettem fel a hegyoldalon a nyári lakásba, hűvös idő volt, de a hold sütött s szép volt az út. A kanyarulatnál kőkereszt, a keresztre feszített Jézussal, lábánál koldusasszony kuporgott két kisded gyermekével, mikor meglátott, síró hangon mondta:

— Adjon uram, Jézus nevében!

Ami aprópénzem volt, mind odaadtam neki, aztán továbbmentem a meredek úton. Pár perc múlva az egyik kanyarulatnál, görnyedt ember állított meg és alamizsnát kért. Csodálkozva néztem erre az útszélen tanyázó nyomorra, amely ide rakódik le a városból a kültelekre.

— Beteg ember vagyok, segítsen rajtam, uram.
— Az arcába néztem, beesett képű, dult vonású ember volt, elviselt szalonkabát volt rajta, fején gyűrött nemezkalap, láttam, hogy nem a koldusok szokásos sorából való, rászóltam.

— Mit keres itt a hegyoldalon, ahol alig jár ember? Miért nem megy a városba?

— A város uram, — legyintett kezével —, emberekadalmom és én gyűlölöm az embereket.

— Gyűlöli az embereket és tőlük akar koldulni?

— Uram — szólt erre az ismeretlen — koldulni ma nem az, ami a multban volt.

— Hogy érti ezt?

— Hát kérem csak úgy, hogy ma olyan is kér,

aki azelőtt adott. Azért mondom, ez ma mást jelent.

— Maga szerint mit jelent?

— Azt kérem, hogy ami azelőtt fönt volt, az most lent van.

— Nem értem egészen.

— Hogyan, uram, ön nem ismerné a kerék forgását? Ugyanaz a kerékagy, amely fönt van, egyszerre csak lefordul, aztán legalulra kerül.

— Magával úgy látszik, ez történt.

— Ezt el méltóztatott találni.

— E szerint maga egyszer fent járt.

— Bizony kérem, ahhoz képest, ahol most vagyok, nagyon fönt. Volt házam, birtokom, villám itt a hegyoldalon, autót tartottam, voltak értékpapírjaim, volt készpénzem, voltak ékszereim, volt feleségem, voltak barátaim — erre nevetni kezdett, de görcsös nevetése köhögésbe fulladt. — Eh' uram, a mellem is úgy zörög már, mint a rossz masina. — Arcát könny áztatta és nagyon szánandó látványt nyújtott. A közelben volt a pad, arra leültettem. Megfogtam karját, aztán barátságosan szóltam hozzá:

— Pihenje ki magát, ne féljen tőlem, beszéljen tovább, meghallgatom.

Alattunk a város, mint a rossz malom zúgott, amint forgatagát millió embercsepp hajtotta, feletünk tiszta ég volt, szépen süttött a hold, mely ránkvilágított sejtelmes fényével. A szerencsétlen ember arcomba nézett.

— Uram, emlékszik még ön erre a névre: Johann Schumek.

— Hogyne, — feleltem — nagyvállalkozó volt. Vasutakat, utakat, hidakat épített.

Fejével bólogatott és merően nézett maga elé, mint aki a multban keres valamit. — Megkérdeztem tőle:

— Talán ismerte azt az embert?

— Amennyire az ember önmagát ismerheti.

— Hogyan, maga volna a milliomos Schumek?

— Köszönöm, uram, hogy a milliomos jelzőt adományozta nekem, annak a Schumeknek, aki alalmazsnát koldult öntől.

Megdöbbenve néztem.

— Maga a gazdag Schumek, akinek annyi tőzsdei értékpapírja volt?

Erre ő vállat vont.

— Uram, tudja ön, mi az értékpapír? Olyan, mint a gyertya. Egyszer csak leég a köröm hegyéig, aztán annyit sem ér, mint egy koppantó. Volt — nincs.

— Hiszen tudtommal magának birtoka is volt!

— Volt, még pedig szép birtokom. Kis kastélylyal, parkkal, de az elszakított részkere esett. Kisajátították, földemet elvették, a park fáit kivágták. Kastélyomba katonákat szállásoltak, énnekem meg adtak valami állampapír-félét, ami jövedelmet nem hoz, most csak annyit ér, hogy a padlásszobámban, ahol lakom, van egy törött ablak, azzal beragaszt-hattam a lyukat, hogy a szél ne fújhasson be szobámba.

Szörnyülködve hallgattam vallomását és mintha önmagamát vigasztaltam volna, tovább kérdezősködtem tőle.

— De hisz magának háza is volt?

Erre furcsán nevetett.

— Uram, az a legmulatságosabb, ami azzal történt. A házakra egy egész sor új adót találtak ki. Az adó szerint köteles voltam a befolyó jövedelem után minden 100 pengőre 71 pengőt befizetni. Minthogy pedig lakóimnak nagyrésze tönkrement, nem tudtak fizetni, én meg nem tudtam az adómat befizetni, erre adóhátraléknak minősítették a tartozásomat, rátábláztak házamra és elárverezték. Szegény feleségem az árverés napján halt meg. Maradt utána néhány értékes ékszer. Egy darabig

ebből éltem. Mikor már nem volt rendes lakásom, akkor felkerestem azokat a barátaimat, akik anynyiszor voltak vendégeim. Nagyon kedvesek voltak hozzám és kijelentették, lakhatok náluk és a lakbért ékszerben fizethetem. Én pedig nem fizetek lakbért ékszerrel. Elkészöntem barátaimtól, magamra maradtam. Aztán lassanként az ékszereket megeszegettem. Jól emlékszem, a karkötőt, amit a feleségemnek nászajándékuul vettem, öt hónapig ettem. Volt szegény megboldogultnak egy gyémánt függője is, azal egyszer karácsonykor leptem meg, azon elélttem majdnem egy évig és így ékszert ékszer után lenyeltem, és kihúztam velük öt évet.

— És mi lett a készpénzével, ami a bankban volt?

Erre megint köhögési roham fogta el, olyan asztmatikus hörgés és kis idő múlva folytatta:

— A készpénzem?... Az a takarékpénztárban volt. Negyedmillió aranykorona. Hiszen tudja, uram, mi történt. Egyszer csak megbolondult a pénz. A számuk mind nagyobb és nagyobb lett, az értékük meg mind kisebb. Mintha belül a pénznek a belsejét valami megette volna. Nem mertem vele semmit kezdeni, otthagytam a takarékpénztárban. Aztán kaptam a negyedmillióért pár levélbélyegértéket. Most is megvan, fölragasztottam a falra a szobámban, hogy a negyedmillióért valami emlékem legyen!

— Szegény Schumek! — szóltam halkan.

— Ne tessék engem sajnálni, — mondta ő — ezt úgy hívják, hogy sors! És higye el, senki nem tudhatja, mit hoz a jövő. Azért, mikor megszólítottam Önt, akit még nem örölt meg a sors, nekem másképp kellett volna Önt megszólítanom!

— Hogyan?

— Csak úgy: Adjon, Uram, mert mindnyájunkat érhet ilyen sors. Ha nem látni be az időbe, nem tudni, mi lép ki abból, hogy fölfalja az embert...

Megint köhögni kezdett. — Ráadásul jött ez a kínzó betegség. A baj, a nyomorúság, sohasem jár egyedül, az dandárostul lepi meg az embert...

Bankjegyet vettem elő és kezébe adtam.

— Itt van Schumek, de ez nem minden. Keressen fel holnap. Én magán igazán segíteni akarok!

— Rámnézett:

— Hogyan akar rajtam segíteni?

— Úgy, hogy magának biztosítani tudjam a nyugalmát.

— Igen, igen, az nagyon jó volna uram, az megváltás volna nekem. Vannak olyan ismerősei?

— Persze, van egy csomó barátom.

— Ismeri talán a halottkémet is?

— Ugyan, minek az magának?

— Ön mondta, hogy a javamat akarja, biztosítani akarja a nyugalmamat!

— Igaz, azt mondtam.

— Nos, uram, ha ön igazán az én jó emberem, akkor segítsen oda, hogy megkapjam az örök nyugalmat, nekem elég volt ez a hepe-hupás föld, ez a gonosz játék, amit az emberek életnek neveznek. Nekem csak egy kívánságom van, hogy eljöjjön hozzám az az ember, aki kiállítja a bizonyítványt rólam, amelyben csak egy szó lesz, az a szó, amely nekem örök boldogságot jelentene: „Elvégeztetett!”

bél
bél
ért
me
hel
az
ne

jöt
üz
Vi
pi

am
no
eg
va

sz

le

gi
bo

A BORBÉLY ÉS FIA

Egyszer korán reggel mentem be a Mazzi borbélyüzletébe, közvetlen a nyitás után. Az öreg borbély éppen akkor vitatkozott Tavel fiával, hogy miért nem nyitja már fel Indiából hozott csomagjait, meg azt a nagy ládát, ami ott az ablak előtt annyi helyet elfoglal az ő műhelyében. Tavel mindig csak azt válaszolta erre a sürgetésre: „Majd eljön mindennek az ideje.“

Erre az öreg borbély dühösen visszavágott:

— Hát az már bizonyos, hogy annak régen eljött az ideje, sőt el is mult, mert én ezek után itt az üzletemben nem tűröm meg ezt a sok cók-mókot. Viteds fel őket vagy a padlásra, vagy ha akarod a pincébe, de ezek itt tovább nem maradhatnak.

Különösen a nagy ládára haragudott az öreg, amely nagyon sok helyet foglalt el. Míg engem szappanozott, azalatt sem hagyta abba pörlekedését, hanem egyre azt hajtogatta: „Legalább azt mondd meg, mi van ebben az otromba ládában.“

Tavel a legnagyobb lelkingyugalommal válaszolta:

— Magam sem tudom.

— Hogy lehet az? — kérdezte az apja meglepetten.

— Hát csak úgy, hogy mikor Bagdadban végigmentem a Szukon és elhaladtam a kereskedők boltjai előtt, akik mindenféle csecsebecsét kínáltak

megvételre, pont a Szuk bejáratánál egy dervis állott ezzel a ládával és egyre azt ordította, hogy 99 arany drachmáért eladja a legelsőnek, aki az aranyakat azonnal lefizeti. Én odaléptem hozzá és megkérdeztem tőle, mi van a ládában. Ő sejtelmesen azt felelte: „A titkok titka.“... Én mélyen a szemébe néztem a rejtélyes dervisnek és csodálatos fényességet láttam felvillanni tekintetében. Ekkor jött az a gondolatom, hogy megveszem a ládát úgy, ahogy van.

— Láthatlanban, — kérdezte az apja, — anélkül, hogy tudtad volna, mi van benne?

— Úgy, ahogy mondd apám, sőt még ma sem tudom, hogy mi a tartalma, mert a vámokon is át tudtam csempészni, anélkül, hogy felnyitották volna.

— Fiam, te futóbolond vagy, azt én mondom neked. De most elég volt a bolondságból, vagy elviszed innen a ládát, vagy felnyitod azonnal. Az én üzletem nincs csodavárásra berendezve!...

Az öreg ezalatt engem megborotvált, már éppen indulni készültem, mikor váratlan dolog történt. A ládából mozgás hallatszott.

Meghökkenünk. Még a lélekzetünk is elállt. És merőn néztünk egymásra. De erre már maga Tavel is megriadt.

— Ebben valaki rejtőzik, — kiáltotta a borbély. És rendőrért akart szaladni. De szerencséje volt, mert abban a pillanatban belépett egy rendőrtiszt a borbélyüzletbe.

— Az Isten vezérelte önt hozzánk! — szólt az öreg borbély a rendőrfelügyelőhöz. — Most felnyitjuk ezt a ládát rendőri felügyelet mellett. — Azzal véssőt ragadott és kalapácsütések segítségével felnyitotta a láda tetejét.

De mily nagy volt mindannyiunk ámulata, amidőn abból egy gyönyörű nő bukkant elő. Keleti szépség volt. Ruházata is keleti selyemből készült. A

régi háremek pehelyfátyla borította arcát. De vonásai még az áttetsző fátyolon át is kivehetők voltak. Felült a ládában és nagy szemekkel nézett körül. Tavel nyájasan szólította meg:

— Üdvöz légy minálunk! Régen alszol már?

— Óh nem, csak vagy tíz perce...

— Tíz perce? — felelt Tavel — hisz én több mint fél éve utazom veled.

— Nem tudom, ti mit neveztek percnak. Van olyan, akinek ezer év egy perc.

— De hát honnan származik ön? — kérdezte a rendőrtiszt. S Tavel tolmácsolásával a szép nő így felelt:

— Bagdadban születtem, az álmok városa az én hazám.

— És most onnét tetszik jönni?

— Igen... Amint mondtam... Bagdadból. A kalifa rabnője vagyok. De irigységből és féltékenységből Sabeida, a kalifa felesége álomport kevert élelembe és azóta alszom mély álomba merülve.

— Úgy, — szólta a rendőrtiszt — akkor hát ez nem tegnapi történet.

— A múlt története... — felelte Kut Alkulub, a szép rabnő, aki most érkezett meg a jelen világba.

— Ez idáig rendben volna, — mondta a rendőrtiszt. — Személyazonosságát azonnal meg fogjuk állapítani. Azért arra kérném, hogy ismerősei köréből nevezzen meg egy pár kiváló személyiséget, akiknél esetleg érdeklődhetünk.

— Rendelkezésre állok s mindjárt elsőnek mondhatom, hogy mindannyian nagyon jól ismertük és sokszor jött el hozzánk, Ali Baba kedves úriember volt, s az uramnak jó barátja.

— Ali Baba... Ali Baba! — mondogatta a rendőrtiszt. — Azt tetszik gondolni, akinek azzal a negyven rablóval volt az az érdekes esete?

— Tulajdon ő maga, — felelte Kut Alkulub.

— Hát ez elég jó adat kérem, — mondta a rendőrtiszt. — Tudna talán mégeggyel szolgálni?

— Hogyne, — felelte a rabnő — Aladdin, a szabó fia, aki még emir korában is szeretettel viseltetett mindnyájunk iránt.

— Aladdin? — ismételte a rendőrtiszt, — akinek az a csodálatos lámpája volt.

— Ő uram, ő és senki más. A szerencse gyermeke, a kedvesség és bőkezűség mintaképe. Úgy tudta szórni az aranyat Bagdad utcáin, mint más-helyen az ocsut szórják a baromfiaknak és a palotája... amilyen szép és tágas volt, úgy állott nyitva a vendégek számára. Ismertem még Letifachot is, azt, aki a Vének-szellem szigetéről került a királyi trónra. Ők mind, mind korombeli lények...

— Köszönöm, — szólt a rendőrtiszt — nagyon örülök, hogy megismerkedhettem és jelteni fogom, hogy előkelő, exotikus vendég érkezett városunkba. És szabad még megkérdezni, meddig szándékozik időzni körünkben?

— Az a körülményektől függ. Úgy, ahogy nem tudtam, hogy meddig fogok aludni a krétai álompor hatásától, úgy most azt sem tudom megmondani, meddig maradok itt.

— Ezek után megállapíthatom a következőket — szólt a rendőrtiszt — nemzetisége arab. A rableány igenlőleg bólintott.

— Életkora 10.000 év...

— Ezt nem lehet, kérem, egész pontosan megállapítani.

— Miért, — kérdezte a rendőrtiszt.

— Mert álomból jöttem és az álom körvonalai nem meghatározhatók. Azok összefolynak a köddel, a homállyal, a végtelennel.

— Helyes — szólta a rendőrtiszt. — Ennek meghatározását tehát a szakértőkre fogjuk bízni. Foglalkozása rabnő!...

— Igen! Rabnő. A szerelem rabnője! Vagy rabja a szerelemnek! Vagy maga az örök szerelem, amely mindig jön, mindig friss, mindig szép és virágzó, mint a tavasz...

A rendőrtiszt erre felált és meghajolt a rabnő előtt.

— Köszönöm, mi rendben volnánk. — Aztán kifelé indulva, az öreg borbély felé fordult, aki holtravált arccal nézett maga elé. A rendőrtiszt kedélyesen megveregette Mazzi vállát:

— Ne aggódjék öregem, meglátja minden jóra fordul, hisz jól kezdődik a dolog.

— A kezdetét azt látom, — motyogta az öreg, — de a vége!... Mi lesz a vége ennek!... Ki a megmondhatója annak...

A rabnő közbeszólt:

— Allah, egyedül Allah, mert ő a hatalmas, az örök és Mindenttudó!

fej
he
lád
reg
zsi
mi
kid
ten

sel
fej
ren
be

na
a
ny
ny
hu
m
ka
és
ol

a
ös

A KINTORNÁS

Hajnalodott, mikor elaludtam, nem tudtam befejezni regényemet. Lelkem fáradt volt s olyan nehezen szakadtak fel a gondolatok, mint mikor a sípláda belseje nyikorogva szaggatja fel hangjait. Késő reggelre ébredtem fel, az udvar felől beszűrődő muzsika indulójának ütemeire. Magam sem tudom, hogy miért, de egyszerre friss és jókedvű lettem, mintha kicseréltek volna, úgyannyira, hogy mikor felöltöztem, a melódiát tánclépéssel kísértem.

Kinyitottam az ablakot s láttam, hogy egy viseltes katonaruhájú, feketeszemüveges öregember, fejét féloldalra billentve, szemeit magasba emelve, rendületlenül hajtja a kintorna fogantyúját, miközben fakó hangon dalol hozzá.

Azon tűnődtem, hogy ennek a rozoga hangládának muzsikája tett volna boldoggá? Amíg néztem azt a szegény embert, amint ott verklizett, az egész földi nyomorúságot jelképezve láttam magam előtt. Így nyúzzuk, kínozzuk mindnyájan lelkünket, aztán hol hull elénk valami jutalom, hol meg semmi... Kimentem a folyosóra és néhány pénzdarabot dobtam kalapjába. Hallottam, amint köszönetét mormogta és muzsikált tovább, de mintha nem lett volna már olyan melabús.

Reggeli után füttyörészve, ugrándozva mentem le a lépcsőkhöz, szinte repülve érkeztem a kapu elé, ahol összetalálkoztam a szegény kintornással, aki éppen

indult kifelé. Mélyen meghajolt előttem, én meg zsembembe nyúltam s azt mondtam neki:

— Na, öreg, itt van egy szivar. Nem tudom dohányzik-e? Szívja el jó egészséggel!

— Nem dohányzom kérem, de a szivart azt nagyon köszönöm, jó lesz a társamnak.

— Hát ki a maga társa?

— Az kérem, aki ennek az Aristonnak a tulajdonosa, mert én csak játszom rajta, bérletben. Ő aztán ellenőrzi, hogy mennyit keresek.

— Hát ez nehéz kenyér, az bizonyos...

— Óh, kérem, ha csak ennyi volna az egész!... De sok helyütt még játszani sem szabad. A házmester úr nem engedi. Ott is egy-egy szivart kell a kezébe csúsztatnom... aztán akkor szemet húny.

— Na, maga barátom, nagy nyomorúságában, jól összeszedte piócait.

— Azért mondják kérem: „Szegény embert — az ág is húzza!“ Most legalább tetszik tudni, miért hatott meg annyira az ön jósága!

— Úgy látom, maga jobb sorsra érdemes ember.

— Csak voltam kérem, most már nem tudok más sorsot viselni, csak ezt, ami rajtam betellett. Én összetört ember vagyok, jóformán nem is élek, csak vánszorgok.

— No, no, öreg, azért nem kell olyan sötétben látni a világot.

— Ellenkezőleg!... Hisz mióta a háborúban a vasszilánktól elhomályosult a szemem világa, azóta többet látok, hogy is mondjam, nem többet, de élesebben látok, mert hisz olyat is észreveszek, ami azelőtt elkerülte a figyelmemet, mert abban az irányban nem volt kifejlődve a látási képességem.

— Hát aztán mit lát?

— Tetszik tudni, most a csukott ajtókon átlátok...

— Aztán hogyan csinálja azt?

— Nagyon egyszerűen. Mikor szép verőfényes délelőtt bemegyek egy udvarba, muzsikálok és dalba kezdek, az ajtók és az ablakok, amelyek azelőtt nyitva voltak, lassan becsukódnak, mint az elítélt előtt a fogház rácsos ajtaja.

— És maga azt gondolja, hogy ez a muzsika miatt van?

— Nem kérem, a szívtelenség miatt! Átlátok én a csukott ajtókon kérem. Hallom, amint öregnél, fiatalnál egyaránt felcsendül a dal, megszólal a fütty, a gyerekek meg táncra is kerekednek, a bezárt ajtó, meg a behúzott ablak mögött. Tudom, hogy az én muzsikámra van jobb kedvük, mert ez a kis zene behatol a szívük mélyébe és örülök is ennek, de aztán annál jobban fáj, hogy mikor arra kerülne a sor a zene végén, hogy engem is felvidítsanak egy pár fillérrel, akkor... akkor a jutalom: „Bezárt ajtó, — csukott ablak!” Az ön ajtaja volt az egyetlen ebben a házban, amelyik a muzsika dallamára nemhogy bezárult volna, de ellenkezőleg kinyílt, mint a virág kelyhe, mikor a meleg napfény éri. Mikor ledobta a pénzt a kalapomba, már akkor tudtam, hogy ön nagyon jó ember, de hogy ennyire jó legyen, hogy még érdeklődjek is az én nyomorúságos sorsom iránt, ez már majdnem több, mint amit érdemeltem.

Meghatottan megveregettem a muzsikus vállát:

— Na, öregem, ne becsülje le magát ennyire — nem kell ilyen keserűen nézni az életet!... Tudnak az emberek jók is lenni, ha akarnak...

— Igen kérem, ez így van, ahogy tetszik mondani. De éppen az akaráson akad meg minden! Odáig még csak elmennek az emberek, hogy tanácsot adnak: „Jónak kell lenni! Tisztességesnek kell lenni!... Önzetlennek kell lenni az életben...” De uram, hosszú az út a kimondott szótól, a tett végrehajtásáig. Ez pedig csak azért van, mert nagyon

sok az ember, de nagyon kevés köztük a lélek! Önnek, uram, lelke, jó lelke van, Mert mialatt én örömet szereztem önnek az én koldus muzsikámmal, ugyanakkor az ön jósága révén engem, a szegény ördögöt, gazdaggá tett adakozásával. Látja, uram, csak ennyi az egész! Az én vakságom erre tanított meg engemet, hogy ezt meglássam... ezt megérezzem!... Már fáradt vagyok, pedig még csak az út kezdetén vagyok, még huszonnégy házat kell délig végigmuzsikálnom. Így tapogatódzva megyek egyik udvarból a másikba, bizony úgy is mondhatnám, hogy kínos vándorlás ez, de hát ez a földi élet. S aztán minek mondjak felesleges szokat, mikor a foglalkozásom hűen kifejez mindent, hiszen nevemben benne van sorsom. Úgy hívnak: „Kíntornás!”

Ezzel elbúcsúztam tőle:

— Na, Isten áldja meg barátom, én is megyek és folytatom a kíntornámat.

— Szintén zenével tetszik talán foglalkozni?

— Zene... de prózában... Író vagyok...

— Akkor biztosan több hasznot is hoz az ön foglalkozása, mint az enyém.

— Téved, barátom. Az én jutalmam éppen annyi, mint a magáé: „Bezárt ajtó — csukott ablak!”

TITOK

Beteg voltam, elmentem házi orvosomhoz, aki egyben legjobb barátom is, leültem fogadószobájában és váraкоztam. Egyszerre csak dörrenést hallottam a lépcsőházban, majd izgatott csöngetést és a következő pillanatban fölpattant az ajót, betámolygott rajta egy ember, ledobta magát a kanapéra és halk hangon mondta:

— Segítség, segítség!

Jobb kezét szíve táján tartotta, keze véres volt. Én elfeledkezve mindenről, feltéptem barátom dolgozószobájának ajtaját és izgatottan rákiáltottam, hogy hagyja abba a betegek vizsgálását, itt gyorssegély kell, életről van szó.

Barátom meglepetve nézett rám, aztán kisietett és föléje hajolt a sebesültnek. Az akkor már félig alélt volt, kezét leejtette sebére, amelyből bugyogott a vér. Barátom gyorsan munkához látott, letépte róla a ruhát s aztán hozzámfordult és arra kért, hogy legyenek segítségére, mert nincs asszisztense, itt pedig egy pillanatot sem lehet veszíteni. Utasítása szerint dolgoztam, desinficiáltam magamat, téptem a kötést, segítettem tamponozni, a sebesült alélt volt, de világosan hallottam, amint azt suttogta:

— „Szeretem!”

Majdnem egy óráig dolgoztunk, mire a vérzés elállt, akkor barátom automobilért telefonozott, hogy szanatóriumba szállítsák az idegent. Megtaláltuk név-

jegyét, közismert ember volt. Barátom kérésére elhatároztam, hogy nem csapok lármát és hallgatni fogok a dologról, amíg ő nem látja jónak, hogy a rendőrséggel tudassa. Karosszékbe ültettük a beteget és a házmeister segélyével levittük az automobilba. Mikor a lépcsőn lementünk, nőalakot láttunk suhanni mögöttünk, aki a kapuhajlatban állva, nézte a beteg elszállítását.

Mikor barátom elhajtatott a beteggel, a nő hozzám sietett. Nagyon szép járású volt, arcát eltakarta, csak finom homlokát, gyönyörűen ívelt szemöldökét és nagyon szép szemét láttam. Hirtelen kérdezte:

— Uram! ÉI?

Csodálkozva néztem rá.

— Miért kérdi?

— Az nem ide tartozik, hogy van ő?

— Jó kezekben, barátom megmenti!

— Mondott valamit?

— Csak súgott.

— Kinek szólt az?

— Az titok, asszonyom!

— De mi volt az a szó?

— „Szeretem!”

Erre az ismeretlen nő szeme felvillant.

— Köszönöm, uram! — Ezzel elsietett, megállított egy autót, beült és elrobogott.

Pár nap múlva újra barátomnál voltam, kérdeztem, hogy van a sebesültje. Erre ő így felelt:

— Még csodálatosabb esettel nem volt dolgom. A golyó keresztülment a testen és semmi komoly bajt nem okozott. Átsiklott, kicsit horzsolta a tüdőt. Azért volt a vérzés. 15 nap múlva akár sporttúrákra mehet!

Erre megkérdeztem tőle:

— És ki volt a nő, aki engem megállított az utcán?

Azt felelte:

— Hát ha te hallgatsz, a beteg hallgat, a nő hallgat, akkor már igazán fölösleges, hogy én beszéljek!

— Sőt, nagyon meg akartalak kérni arra, hogy te nem láttál, nem hallottál semmit!

— Helyes, — feleltem — a többi néma csend.

Aztán eljött az ősz, megjött a vadászat, a világ legszebb mulatsága. Én is vállamra akasztottam pus-kámat és mentem ki az erdőbe. A falevelek, a nap-sugár, az összeboruló bokrok, a csalt, a harasztos fű, az őszi virág, a természet minden bája ott volt előttem, mikor az erdei úton mentem az alkonypír-ban, hogy meglopjam a vad magányát. Nyugati szél játszott velem, kedvező szelet kaptam, felémhozta a lombok suhogását. Óvatosan lépdeltem előre, surran-tam, mint az árnyék, mely az erdő fái között oson, ha játszik a napsugár.

Egyszer csak hangokat hallottam, beszédet. Kö-zelebb mentem óvatosan. Ketten voltak, egy férfi és egy nő. Fa mögé álltam. A szél hozta magával a han-got s megértettem minden szavukat.

— Miért tette ezt?

— Mert azt hittem, nem szeret.

— Ezért el akarta venni életemet?

— A magamét is elvettem volna, de látja, hogy nem történt semmi.

— Az nem a maga, az a véletlen érdeme.

— Nem a véletlené, én benne vagyok a vélet-lenben is.

— Azt nem hiszem, mert maga csak egy helyütt van, az én szívemben.

— Most mondja ezt, miért nem mondta előbb?

— Hát mondani kell ezt, hát nem látta a sze-memből, nem vette ki a mozdulatomból, nem érezte ki a lényemből, maga ezt szavakba öntve akarta hal-lani, hogy elveszítse finomságát, a szó letörje búbá-

ját, lemossa hamvát, hisz itt lélekről van szó! S annak is a legfinomabb rejtekéről, a szerelemről!

— Maga a hibás, nem látta, hogy jön a perc, nem látta, hogy fölgyulladt körülöttünk a világ. Nem érezte meg, hogy robog velünk az élet, rohan a kocsí, de mi ülünk a bakon, mi vagyunk a holnap-hősei, mi vagyunk a ma királyai!

— Ezt én mind tudtam, de nem akartam kimondani. Én csak símulni akartam magához, hogy a két lélek mind közelebb jöjjön egymáshoz, aztán tűnjön el a világ. Semmisüljön meg minden, hogy ne lássunk, ne halljunk, ne tudjunk semmiről, csak ezt az érzést, ezt a titkok titkát érezzük mind a ketten. Hadd lángoljon a szerelem úgy, mint a pusztá tüze, úgy mint a vér pezsgése, úgy mint a szent borzongás, mely most átjárja testemet.

— Én is fádom, csókoljon meg!

Kíváncsiságomban lassan csúsztam feléjük és az emelkedő hold bágyadt fényénél megismertem az arcukat. Ők voltak ketten, a sebesült férfi és az ismeretlen nő. Ők voltak ott az erdő mélyén, a csend titkában és élték a titkok titkát.

Lábamhoz eresztettem fegyveremet, nem érdekelt a vad, nem érdekelték kicsinyes szenvedélyek, egy sokkal nagyobb, egy nagyszerűbb dolog jelent meg előttem. Bent, belül ezekben az emberekben szent láng égett és ők így keresték egymást, kínon, haláljátékon át, hogy elérhessék a legnagyobb érzést: a szerelmet! Bűvös játék, csoda dal, mely mezőn ébred és erdőn hal, ott lobog, játszik a szívek mélyén, lidércfénnyel, csodaképen, aztán hajtja őket le a völgybe, föl a hegyre, míg egymást fölismerve, föl-ébrednek a szerelemre!

*

Néma csendben állt az erdő, édes árnya ráborult, s a titkos mélyben, csalit alján, hallgatott a szerelem.

A MAGÁNOS EMBER

Teljesen elhagyatott életet élt Konc János máházó egy kis vasúti állomáson. Az őrház volt a lakása, bútorzata az ágya, alatta a láda amiben fehérneműjét tartotta. Pár ruhadarabja meg ott lógott a fogason. Aztán jóformán nem volt semmije. Kenyéren, szalonnán élt, csak reggelire főzött levest magának. Egy falubeli asszony pár fillérért végezte mosását. Így élt évek óta. Pénzét összekuporgatta, de nem tette takarékpénztárba.

Egy vasárnap délután ott üldögélt az őrkunyhó mellett, mikor hirtelen zápor támadt és a sorompó előtt várakozó kerékpáros fiatalember bemenekült hozzá menedéket kérni. Konc megengedte, hogy várja meg az elvonuló vihart, amely rettenetesen csapdosta a kis őrház falát és félelmetesen kopogtatta az üveglakot. Hosszúra nyúlt az idő, az eső nem akart elállni. Beszélgetni kezdtek, Konc, meg az idegen.

— Aztán mi járatban utazik ezen a vidéken?

— Osztálysorsjegyelárusító vagyok. Abból a százalékból, amit az eladott sorsjegyek után kapok, tengetem életemet.

— Aztán mire jó az ilyen sorsjegy?

— Hát akinek szerencséje van, az nyerhet vele félmillió pengőt is.

— Hogy lehet az?

— Hogy lehet? — ismételte az idegen. — A véletlentől lehet. Ha azt a számot húzzák ki, amelyik a maga sorsjegyén van, akkor megkapja a pénzt!

— Bolond dolog az ilyen, kérem — szólta Konk. Azután kis gondolkozás után azt mondta: Én még sohasem láttam ilyen sorsjegyet!

Az ismeretlen elővett egy párat és megmutatta neki. Egyik leesett a földre. Konk fölvette, nézegette a számát: 3-3-9-8-3. Mennyi hármass van benne. Osz-tán mennyiért adná el?

Az ügynök megmondta a sorsjegy árát. Bizony nagy pénz volt az, de a takarékos Konkon valami könnyelműségi roham vett erőt. Megvette a sorsjegyet. Az ügynök felírta a nevét, meg az eladott sorsjegy számát, azután mikor elállt a vihar, felült biciklijére és elkarikázott.

Konc betette a ládába a sorsjegyet fehérneműje közé, aztán ment dolga után.

Egy hónap múlva egyszer csak kocsí állt meg a sorompónál, kiszállt belőle egy asszony, meg egy fiatal leány. Konkot keresték. Az idegenkedve nézett rájuk, de a leány mosolyogva szólott hozzá:

— Hát János bácsi, nem ismer?

— Biz én nem. Sem magát, sem a tiszteletes asszonyt.

— Az nem a tiszteletesné asszony, az a maga rokona, a Lujza néni!

— Lujza néni!? Nem is tudtam, hogy ilyen nevű rokonom van a világon!

— Persze, nem ismer meg, mert mi már régen elszakadtunk egymástól!

Ekkor a jelzőkorong megszólalt az őrház tetején, a vonat érkezését jelezte. Konk rohant a málházóba és dolga után látott és csak mikor már a vonat elment, akkor ment vissza az őrházba. De nagy csu-

dálkozására ott egy egész csoport embert talált és azok mind órá vártak. Elsőben is egy nagybajúsú ember lépett eléje és megölelte:

— Szervusz, Jánoskám!

Konc visszahőkölt. — Nem tudom, kérem, kit tisztelhetek az úrban!?

— Hát emlékszel rám? Én vagyok a Tóni. Az unokatestvéred!

— Az unokatestvérem?

— Ha nem is az elsőfokú, tudod, de a másodfokú!

— Biz én nem is tudtam, hogy ilyen is létezik.

Ekkor odafurakodott két öregasszony is. Ölegették az ámuló Koncot. És sipogták:

— Csakhogy jó egészségben találtunk. Már rígen el akartunk jönni, de féltünk, hogy terhődre hagyunk. De most már nem hagyunk el soha többé. En a Sára vagyok, ez mög itt a Marcsa. Persze, gyerekek voltál akkor még, amikor elszakadtál tőlünk. Nem igön emlékszel ránk, de hát nem is az az emlékezőet a fontos, de a vér! Kedves János, a vér, azt nem lehet megtagadni! Az nem hagyja el egymást!

Erre még két ember lépett elő. Egyik a keresztapja volt, másik a sógora; ott volt még egy nagynénje, unokahuga, meg egy másodunokatestvérenek a lánya. Betódultak mindannyian a kis szobába. Jóformán nem is fértek el. Konc meglepetésében nem tudta mitévő legyen. Aztán egyszerre csak megszólalt:

— Eddig mindig azt hittem, hogy én egyedül állok a világon.

— Dehogyan vagy te egyedül, kedves János! Itt vagyunk mi, a te szerető rokonaid, akik soha nem hagyunk el többé téged!

Konc erre még nyugtalanabb lett: De hát előbb mondják meg, mi járatban vannak.

— Hát meg akarunk ünnepelni! — szólt az egyik.

— Minek kell engem megünnepelni?

Erre megszólalt az öreg Sára:

— Ó, lelkemadta, milyen szerény; mindig ilyen volt, még kisgyerők korában is. Sohase fitogtatta ő, hogy miye van. Most is adja a szerénységet, mikor ilyen gazdag lett.

— Én gazdag lettem? Azt hiszem, rossz helyen járnak kigyelmetek, mert az én kis ládikámban ugyan egy pár pengőnél többet nem találunk.

— Hogyan, — kérdezte megijedve Tóni. — Csak nem vesztetted el a sorsjegyet?

— A sorsjegyet? ... Nem én! A sorsjegyem az megvan.

— Hála Isten! Hát akkor megvannak a százazrek is! — kiáltották egyszerre. — Nem láttad még az újságokat?

— Nem láttam én semmiféle újságot!

Erre a hüledező Koncnak kezébe nyomták a lapokat és ő ámulva olvasta, hogy a 3-3-9-8-3-as szám egy félmillió pengőt nyert.

Ezalatt újabb két szekér érkezett, amelyről ismét rokonok ugráltak le és ölelték, csókolták Jánost, az ő drága atyafiukat.

Mit volt mit tenni, a rokonság unszolására az egész társasággal bevonult János a faluba, magához vette kevés kis pénzét és a falu kocsmájában megkínálta egy pohár borral az újdonsült rokonságot.

Mikor az első kortyot lenyelte, bátorságra kapott és megmondta őszintén, hogy nem is tudta, hogy a világon ennyi rokona él.

Az összegyűlt rokonság mindegyike tudott egy-egy történetet mondani, ami János gyermekkorára vagy ifjúságára vonatkozott, de Kone csodálatosan egyetlenegyre sem tudott visszaemlékezni közülük!

Késő este volt és már hazafelé indultak, mikor fölpattant a kocsmá ajtaja és egy magas nyurga le-
gény jelent meg és szó nélkül János nyakába
borult.

— János bátyám, csakhogy látlak. Én vagyok
a Pista, a mostohanővéred fia!

Jánosnak tényleg volt mostohanővére, de azt
gyerekkora óta nem látta; hogy férjhez ment-e, fia
volt-e, arról még éppen nem tudott.

Ekkor már a nagy öröm, meg a borivás egy
kissé föl kavarták János rendes természetét, a dolog
vége az lett, hogy dühbe jött és az újonnan érkezett
rokont kirúgta a kocsmából. Azután fizetett és ro-
konaitól kísérve hazatért pihenőre.

Másnap a plébános kereste föl, szerencsét kívánt
szerencséjéhez, azután azt mondta neki:

— Azért maga nagyon furcsa ember, Konc!

— Miért tisztelendő uram?

— Egyetlen rokona volt, aki igazán vérbeli ro-
kona, a Pista gyerek és azt szó nélkül kirúgta, a töb-
bit, akikhez semmi köze, semmiféle atyafiság révén,
azokat meg megvendégelte.

Konc megvakarta fejét és így szólt:

— Igaza lehet tisztelendő uramnak, de ma olyan
bolond világot élünk, nem csuda, ha az ember nem
tud eligazodni, mikor tucátjával nőnek ki a földből
a rokonok, holott tegnap még egyedül álltam a világ-
ban! Tetszik látni, ez a szegény ember szerencséje,
hogy belezavarodik a saját szerencséjébe!

ho
en

as
pr

Ra

m

do

vo

sá

gy

vi

te

nü

kö

ke

Re

a

tá

SZÁZ NAP

— Nézze Karolin, magának meg kell értenie, hogy nem utasíthat el ilyen szerelmet, melyben egy embernek egész szíve benne van!

— De kedves Ragly, mondtam, hogy én menyasszony vagyok, nem vagyok szabad, nemcsak a szó prózai értelmében, de szívemet adtam Tassynak!

— Ez az utolsó szava hozzám? — kérdezte Ragly.

— A legutolsó!

— Jól megfontolta választát?

— Nem tehetek mást, nem mondhatok mást, mint amit mondtam.

Ragly felállt és távozóban csak annyit mondott:

— Nem tudja, mit cselekedett! — Ezzel eltávozott.

Az esti órák rikkancai szenzációs öngyilkossággal verték fel a város csendjét. Ragly öngyilkos lett. A híres tudós, a lángelméjű kutató, a világhírnek örvendő ember öngyilkosságot követett el lakásán. Golyót röpített szívébe. Eszméletlenül találták, a klinikára szállították, orvosok állják körül betegágyát és tudásuk minden erejével igyekeznek megmenteni a kiváló embert az életnek. A Röntgen-felvétellel megállapították, hogy a golyó a szívkamrába hatolt, még pedig 4 mm.-nyire. Eltávolítani nem merik, mert oly belső vérzést okozna,

amellyel rögtön beállhat a halál. Erősítőkkal tartják életben, konzilium konziliumot követ, mert a tudósok, orvosok, biológusok el vannak határozva, hogy megmentik őt az életnek. Napokig tartott a haláltusa, de a szívós szervezetnél megtörtént a csoda, hogy Ragly öntudatra ébredt az ötödik napon, ennyit kérdezett:

— Itt volt ő?

Az orvosok azt hitték félrebeszél és a lapok is úgy hozták, hogy delirizál és azt kérdi: „Itt volt ő? Úgy látszik valami tündért, vagy valami eszményt vár!”

Karolin éppen vőlegényével színházba készült, mikor behozták az esti lapokat és elolvasta a híreket, hogy Ragly öntudatlan állapotban van és folyton azt kérdi, hogy „Itt volt-e ő?” Megdöbbenve tette le az újságot. Leült és elgondolkozott. Valóban ennél az embernél nem frázis volt az, amikor azt mondta, hogy ő a szívében él. Ugyanoda golyót röpített. S most, mikor a halál küszöbéről néz vissza az életbe, az egész világból nem tud, nem lát, nem akar tudni semmit, csak azt, hogy én ott voltam-e. Merengve gondolt erre az óriási szerelemre.

A vőlegénye sürgette:

— Gyerünk már Karolin a színházba, elkéssünk!

Olyan furcsa volt neki ez a sürgető hang, hogy azt felelte:

— Ne bántson most!

De Tassy erre még nyersebb lett, elővette az óráját:

— Hát nézzen ide, mingyárt kezdik az előadást és nem engednek be bennünket.

Karolin szórakozottan válaszolt:

— Bánom is én az előadást!

— De én bánom, — felelte Tassy — hiába vettem a drága jegyeket.

— Eh, — legyintett Karolin — hát adja el másnak!

— De kérem, Karolin...

— Hagyjon most, hagyjon most, nem látja, hogy fáj a fejem és nem tudok elmenni arra az előadásra!

— Ejnye, de szeszélyes teremtés maga...

— Hát vegye szeszélynek, vegye annak, aminek akarja, csak hagyjon most kérem szépen. Látja, hogy nem jól vagyok és le akarok feküdni.

— Hát feküdjön le, — szólt Tassy, — Isten vele! — és ezzel kedvetlenül távozott.

Karolin pedig ott ült és nézett maga elé és Raglyra gondolt. Egyszer csak azon vette észre magát, hogy imádkozik. Imádkozott Ragly életéért. „Az a szív, az nem halhat meg, amelyik így tud szeretni!”

Ötödnapra olvasta, hogy Raglyt szanatóriumba szállították és az orvosok különös módszerrel próbálják megmenteni az életét. Minthogy a szívkamrából a golyót kioperálni nem lehet, mert az ott négy milliméternyire hatolt a kamrába, ezért szerkesztettek egy harántfekvő ágyat, amelyre ráfektették Raglyt és az ágy fölé „óriás mágnes” függesztettek, amely a szívkamrában levő acélgolyóra állandóan magnetikus hatást gyakorol, hogy így vonzó erejével, azt onnan kiemelje.

A kísérlet annyira új volt, hogy az összes orvosok értesítéseket kértek a dologról, és a lapok az új gyógy mód minden fázisát pontosan közölték. Egy hét múlva az a hír volt a lapokban, hogy a Raglyról készített legújabb Röntgen-kép szerint a golyó a milliméter egyötvened részével kijebb jött a szívkamra és a szívrostok közül. Az összes ujságok nagy cikkekben méltatták ezt az eredményt, annál is inkább, mert megállapítható volt, hogy a szívkamrából lassan kiemelkedő golyó mögött megindult a hámosodási folyamat.

Karolin is elolvasta az ujságot és boldog érzés töltötte el, hallatlan remény sugárzott benne. „Meg fog maradni! Életben fog maradni, ez a nagy szív újra dobogni fog!“ Elhatározta, hogy kimegy a szanatóriumba és érdeklődik. Felöltözött és éppen indulni készült, mikor vőlegénye jött. A vőlegénye felöltözve találta és borzasztó boldogan üdvözölte:

— Lássá, ezt szeretem, ez a pontosság. Karolin, ez boldoggá tesz engem! — szólt Tassy.

Karolinnak akkor jutott eszébe, hogy vőlegényével megbeszélték, hogy ma együtt mennek látogatóba egyik ismerősükhöz. Olyan bemutatkozási vizit lett volna. Karolin majdnem elájult és abból a nagy örömből és abból a nagy boldogságból, amely azt hirdette neki, hogy Ragly meg van mentve, visszazuhant a földre.

— Igen, igen, megyünk, — szólt, — én mingyárt visszajövök, maga addig megvár!

— De hova megy? — kérdezte Tassy.

— Nagyon fontos dolgom van, hagyjon, most mennem kell, mondtam, hogy visszajövök! — Ezzel elsietett, taxiba ült és kiment a szanatóriumba. Ott először a portásnál érdeklődött Ragly kezelőorvosa után, aztán felvezettette magát a rendelőbe, hogy az orvossal beszélhessen. De az orvos nagyon el volt foglaltva, úgy hogy neki várni kellett. Bizony eltelt egy jó óra, míg az orvossal beszélhetett. Bizalmasan elmondott sok mindent az orvosnak és kérte, hogy mondja meg a betegnek, hogy „Itt volt Karolin!“ Az orvos azt mondta: „Én ezt nem fogom megmondani!“

Karolin kérdezte:

— Sohasem fogja megmondani?

— Talán! — szólt az orvos, — majd meglátjuk. Talán egyszer eljön az a perc, mikor meg fogom neki mondani!

— Óh, köszönöm, doktor úr, boldoggá tett! —

És Karolin meg akarta csókolni az orvos kezét. De ez elkapta.

— De asszonyom, önuralom, ez az élet titka.

— A jószágát akartam csak megköszönni. Nem hiszi, hogy milyen mássá tett ma engem!

Ezzel elbúcsúzott és hazament. Otthon levél várta az asztalkán, amit a vőlegénye hagyott ott és így szólt:

„Másfél óráig vártam, kedves Karolin, de magának más dolga volt, mint velem találkozni; holott maga hivatott ide és én, a hiszékeny ember, jöttem! Hát biztosítom, hogy egyhamar nem fogok jönni!”

Karolin összetépte a levelet.

— Ostoba fickó, mit tud ez, mit ért ez az élet-hez!...

Két hét múlva a lapok közölték, hogy a Röntgen-felvétel alapján a szanatóriumban konstatálták, hogy a golyó egy egész és ötszázad millimétert jött kiőbb az óriás mágnes hatása folytán a szívkamrából. A hámosodás pedig folyamatban van! Az egész tudományos világ felfigyelt a kísérletre, de legjobban Karolin, aki csókolgatta a hírt és azt mondta magában:

— Tudósok, nagy lehet a ti tudománytok, de a tudomány hatalma mögött van egy sokkal nagyobb hatalom, a szív hatalma, a szerelem hatalma!

Negyven nap múlva a golyó már két millimétert jött előre. Ekkor Karolin újra kint volt és újra kérte a kezelőorvost:

— Legyen jó és mondja meg neki, hogy itt volt Karolin. Csak ennyit!

Az orvos elgondolkozott és azt felelte Karolin-nak:

— Most féluton vagyunk, de aztán a golyót még ki kell operálni a szívizomzat közül, a golyó még félig bent van a szívben!

Karolin közbeszólt:

De ő egészen benne van már a szívemben!
Az orvos megfogta Karolin kezét és azt mondta neki:

— Tudom hivatásomat, nekem gyógyítani kell a szív sebeit. Hát bizza rám a dolgot, mindkettőjüket meg fogjuk gyógyítani!

— Egészen? — kérdezte Karolin.

— Úgy! — felelte az orvos, — hogy a gyógyulás elég legyen az egész életre!

Ezzel Karolin eltávozott és várt. Várt és a lapok hozták a híreket, a jó híreket. A golyó mind kisebb és kisebb jött, míg végre eljött a századik nap és akkor a tanár megoperálta a beteget és kivette a golyót a szívrostok közül és Ragly teljesen meggyógyult. Ekkor már Karolin ott állt a betegszoba küszöbén és az orvos így szólt Raglyhoz:

— Uram, ön meg van mentve! Az ön szíve jó és erős és most megmondom önnek, hogy a száz nap alatt valaki magáért remegett, magáért imádkozott, akinek maga épp oly mélyen van a szívében, mint ez a golyó a magáéban volt. De míg ezt ki tudtam operálni a tudomány segélyével az ön szívéből, addig annak a szívéből azt az érzést, amely maga iránt él, emberi kéz nem tudja kiirtani, mert ő minden más érzést azért dobott ki abból, hogy maga és csakis maga lakozzék benne...

Ezzel intett, Karolin odalépett Raglyhoz, az megfogta a kezét, ráhajolt és csókolta hosszan, boldogan.

Pár hét múlva megtartották az esküvőt, az orvostanárt is meghívták, de az utolsó pillanatban, a nászlakomán lemondott, csak egy kis ajándék érkezett helyette. Az ajándék egy csomag volt és amikor felnyitoták, bársony doboz volt benne és annak belsejében egy ólomgolyó, a golyóra pedig rá volt vésve egy név: „Karolin!”

AZ ÖTLETÜZÉR

Még ágyban voltam, mikor jelentették, hogy Sróff úr, az ötletüzér, itt van. Minthogy semmi szándékom sem volt felkelni, kiüzentem, jöjjön be. Kisvártatva belépett szobámba és nagy hajlongások közepette üdvözölt, aztán leült és savószínű szemeivel olyan merően nézett rám, mint aki valami dologról el akarja terelni a figyelmemet.

— Na, mi ujság, Sróff úr?

Megigazította nyakkendőjét, aztán ravaszul azt mondta:

— Bizony nem sok, most, a zsidó ünnepek alatt, szünetel az ötlettőzsde, egy-két viccet tudtam csak felhajtani az élclapok részére és jóformán semmi mást!

— Ezért keresett fel engem ebben a szokatlan órában?

— Úgy gondoltam, legjobb idő a meglevő anyagot átvenni ilyenkor, mikor az ember nincs lázas üzemben, nyugodtabban lehet beszélni róla és a vevő is figyelmesebben hallgatja meg a témákat!

— Egyszóval, maga maradékok eladásával foglalkozik?

— Bocsánat, uram, azt már nem! Ezek nem maradékok! Mindenik témát, amit elmondok, magától a „Szellem és Kellem“ cégtől vettem!

— Jó, jó, csak úgy ne járjak majd, mint az egykori híres író járt, amikor felhajtottak neki olyan ötle-

tet, amelyet már régebben megírtak egy vidéki lapban.

— De uram! — szólt Sróff sértődve, — olyan embernek ismer ön engemet, aki uraságoktól levett dolgokat adok el. Én, ha hozok ötletet, annak az egyedárusításáért garanciát is vállalok. Nem mondom, néha engemet is becsaptak, különösen a „Báj és Háj“ ügynökséggel volt sok bajom, de én gyorsan szakítok az ilyen megbizhatatlan ügyfelekkel és azóta lekopogom, jó órában mondva, soha, senkivel nekem semmiféle bajom vagy kellemetlenségem nem volt!

— Nos, rendben van, halljuk, mit hozott!?

— Hát kérem alássan, először is volna egy romantikus téma, a mai szellemnek megfelelő!

— Mondja csak öregem, maga a Rip van Winkle?

— Miért, kérem?

— Úgy látszik, maga ötven évig aludt, mert éppen ötven éve, hogy a romantika kiment a divatból, az a romantika, amit most maga nekem be akar adni, hogy én meg adjam be a közönségnek. Na, jól nézünk ki! Én mindig azt hittem, hogy maga nekem jóakaróm, most kisült, hogy furfangos ellenségem!

— Hát kérem alássan, az öreg Sróff bácsinak ne tessenék ilyet mondani, hogy ellenség, én jónak találtam az ötletet, lekötöttem a „Szellem és Kellem“ cég-nél, aztán gondoltam, elhozom, de ha annyira fél uraságod a romantikától, akkor én tovább adom. Ugyan nem is tudom, miért kell attól félni. Az én nagyanyám még él, már 90 éven túl van és ma is romantikus könyveket olvas. Énszerintem az élet meghosszabbításához feltétlenül szükség van a romantikára!

— Olyan rossz színben talált? Nagyon megöregedtem, hogy talán már a haláltusa jeleit látja rajtam?

— Isten ments — hogy tetszik ezt képzelni?

— Hát akkor, miért akar engem a romantikával életre kelteni, illetőleg nem vagyok tisztába azzal, hogy kit akar életrekelteni, engemet vagy a romantikát?

Sróff lehajtotta a fejét és csalódottan mondta:

— Kérem, tessék úgy tekinteni a dolgot, mintha egy szót se szóltam volna, nincs romantika, meghalt. Űsse kő. Amint tetszik látni, én nem vagyok ötlet-uzsorás, — volna egy bájos történetem 5 pengőért, a kendermagos cicáról.

Erre fölültem az ágyban.

— Hallja Sróff, nincs magának valami baja az agya körül, határozottan kezd visszafejlődni, miért nem a Flóri könyve versikéjéből hozott egy-két motívumot, hogy én azt megzenésítsem.

— De kérem, hiszen végig se tetszett hallgatni. Az nem közönséges kendermagos cica, az ritka, páratlan, édes állat, ha az ember látja, szeretné megenni, mint a fenyves madarat, mindenestül.

— Tudja mit, — egye meg!

— Köszönöm, már le is nyeltem. Engedelmével folytatom. Volna egy nagyon érdekes ötlet, de az drágább valamivel a többinél. 10 pengő, kápé! Címe: „Egy özvegy, aki kétszer lett özvegy!”

— Hogyan? Kétszer ment férjhez?

— Dehogy, akkor ez köznapi történet lenne. Ő lelkiileg lett másodszor özvegy!

— Lássuk, mondja el, mi lappang a búra mögött!

— Kérem, a dolog analitikai fejtegetésre szorul.

— No jó, ne szorongassa ennyire, hanem mondja el, aztán majd meglátjuk, mit lehet vele csinálni.

— Hát kérem, volt egy özvegy...

— Idáig nagyon szép, de gyerünk tovább!
 — S ennek az özvegynak a szívébe nagyon mély nyomot hagyott a fájdalom!

— Már is sok újszerűség van a témában.

— Ne tessék türelmetlenkedni, lesz még több is benne. Ez az özveggy minden délben és este elment a körúti vendéglőbe és ott magánosan ült és evett.

— Hallja, Sróff, hát mit gondol maga, mit csinál mást a magános özveggy, egyedül a vendéglőben?

— De kérem, ha nincs uraságod türelemmel, akkor nem tudom megmagyarázni a lélektani rugóit ennek a témának. Hátha elmegy a vendéglőbe, muszáj neki enni, mert ellenkező esetben kitessekelik.

— Na jó, egyen, de menjünk tovább...

— Ezt a magános evést meghatottsággal figyelte nap-nap után a főpincér, aki delitermetű, hadviselt fiatalember volt.

— Egyszóval, beleszeretett a főpincér.

— Nem kérem, az asszony szeretett bele a főpincérbe.

— Hallja, Sróff, mérsékelje magát, mert ha maga szellemeskedik minden kellem nélkül, úgy kilódítom innen, hogy a lába se éri a földet.

— De bocsánatot kérek, most jön az életbevágó kérdés: „A szerelem!” Az özveggy elpanaszolta minden búját-baját a főpincérnek, aki azt megértő lélekkel hallgatta és most jön uram a csattanó fordulat, tessék vigyázni. A szökés...

— Hová szöktek?

— Csak az egyik szökött!...

— Tudtommal a szökés csak párosan jó!

— Kérem, az operette téma. Én novelláról beszélek. A főpincér egyedül szökött, illetve a szomszédház egyik lakójának a házvezetőnőjével.

— És mi lett az özvegyvel?

— Az hoppon maradt, egyedül, árván, vigasztalanul, másodszor özvegy, még pedig lelkiözvegy, ami a legborzasztóbb dolog egyike az életben.

Erre csöngettem inasomnak s mikor az bejött, csak ennyit mondtam neki: — Mutasd meg Sróff úrnak, „mi a legborzasztóbb dolog a világon!“ Az inas szó nélkül engedelmeskedett. De Sróff úr nem hagyta magát, kis vártatva visszajött és ravasz mosollyal azt mondta:

— Ahogy én ismerem a nagyságos urat, még eből, az én töredék anyagomból is fog egy novellát csinálni.

Talán igaza van, gondoltam. Itt a 10 pengője, de most aztán hordja el magát, Sróff úr erre eltávozott.

ra
es
un
eg
g

u
h
o
m
"
el
v

E
6
m
b

h
t
z

AUTÓ-KATA

Csúnya, nedves este volt, mikor autómmal surranva haladtam a szűk utcák között. Egyszerre csak egy koppanást hallottam és éreztem, hogy valaki fölugrott a sárhányóra. Fékezni kezdtem a kocsit, de egy suttogó női hang sírt felém: „Tovább! Könyörögök, tovább!”

Lassan vezettem a gépet és ránéztem váratlan utasomra. Széparcú nő volt, de úgy lapult ott a sárhányóhoz simulva, mint egy folyondárlevél, ahogy odatapad a ház falához, eső után. Befordultam egy másik utcába, mire szokatlan utitársam jókedvű lett: „Most már, ha megengedi, beülök a kocsiba!” Erre elnevettem magamat: „Kérem, legyen akkor oly szíves és mondja meg azt is, hogy hová vigyem!”

— Valami vendéglőbe, de jó messze innen! — Ezzel beült a kocsi belsejébe és én száguldva vittem őt egy másik városnegyedbe, át a hídon túlra és ott megálltam egy jó étkezde előtt. Leszálltam a kocsiból és jelentettem:

— Asszonyom, parancsára megérkeztünk!

— Nem tudom, hogy köszönjem meg szívességét, hisz ön oly jót tett velem, hogy azt el sem mondhatom. De ha kedve van, legyen a vendégem, vacsorázunk együtt!

Egy lépést hátráltam:

— Ismer ön engem, asszonyom?

— Nem, — felelte, — én csak annyit tudok ön-

ről, amit idáig megfigyeltem. Ön nem soffór, ön úri-ember! Ezért újra felkérem, étkezzék velem!

Elfogadtam a szokatlan meghívást, leállítottam a gépet és beültem az ismeretlennel az étkezőbe. Ellenszegülésem dacára halat rendelt, csirkesültet és parfait, vörösbort és pezsgőt. Erősen szabadkoztam:

— De asszonyom, hogy jutok én ahhoz, hogy egy ismeretlen nő megvendégeljen?

Nevetve felelt:

— És hogy jutok én ahhoz, hogy egy ismeretlen ember megmentse az életemet?

— Az életét? Hát veszélyben forgott?

— A legnagyobbban, amelyben nő foroghat!

— A férje?

— Nem!

— Az udvarlója?

— Nem!

— Hát akkor? — kíváncsiskodtam. — Egy ismeretlen ember? — Kérdőleg néztem rá.

— Igen! Egy ismeretlen ember jött és üldözött!

— Hogyan, ön sohasem látta azt a férfit ezelőtt?

— De láttam, mert gyakran lesett rám, gyakran követett engem. Tudtam, éreztem, hogy érdeklém őt, de mindig elsurrantam előle! De most, most sokkal nagyobb energiával követett, éreztem akaratát, mely utánam sarkalta. Félttem, belső félelem fogott el, egy olyan félelem, aminőt a férfi nem ismer csak a nő, mikor üldözik és fél, fél a férfitől...

— De talán nem kellett volna elmenekülni?

Szikrázó szemekkel nézett rám:

— Uram! Ezt nem érdemeltem öntől!

— Oh, bocsássa meg ügyetlen társalgásomat, valószínűleg félreértette szavaimat: részemről nem akartam mást mondani, csupán annyit, hogy talán az a férfi nem is volt olyan veszedelmes, talán csak ön képzelel úgy!...

Erre jobbkedvű lett, de komolyságából nem sokat engedett.

— Amit ön hangoztat, az lehet egy férfi álláspontja, de nem jelenti azt, hogy ezáltal biztosítva van a nő helyzete. Egy férfi, belátom, nem ismerheti azt az érzést, mikor az igazi, a férfi nevet megérdemlő egyén, közeledik felé és a szemében benne ül ez a kifejezés: „bírní akarlak!“ Tudja mi ez egy női lélekre, ha szereti, ha vágyik arra a férfira, akkor ez részére belső feltámadás, lelki kivirágzás, de ha fél, retteg, undorodik ettől az embertől, akkor azt hiszi, meg akarják ölni, meg akarják gyilkolni a lelkét, pedig ez az éhes férfi csak a nő testét kívánja!

Elhallgatott. Kissé gondolkoztam.

— Önnek tehát az az érzése volt, hogy önt meg akarják ölni? Ezért ugrott fel az autómra?

— Úgy van uram! Így jutottunk ide!

Fürkészve néztem arcába. Nagy szemeivel bársonyosan tekintett rám, a szemek melegséget sugároztak felém, valami jóleső melegséget, amely fölfrištítette lelkemet. Egyszerre azon vettem észre magamat, hogy megfogom a kezét:

— Nos, és tőlem nem fél, hogy megölm?

Kedvesen mosolygott:

— Mért ölne meg ön engemet, hisz ön tőlem nem akar semmit, ön egy mozdulattal sem közeledett hozzám, hogy a véletlen, a sors odacsapott kocsija sárhányójára, ez csak egy furcsa összetalálkozás volt!

— Igen, de ezek a csodálatos véletlenek néha tovább szövődnek!

— De csak akkor, — vágott szavamba, — ha ezt mind a két fél akarja!

Fölemeltem poharamat, koccintottam vele:

— Nos és mért ne akarnók, ha tőlünk függ?

Éjfél jól elmúlt, mire visszatértem a vacsoráról és puha ágyamban — elalvás előtt — azon gondol-

kodtam, hogy miként lehet az, hogy én, aki sohasem törődtem azelőtt komolyan a nőkkel, most a véletlen folytán meghódítottam egy csuda bájos ismeretlent! Idők változása volna ez, vagy éppen nagy elvonultságom sikere — nem tudtam megmagyarázni magamnak, de legalább volt egy kedves emlékem, egy édes illúzióm, amilyen azelőtt nem jutott osztályrészemül. Pár nap mulva baráti körben voltam és ott, az én nagy nőismerő barátom előtt dicsekedni kezdtem, hogy nekem is vannak sikereim a nők előtt, dacára annak, hogy én egyáltalában nem törődöm a nőkkel; tanulmányt meg éppen nem csinálok belőlük.

Barátom nevetve szúrta felém:

— Akkor nem is lehet sikered, mert jegyezd meg, a nőt épp úgy ki kell nyomoznod, ép úgy kitipornod magad részére, mint a vadásznak a kukoricásba bemenekült fogolycsapatot, anélkül az nem lehet a tied!

Fölényesen válaszoltam:

— Nos, én nem követtem a te receptjeidet és mégis, mégis sikerem volt, mert a siker legnagyobbik részét élveztem, az illúziót. De hogy meggyőzzelek, hallgasd meg egyetlen kalandomat: „Csunya, nedves este volt, mikor autómmal surranva haladtam a szűk utcák között. Egyszerre csak egy koppanást hallottam és éreztem, hogy valaki fölugrott a sárhányóra. Fékezni kezdtem a kocsit, de egy suttogó női hang sírt felém: „Tovább! Könnyörgök, tovább!”

— Megállj! — kiáltott barátom. — Te erre meglassítottad a gépet, ránéztél a váratlan utasra. Az egy nagyon széparcú nő volt... Befordultatok egy másik utcába!

Csodálkozva néztem rá:

— Igen!

— És ott ő arra kért, vigyed el egy távoli vendéglőbe! Mert üldözik! Meg akarják hódítani! — szólott barátom.

Megijedtem:

— Honnét tudod mindezt?

Nőismerő barátom nevetni kezdett:

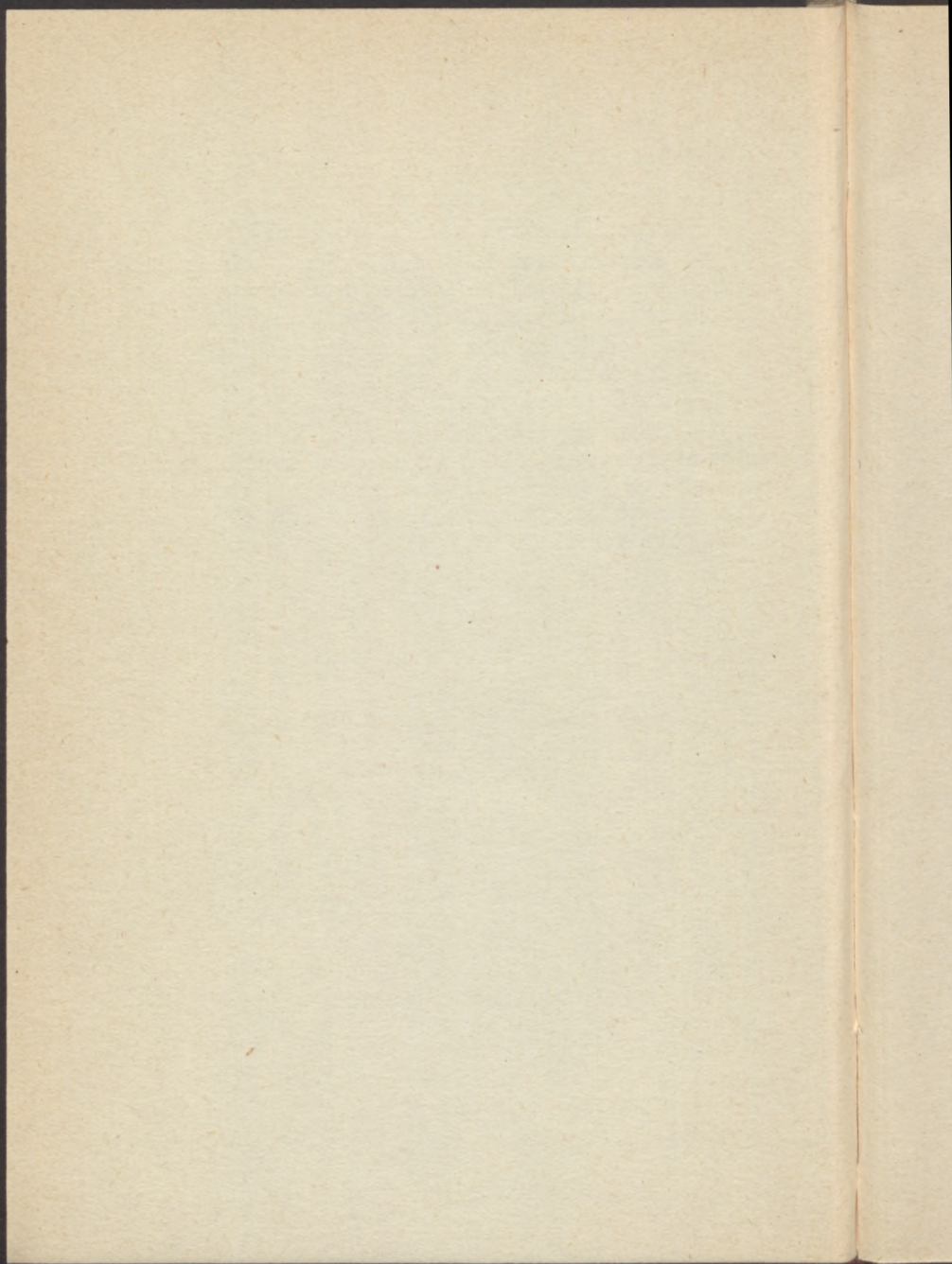
— Kedves, startoló fiatal öcsém, — ez az Autó-Kata, így hívják röviden őt, mert ilyen ügyes automobilrohammal varrja a férfiak nyakába magát!

Ezzel odalépett hozzám, megsímogatott:

— No és az illúziók?

— Az ördög vigye el!

— Sose vigye el, hiszen ez a kedves a nőben, hogy egyik meglepetést a másik után szerzi! De azért ne csüggedj, ha a nők barátja akarsz lenni, akkor első paragrafus: „Semmin sohasem csodálkozni!“ És most Isten veled!

A CSODAGYERMEK CSODÁJA

Kis alföldi faluban született, apja mesterember volt és a vézna kis gyermek ott játszadozott a műhely belsejében, meg az udvaron és álmodozó szemmel nézte a világot. Nem érdekelte semmi, de mikor zenét hallott, tágra nyíltak szemei, figyelt, sóvár fülekkel szívta magába a zenei hangokat és ragyogó szemekkel kísérte a zenészek mozdulatait. Mikor ötéves volt, egyszer egy cigány tréfából kezébe adta hegedűjét, s ő pengetni kezdte a húrokat. Nevettek az eseten, de aztán kezébe adták a hegedűt, vállához tették, ráhajtották fejét s ő kis ujjaival a húrokat szorongatta. Dajdo cigánynak nagyon megtetszett a nagyszemű gyermek, aztán úgy tréfából tanítgatta a vonófogására, a hegedű tartására, hangolásra, húrlenyomásra és a tréfa, a játék ment egy pár hétig s egyszer csak az ötéves gyermek kezében megszólalt a hegedű. Kis dalokat játszott, amiket hallott, vagy mások dúdoltak előtte, a plébános, a mester mosolyogva néztek a kis gyermeket és abba egyeztek meg, hogy taníttatni kell. A plébános úr, mikor ősszel bement a városba, el is igazította az ügyet és így került a kis Karcsi hegedűtanárhoz, aki aztán rendszeresen taníthatni kezdte.

Pár év alatt serdülő fiú lett. Ragyogott a szeme, ha zenére gondolt, már ismerte a klasszikusokat és hallott egy nagy csodahegedűsről, aki Paganini Ördögtáncával kezdte világsikereit és meghódította a

világot. Egyszer a plébános úr születésnapján, ebéd után sokat muzsikált és akkor a plébános úr nagy örömeiben adott neki egy ezüst ötpengőst. Ezen aztán meghozatta antikvárius révén Paganini Ördögtáncát és titkóban kint a kertben, a lugas alján begyakorolta. Még a mesterének sem szót erről, az az ő titka volt, ez nem tartozott senki másra.

Ekkortájban történt, hogy Bécs hirdette a nagy zeneversenyt. A kis rövidruhás gyermek hallott erről, hogy ott össze fognak gyűlni a világ muzsikusai és verseny lesz közöttük. És ekkor azt mondta a plébános úrnak: vigye őt el a grófhhoz, s ő megkéri a grófnét, akiről tudja, hogy jó szíve van, vegyen neki jegyet föl Bécsbe, mert ha ő oda el tud menni, akkor ott csoda fog történni, ő tudja, ő érzi bent a lelkében, hogy ott csoda fog történni...

A plébános úr el is vitte a grófnéhez, akinek megtetszett a gyermek rajongása és így egy szép napon a csodagyermek elindult atyjával a zeneváros felé.

Egész úton hallgatag volt, mert a lelkében a csodára gondolt. Ő hitt abban, hogy az ott előtte meg fog jelenni s rajongva gondolt a nagyhajú csodahegedűsre, akinek nagy szemei vannak, akit már látott annyi képen és akiről tudja, hogy az is abban a városban van és az mind ott lesz, az a sok zenész és mindenki, — kezével szorongatta kis hegedűtokját, amelyben ócska hegedű volt, melyet a tanár úr adott kölcsön a versenyre. A húrok sem a legjobbak rajta, olyanok, amilyen telik vidéki kis városból. Hegedűnek hegedű, lehet rajta játszani.

Másnap elvezették a gyermeket a zeneversenyre. De olyan furcsa volt neki a nagy város, olyan nagy zaj volt, annyi ember volt, hogy kis lelkével félt ebben a hábeli zürzavarban, nem érezte biztosnak magát, ideges volt és zavart. Mikor bevitték a zsüri elé, ahol a selejtezés folyt, mert csak a legjobbakat engedik versenyre, harmadiknak szőlították és meg-

mondták, hogy a feladott tételek közül melyiket játszsza. A gyermek belefogott, idegesen nézett körül, ő a csodahegedűst kereste, akinek az arcképeit annyiszor látta, de az nem volt ott. Azért játszott, mert mondták, hogy játszani kell, de lelke nem volt bent a játékban. Mikor letette a hegedűt, a bírák összenéztek és kibuktatták mingyárt a selejtező vizsgán. A gyermek jóformán azt se tudta, hogy mi történt vele, csak az apja nagy szomorúságából látta, hogy összetört minden és vége mindennek. De ő az ütés alatt sem tört egészen össze, belsejében valami azt mondta:

— Fog jönni a csoda, fog jönni a csoda! — És tipegő léptekkel követte atyját, aki bánatosan vándorolt a nagyváros utcáin.

Ekkor hangszerkereskedés kirakatához értek, ott megálltak, a gyermek nézte a drága hangszereket, aztán félve így szólt az apjához:

— Ha már itt vagyunk, vegyünk pár új húrt a hegedűre, mert ezek elhasználtak, ezeken nem lehet játszani.

Az apja nem szólt semmit, csak kezével intett:

— Mindegy már minden, de azért gyere, vegyük meg a húrokat.

Beléptek az üzletbe, ahol egy idegen úr nagyban alkudott egy roppant drága hegedűre. A gyermek és az apja félve álltak ott s hallgatták, amint a kereskedő magyarázza vásárlójának:

— De uram, ez Stradivarius, ebben benne van minden. Óriási kincs!

De a vendég azt mondta:

— Ezen nem lehet már játszani, kérem.

A gyermeket erre a szóra, hogy Stradivarius, villanyütés érte belül, mert a hegedűverseny első díja ilyen hegedű volt és 800 schilling. Lassan odasompolygott a hegedűhöz, megsimogatta és nézte, nézte nagy szemekkel. S míg a kereskedő és vevő vitatkoztak, hogy használható-e a hegedű, igen vagy sem, a

gyermek titokban kezébe vette és elkezdte rajta játszani Paganini Ördögtáncát.

A kereskedő és a vendég is figyeltek és a gyermek játszotta a titokban betanult zeneművet, egész lelkét beleöntötte, mert valami azt súgta neki: „A csodának meg kell történni. A csodának el kell jönni!”

Ámulva hallgatta a gyermek játékát a kereskedő is, meg a vevő is és szólni sem tudtak a bámulattól. Csak érezték, csodával állnak szemben. És ebben a pillanatban nyílt az ajtó és belépett rajta a lobogóhajú csodahegedűs. Intettek neki s ő is hallgatott, a gyermek pedig részegezte szemeit és jászotta neki Paganini Ördögtáncát, azt a dalt, amellyel az híressé lett és amellyel bejárta a világot. Mikor a gyermek letette a hegedűt, oda lépett hozzá, magához ölelte és azt kérdezte tőle:

— Ki vagy, te gyermek, aki ily csodát művelsz?
A fiú hozzásimult:

— Szegény fiú vagyok, akit elbuktattak a vizsgán, most, az első selejtezőnél, mert feljöttem a versenyre, mert felhozott a vágy, mert tudtam, hogy Ön itt van és látni akartam magát.

A csodahegedűs felkiáltott:

— Téged dobtak ki a versenyről?

Erre odajött a gyermek apja és siránczó hangon mondta:

— Igen, uram, feljöttünk a versenyre és mindjárt az első próbánál alkalmatlannak minősítették a fiamat.

— Ezt a gyermeket? — mondta a csodahegedűs.

— Így volt, uram, — bólogatott a megtört apa.

A csodahegedűs odaszólt a kereskedőhöz:

— Kérem, azonnal hozasson kocsit nekem! — s mikor az előállt, megfogta a gyermek kezét intett az apjának: — Jöjjenek velem!

Egyenest a zeneversenyre hajtatott velük, kézen fogta a gyermeket, bevezette a zsüri bírái elé, akik

nagy tisztelettel hajoltak meg a csodahegedűs előtt és aztán nem is kérdeve a bírák előbbi ítéletét, így szólt hozzájuk:

— Hoztam önöknek egy csodagyermeket. Ennek a játékáért én felelek. Kérem, kezdjük el a vizsgát!

Hegedűt akartak adni a gyermek kezébe, de a csodahegedűs azt mondta:

— Úgy tudom, egy Stradivárius a versenydíj. Adják csak ide azt a drága hegedűt!

Mikor elhozták a Stradiváriust, ő adta a gyermek kezébe és azt mondta neki:

— Nézz a szemembe, ne félj semmit. Bizzál bennem, veled vagyok és most játszd el az uraknak azt, amit a boltban játszottál!

És a gyermek vállalához emelte a hegedűt és elkezdte játszani Paganini Ördögtáncát, a lelke fénylett az örömtől, a csoda megtörtént és ő játszott oly csodásan, hogy a bírák álmélkodva néztek reá s mikor a gyermek letette a hegedűt, a bírák egyhangulag kihírdették az eredményt:

— Te vagy a verseny győztese, tiéd a Stradivarius örökre és tiéd akadémiánk nagydíja!

És azzal kis kezébe felvette a hegedűtokot, apjának odaadta a pénzt és lobogó szemekkel jött le az akadémia lépcsőjéről és boldog apjának folyton csak azt sugdosta:

— Apám, a csoda... a csoda...

— Milyen csoda, fiam?

— Az a csoda, amiről álmodtam. Ime... Valóra vált, megtörtént! Eljött értem a csodahegedűs, úgy, ahogy őt vártam...

cl
ge
ta
he
te
m
g
h
m
n
a
é
m
m
s

n
é
é
t

i

a

NE FÉLJ A SZERELEMTŐL.

Mélyen el voltam merülve Freud Zsigmond psichoanalízisében, amely a tudat alatti ösztönök fejtegetéseit páratlan zsenialitással oldja meg. Nem is tudtam, mi történik körülöttem, csak arra ocsudtam fel, hogy pattant az ajtó és bepördült rajta az én nagyon tehetséges szobrász barátom, Jossé Arnold. Ő volt és mégsem ő. Mert én megszoktam, hogy foltos ruhában, gyűrött nyakkendővel, kétes színű gallérral állított be hozzám és élénk taglejtésekkel beszélt a vonalak harmóniájáról, a szobrászat feladatáról és a művészet nagy elveiről. E helyett előttem állt egy ember, aki a cipő sarkától a feje búbjáig a csínosság, a tisztaság és az elegancia netovábbja volt. Engem gyöngéden megöllet, már maga ez a lágyság meglepett és aztán nem hadonászott, nem hadart, hanem leült velem szembe nyugodtan és csendes hangon mondta:

— Barátom, boldog vagyok, mert rájöttem valamire. Még pedig arra, hogy minőképpen lehet igazi életet vinni a szobrokba. Tudom a titkát annak az érzésnek, amely a holt márványt is elevenné tudja tenni.

Mélyen szemébe néztem és azt mondtam neki:
— Arnold, én téged szeretlek, de ha te nekem itt szerelemről kezdesz beszélni, én kiváglak innen!

Erre borzasztó zavarba jött és azt mondta:

— De ki beszél itt szerelemről? Én tudtommal a művészetről beszéltem.

— És ezért kellett neked így felöltözni, amit ezelőtt soha sem tettél, látom, a körmöd is manikűrözve van, a hajad lenyírva, megfésülve. És ezt te egyszerűen a művészet új utainak nevezed, ugy-e?

— Kérlek, én nem szóltam semmit. Te nem akartod meghallgatni az embert.

— Semmi frázisra nem vagyok kíváncsi. Mondd el, mi történt veled.

— Kiállítottam szobraimat. Sikerem volt a kiállításon.

— Ezt tudom, hisz ott voltam. Oly örömbe voltál, hogy nagy zavarodban zsebkendő helyett firneiszrongyot huztál ki a zsebedből, most pedig otkolon szagod van és selyemzsebkendő lóg ki a zsebedből.

— Igen, mikor ott sikerem volt, odajött egy nagyon szép, nagyon gazdag nő és azt mondta nekem: Jossé mester, maga hallatlan nagy tehetség, de magának hiányzik az a bizonyos valami a műveiből. — En a szemébe néztem és kérdeztem:

— Mi az a bizonyos valami? — Ő azt mondta, az élet tüze, ami átjárja az ember bensejét, ragyogva kelföl a lelkében, mint az arany nap. És annak tüze nemcsak azt melegíti be, akinek lelkében megszületett, hanem mindenkit, aki felé azt kisugározni tudja. A maga szobrai sémák, tökéletes sémák, de a vonalak nem lágyak, nem meleg a test, az izom nem lüktet, megfagyott alakok s nem élő alkotások!

Én nagyon figyelmesen hallgattam és a kocsijához kísértem. Hálálkodtam jóságáért, a nő kezét nyujtott és azt mondtam:

— Ugy-e, még látjuk egymást?

Ő azt felelte:

— Feltétlenül!

Ezzel eltűnt.

— Rendben van, — szóltam közbe, — ez az első felvonás fináléja. Folytasd, gyerünk tovább, mert nincs sok időm meséket hallgatni.

Arnold dühbe jött:

— Ez nem mese, minden szavam igaz.

— Hát akkor ne zavartasd magad, rajta!

— Mult héten csunya zivataros nap volt, esett az eső egész nap, be voltam szorítva a műterembe és alkonyat felé csöngettek és egy átázott nő esőköpenybe burkolózva állított be hozzám. Eleinte nem ismertem meg, mikor azt mondta:

— Bocsásson meg, a vihar vert ide, menedéket keresek magánál, hogy fölmelegedjek.

Kicsit idegenszerűen fogadtam, de azért udvarias voltam hozzá, mert szeme szép volt, gyönyörű tűz lobogott benne és melegséggel nézett rám. Azt mondtam, hogy szükség törvényt bont, lépjen be a műterembe.

Ő levette kabátját, fejéről sapkáját és én csak akkor ismertem meg, hogy ő az, aki a szobraimról egyszer már beszélt. Mosolyogtam, ő meg visszamosolygott.

— Na, most már nem haragszik, hogy beléptem a maga tartományába?

— Milyen szép, hogy eljött. Sőt, nagyobb örömet nem is tudok elképzelni, mint hogy beváltotta ígéretét, amelyet legutoljára tett, mikor azt mondta, hogy mi még találkozunk.

Nevetni kezdett.

— Mi már találkoztunk. Mért mondja a „még” szót. Unalmasnak találja?

— Dehogy, de valami újszerű van a dologban.

— Igen, valami olyan, amelyre magának szüksége van. Nem magának, de a művészetének, a lélekének.

Félve szóltam.

— Olyan furcsa, asszonyom, amit ön mond, ha más mondaná, talán azt válaszolnám neki: „kérem, hagyjon magamra, én egyedül akarok lenni!”

— És nekem nem meri ezt mondani?

— Ha a szemébe nézek, nem merem.

— Hát mit mer mondani nekem?

— Mikor elnézem magát, a maga érdekes lényét és rágondolok arra, hogy miként ismerkedtünk meg s ha átfut gondolatomban az, hogy ebben a rettentő időben maga eljött ide hozzám, akkor csak egy szót tudok mondani.

— Nos, mi az?

— Maradjon!

— Soká nem maradok, csak addig, amíg elmondok magának valamit. Elmondom azt, hogy én tudtam, hogy maga vár engem.

Kissé zavartan mondtam.

— Én?

— Igen, a maga élete vár valakit, azt, akire magának szüksége van, hogy meg hozza magának azt, ami magából hiányzik.

— Ami feloldja a vonalak merevségét!

— Lásza, lassan rájön az utra, amely napsütéses s aki azon végigmegy, meleg érzéssel telítettik meg.

Erre én közeleptem hozzá és megfogtam a kezét.

— Mért nem jött előbb?

— Mert maga nem fogadott volna engem szívesen. Épúgy eltaszított volna magától, mint ahogy tudom, hogy a többi nőt is eltaszította.

— Igen, vad voltam, dúvad, bolyongva jártam az élet berkeit, léptek zajára tovarohantam, nem volt időm meghallgatni mást.

— De ugy-e, most ezentul lesz ideje?

— A maga részére igen.

— Ó, még nem is ismer, még csak a hangomat hallja, még a szavamat nem érti.

— Úgy hát beszéljen, tudja mit, tegyen csodát!

— A csoda magától születik, már a jeleit látom.

— Miből látja?

— Abból, hogy magának türelme van velem annyit beszélni.

— Van-e magával türelmem beszélni? Mikor oly nagyszerű, oly gondtalan, oly édes így.

— Vigyázzon, jön a csoda.

— Hát ez a csoda, az csak jöjjön, de jöjjön robbanásszerűen, hogy érezzem, hogy megadatott. Rázzon meg, hogy tudjam, hogy változáson mentem át, de olyan változáson, amely fölemelt.

— Ebben a pillanatban barátom, tudod mi történt? A nő elém térdelt, átölelte a lábamat és azt mondta:

— Mester, magának van énrám szüksége, nem énnekem magára. Nézze, van házam, van versenylovam, van külföldi valutám, kertem, virágaim, minde-nem van, de a maga lelkében nincs virág, egy hűvös kriptá a maga lelke, amelynek zord folyosóján bolyong maga és az élet sugara, a nap melegsége nem járja át a maga bensejét, nem adja meg a szobrainak az életerejét.

Kétségbeesetten próbáltam felemleni.

— Asszonyom, ne szégyenítsen meg, keljen fel.

— Nem, nem, — szólt az asszony, — győzőm kell maga fölött, meg kell értetnem magával azt, hogy így a maga élete üres hüvely, mely nincs megtöltve tartalommal, meg kell értetnem magával, hogy nemcsak képzelt teorémák vannak, de van egy nagy dolog is a világon, amiért érdemes élni és ami több, mint amit maga hajszol és ez — a földi boldogság.

— Asszonyom, — susogtam, — érzem, hogy maga jó és érzem, hogy soha lelkemhez ily közel senki nem jött.

— Akkor higgyen nekem, — mondta ő, — a lelkével közeledjék hozzám, meglássa, olyan érzéseket fog kapni, amik tudat alatt megvannak magában, de még nem volt senki, aki életre keltette volna őket!

Elkábultam, oly örömet éreztem, mintha a mennyország megnyílt volna fölöttem, megragadtam mind a

két kezemmel a nőt, fölemeltem, magamhoz szorítottam és azt sugtam a fülébe:

— Az öné vagyok!

*

Arnold elhallgatott, szemei könnyekkel voltak tele.

Odaléptem hozzá és azt mondtam neki:

— Nem tudom, kiről beszélsz, de szavaidból kiérezem, hogy annak az ismeretlennek van igaza, saját érdekedben mondom, most ne tántorodj meg, örülj, hogy az élet ezt az ajándékot meghozta neked és ne félj a szerelemtől!

na
A
ny
lék
me
a

Eg
Ak
bes

tál
ját

csc
an
gén

ség
kel

no

ii.

GYEREKEK

Boldogan töltötték el az ünnepeket Ligetiék és nagy örömeikre a telefont is bevezették arra a napra. A két gyerek, Marika és Ivánka még a saját karácsonyi ajándékuknál is többre tartották a telefonkészüléket és apjukat, anyjukat egyre unszolták, mutassák meg, hogyan kell azzal bánni. Az apjuk odavitte őket a készülékhez, aztán magyarázni kezdte:

— Ide nézzetek, most hat számot tárcsázok. Egyest, ötöst, kilencet, hármat, hetet és a zérót. Akkor messziről valaki azt fogja kérdezni: „Halló, ki beszél ott? Ki van ott?” Az lesz az, akit keresek.

Marika a kezével tapsolt:

— Jaj de nagyszerű, hadd hallgatom én is.

Aztán Ivánka is hallgatni akarta. Szerencsére betárlatták a vacsorát, mert különben egész este avval játszottak volna a gyerekek.

Mikor az első telefonszámlát meghozták, Ligeti csodálkozva nézte a végösszeget. Majdnem háromszor annyi volt, mint az alapbér. Meg is mondta feleségének:

— Nem lehet annyit telefonozni, mert ilyen költséget nem vehetünk a nyakunkba. Nem is tudom, kikkel beszélsz ennyit?

Az asszony megsértődve nézett rá:

— Én? Egy hét is elmulik, míg valakinek telefonozok. De talán te végzed itt titkos telefonjaidat.

— Ugyan, hagyj békét, még bosszantasz is? —

Már tudom, a cselédek voltak. Eh, én megtiltom nekik, hogy a telefonkagylóhoz nyuljanak!

Azzal kiment a konyhába, leszidta a cselédeket, a sárga földig. Égre-földre esküdöztek, hogy ők nem nyultak a telefonkagylóhoz.

Ligeti várt, hogy mit hoz a következő hónap. De a második számla még az elsónél is nagyobb volt. Úgy, hogy jelentést tett a központnak, hogy valószínűleg a készülék el van romolva, mert négyszeresen mutatja az ő kapcsolásait, holott alig telefonoz, legfeljebb kétszer-háromszor egy nap. Meg is vizsgálták úgy a készüléket, mint a vonalat, de mindent teljesen rendben találtak, nem volt ott semmi hiba. A dolog mind rejtélyesebb kezdett lenni Ligeti előtt. Végre egy délután megoldódott az egész dolog. Ő ott-hon maradt és egyszerre csak csöngettek. Maga ment ki az előszobába, kinyitotta az ajtót és előtte állt egy hétéves kislány. Megkérdezte tőle:

- Hát te mit keresel itt?
- Én, bácsi kérem, Ligeti Marikát keresem.
- Hát téged hogy hívnak?
- Kövesi Zsuzsika!

— Aztán hogy kerülsz te össze Marikával?

— Én sohasem láttam Marikát!

— Hát akkor hogyan jöttél arra a gondolatra, hogy eljössz és meglátogatod?

— Ő telefonált nekem!

— A Marika neked telefonált?

— Igen!... Egyedül voltam a szobában s egyszer csak megszólalt a telefonunk. Láttam, hogy az apuka ilyenkor mindig fölvette a kagylót és a füléhez tette. Hát én is odamentem a kisasztalhoz, ahol a telefon állt, fülemhez tettem a kagylót és egyszer csak hallottam, hogy valaki azt kérdezi tőlem: „Halló, ki beszél ott?”... Hát én akkor megmondtam neki, hogy én Kövesi Zsuzsika vagyok. Ő meg azt mondta,

hogy ő Ligeti Marika. Akkor megkérdeztem tőle, hol laktok ti? Ő azt mondta: Csorba-utca 7. II. emelet 6.

— Aztán mit mondott még? — kérdezte Ligeti meglepődve.

— Azt mondta, jöjjenek el, látogassam meg, nagyon szívesen lát!

— Úgy, gyere csak be!

Azzal bevezette a kislányt kézenfogva a gyerekek szobájába. Azt kérdezte tőlük:

— Ismeritek ezt a kislányt?

A bámuló gyerekek fejüket csóválták, aztán zavartan mondták:

— Nem, nem ismerjük!

— Nahát majd én bemutatom nektek! Ez a Kövesi Zsuzsika! Akinek te telefonoztál. Aztán meghívtad, jöjjön ide téged meglátogatni. Hát most eljött!

Nagy csönd lett a szobában. A gyerekek meg voltak szeppenve, mikor látták, hogy játékuk élő valóságot öltött. Erre apjuk megkérdezte tőlük:

— Máskor is telefonoztatok?

Marika nem válaszolt, de Ivánka elmondta:

— Igen, sokszor, nagyon sokszor, annyit neveltünk, mikor belekiáltunk a telefonba:

Marika szégyenlősen mondta:

— Nem is igaz!

— Hát nem telefonoztatok?

— De igaz, csak mi nem neveltünk, mert sokan nagyon haragudtak, mikor én azt mondtam, hogy Ligeti Marika vagyok. Kiabáltak a telefonba, hogy hagyjak nekik békét, meg azt is mondták: nincs más dolgod? Aztán mindig letették a kagylót. Akkor aztán új számot kerestünk.

— Úgy... — szólta az apjuk. — Hát akkor most majd elintézzük a dolgot. Először is Kövesi Zsuzsikának uzsonnát kell adni. Aztán játszatok vele. Ha meghívtátok, most már mulattassátok is. Aztán majd később bejövök s meglátjuk, mit csinálunk.

A három gyerek magára maradt, egyideig nézegették egymást, aztán közelebb mentek egymáshoz, majd nevetgéltek, aztán játszadoxni kezdtek. Úgy belemelegedtek, mintha gyermekkoruk óta mindig együtt lettek volna. Mikor az uzsonnát behozták, akkorra már összefogódzva keringöztek és gyermeknótákat énekeltek. Ligeti meg a felesége az ajtóból nézték a kedves jelenetet. Mosolyogtak, aztán bementek a gyerekek közé, míg azok megették uzsonnájukat. Ligeti ekkor megkérdezte Marikát:

— Na, örülsz, hogy itt van a Zsuzsika?

— Nagyon, nagyon örülök, apuka!

— És azt akarod, máskor is eljöjjön?

— Igen, apuka, mindennap jöjjön el. S akkor mindig együtt játszunk, Ivánka, én, meg a Zsuzsika.

— El fog jönni mindig, amikor csak szabad ideje lesz, ha te megígéred, hogy többé nem telefonálsz. Mert most már megtaláltad azt, akit kerestél.

TÉVES KAPCSOLÁS

Luczfalvy Pál felvette a telefonkagylót, tárcsázta a számot és kérdezte: — Halló, ki beszél?

— Ki beszél ott? — szól egy női hang.

— Én 2...25 számot keresem.

— Tévedés, ez itt 2...26 — hangzott a felelet és letették a kagylót.

Luczfalvy újra tárcsázott.

— Halló, ez 2...25.

Erre megint ugyanaz a női hang felelt:

— Nem kérem, ez megint 2...26.

Mikor harmadszor is megismétlődött a dolog, Luczfalvy azt mondotta: — Úgy látszik, valami hiba van a telefonban. Úgy látszik, ugrik a szám.

— Hát akkor ugrassa kérem, még egyszer, — szólta a nő és letette a kagylót.

Most várt egy óráig, de akkor megint csak ugyanaz a női hang jelentkezett a hívásra. Luczfalvy erre már mentegetőzni kezdett:

— Bocsásson meg, úgy látszik meg vagyok babonázva. Mert én akárhogy tárcsázom is a számomat, mindig önt kapcsolja ez a gép.

— Képzelem, mennyire bosszantja magát ez a dolog.

— Hát bosszantani most már nem bosszant, mert most már kezd olyan végzetszerűvé válni, hogy nem tudunk egymástól elválni. Pedig nagyon sok dologom van.

— Hát akkor csak tegye le a kagylót, kár minden szóért.

Másnap Lucfalvy ismét föltárcsázta az ismeretlen hölgy számát.

— Halló. Halló.

A nő elnevette magát.

— Halló, én vagyok. Most már a hangjáról megismerem. Maga az én titkos telefonozóm, aki úgy látszik makacsul ragaszkodik ahhoz, hogyha bármi sürgős dolga is van, engem kapcsol és velem beszélget.

— Azt hiszem, az ön készüléke olyan, hogy nem kapcsol mást, csak engem.

— Ezért aztán igazán nem én vagyok a felelős.

— Nem is felelősségrevonás dolgában hívtam fel, hanem tudja, most már szeretném azt, akit eddig csak hang után ismertem, — szemtől-szembe megismerni.

— Nos és ha kiteszi magát egy csalódásnak, akkor mit fog szólni?

— Kérem — nevetett Lucfalvy — azt a téves kapcsolásnak fogom tulajdonítani. De hogy a tárgynál maradjunk, mondja: hol és mikor láthatom?

— Nem tudok feleletet adni erre. Még nem volt példa ilyen esetre.

— Tudja mit, — szólt Lucfalvy, — ma szép májusi este van; este 8 órakor találkozunk a Sziget alsó vendéglőjénél.

— No és miről ismerem meg magát? — kérdezte a női hang.

— Fehér szekfűt teszek a gomblyukamba.

A nő megint nevetett.

— Nem bánom. Én meg egy rózsát viszek a kezembe. Furcsának ugyan furcsa... de hát legyen furcsa.

Este hét órakor indult el Lucfalvy hazulról s mielőtt a Szigetre ment, betért a Pipacs-virágüzletbe.

Kedves szőke nő fogadta, aki megkérdezte tőle, hogy mit parancsol.

Lucfalvy körülnézett az üzletben. Egyetlenegy fehér szekfüt látott csak a — többi piros virág között.

— Kérném azt a fehér szekfüt.

— Sajnálom, azt már eladtam.

— Hát több fehér szekfüje nincs?

— Bizony nincs. Elvitték esküvőre.

— Na, ez szép, — mondta Lucfalvy, — most kereshetek fehér szekfüt a városban.

— Olyan nagy szüksége van rá? — kérdezte a nő.

— Nagy szükségem? Életbevágóan fontos.

A nő mosolygott:

— Komoly dolog lehet. Úgy látszik nő van a dologban.

— Maga gondolatolvasó.

A nő nevetett:

— Ha így áll a dolog, akkor megcsalom vevőmet. Vigye el a fehér szekfüt.

— Nagyon kedves, — mondta Lucfalvy. — A hangja olyan ismerős, mintha valaha már hallottam volna. Látni ugyan nem láttam önt sohasem. De ki tudja, talán még találkozunk.

— Lehet, — felelte a szőke nő, — hiszen az élet olyan furcsa.

Lucfalvy kisietett a Szigetre, s amint sétált az alkonyatban, egyszer csak szembe jött vele az a szőke nő, akitől a fehér szekfüt vette. Kezében piros rózsa.

— Hát maga volt az, aki telefonált?!

— Én.

Hosszan néztek egymásra és mindketten mosolyogtak.

— Ugy-e furcsa az élet? — mondta a nő. — Ezt a rózsát azért hoztam, hogy tegye el emlékül ennek a tréfás napnak az örömére. Mikor bent volt

az üzletemben, akkor sejtésszerűen megérezttem, hogy maga — az, aki...

— Igen, én telefonáltam.

— Mintha maga volna az ... aki majd eljön...

— És eljöttem...

— Igen, de nem ide a Szigetre...

— Hát hová gondolta?

— Hogy majd egyszer jön valaki, aki belép az életembe...

— Telefon útján?...

— Nem úgy, nem... Hanem úgy, hogy megismer... megtudja, ki vagyok és úgy fogja érezni, hogy része vagyok az életének, akivel érdemes beszélgetni, együttjárni...

— Az életen át?

— Az egész életen át...

Másnap Lucfalvy bement a virágüzletbe, beszélgettek és aznap együtt vacsoráztak egy étteremben. A kezdetből szokás lett. Az egész tavaszt együtt élték át.

Mikor az ősz beköszöntött, Lucfalvy egyik barátja, akivel régen nem találkozott, meg is kérdezte:

— Hallom, megházasodtál.

— Dehogy, nem vagyok nő.

— Hogyan, már elváltatok?

Lucfalvy kezével legyintett:

— Téves kapcsolat volt. Tudod, ha kicsit gondolkozol, majd rájössz te is arra, hogy az egész élet nem más, mint egy állandó téves kapcsolat.

A SZERELEM

Minél idősebb leszek, annál gyakrabban járok ki a temetőbe. Nem fájdalmat okozt az nekem, de bizonyos megnyugvást ad. Ott járni a sírok között, hol annyi kedves ismerősöm pihen, akiknek ismerem gondolatvilágát, érzéseiket, vonzalmaikat. Enélkül megismerés nincs. A többi csak annyi, mint a futó árnyék, mely átsuhan a földön.

Tavaszi napon elgondolkozva bolyongtam kint a temetőben. Egyszerre arra lettem figyelmes, hogy egy elhanyagolt sír előtt egy középkorú férfi hangosan zokogott. Sírása egész testét rázta és könnyei elborították arcát.

Mélyen meghatott ennek a szerencsétlen embernek a fájdalma. Lassan odamentem hozzá, megszólítottam:

— Uram, nyugodjon meg kérem — de még be sem fejezhettem a mondatot, a férfi visszafordult s akkor meglepetten ismertem fel benne egy rég nem látott barátomat. Őszinte sajnálattal, mélyen meghatva mondtam neki:

— Bocsáss meg, hogy megszólítottalak, de nem tudtam nézni szenvedéseidet és tudod, azt mondják a nagy fájdalom zavarja a holtak nyugalmát.

— Távolabb van ő tőlem, minthogy én az ő nyugalmát megzavarhatnám!

— Hogy érted ezt?

— Neked elmondhatom, hisz jó barátom voltál, remélem az is maradsz. Bevallom, én nem tudom, ki nyugszik ebben az elhagyatott sírban, még a fejfa elmosódott nevét sem tudtam kibetűzni.

Megdöbbenve néztem rá:

— Akkor miért zokogtál olyan keservesen, éppen ennél a sírnál?

— Ma tudtam meg, hogy meghalt az, kit szerettem. Azért kijöttem a temetőbe, kerestem egy hantot, egy elhagyatott sírt, amelynél kizokoghattam magamat és imába foglalhattam a nevét a messze-messze idegen országban nyugvó kedves lénynek. Te vagy az első, akinek elmondtam és te légy az utolsó, mert más úgy sem értené meg bánatomat és különösnek látszó cselekedetemet.

— Tévedsz, kedves barátom. Aki érezni tud, akinek lelke van, az mind ugyanazt tette volna, amit most te tettél.

Ő megint sírni kezdett.

— Mindegy nekem már minden. A halál benyult a lelkembe és érzem, meghalt a lelkem egy része.

— Ugyan, ne beszélj így. Az idő mindent meggyógyít és Te is meg fogsz gyógyulni.

— Nem hiszem, évtizedes emlék ez, az ifjúság verőfényes napjaiban szövődött, örökre behálózta magát szívembe és elkísér engem a sírig.

— Azóta sem ingott meg benned ez a nagy érzés?

— Ez soha! Jöhetett új ábránd, új vágyakozás, de a szívem mélyén, a rejtett kertben, ahová csak magunk lépünk be, magános óráinkban, a boldogság perceiben, ott! ott mindig ennek a szerelemnek tüze lobogott a kis oltáron, amelyet fölállítottam a lelkemben s arra az oltárképre az ő vonásait véstem be magamnak. Hidd el, ez volt az igaz szerelmem, ami mindennél erősebb az életben.

— De én azt hiszem, minden kornak megvan a maga szerelme, s ez annyiféle, ahányszor megüti lelkünket ez az érzés.

— Rosszul tudod! Csak egyféle szerelem van. Mert amit köznapi nyelven annak neveznek, az léhaság, érzékiség, játék, időtöltés, csalóka ábránd, ostobaság. Egyszóval minden, csak nem szerelem.

— Úgy látom, te mélyen leszűrte ennek a szónak jelentőségét.

— Nem én, hanem az élet szűrte belém, kiváltotta bennem ennek a csodálatos szónak tiszta meghatározását, csalhatalan ismertetőjelével, amelynek fényjelzése is van.

— Fényjelzés?

— Azt hiszed félrebeszélek, vagy a fájdalom elvette az eszemet? Nem... nem... ez a fényjelzés felvillan a nő szemében, ha az igaz szerelem megszületik benne. Annak kiolthatatlan fénye van. Bársonyos, simogató, az egész bensőt átmelegítő, lelket emelő, önbizalmat keltő, nemesítő, sarkaló, önbecsülést előidéző, emberi voltot adó!

— Ne vedd tolakodásnak, — szóltam hozzá — ha megkérdem tőled, mikor láttad utoljára őt?

Barátom lehajtotta a fejét, s halkán mondta:

— Húsz éve nem láttam!

— Húsz éve? — kiáltottam meglepetten. — Hát hogyan lehetséges ez?

— Messze volt, súlyos bajok jöttek a fejünk fölé, nem lehetett odamennem, sorsa idegenbe vitte. De én megőriztem azt a nézést, azt a szent pillantását, a szemének azt a fényét, mely belopta magát lelkembe, mint valami titokzatos napsugár és még ma is ott él, ahogy akkor, az ő szerelmét hirdette nekem!

Csodálkozva mondtam:

— Hát lehetséges, ilyen mély szerelem?

— Csak, ha ilyen mély az érzés, akkor szerelem. A többi, mint már mondtam neked, semmi, árnyék,

szellő, mely játszik, kis harmatvíz, mely lecsapódik, de az, amelyről én beszélek, az olyan tiszta, mint a tengerszem, melynek mélyét föl kutatni, mérőónnal sem lehet, ennek a szerelemnek a tüze úgy lobog, hogy azt csak a halál tudja kioltani...

Barátom elhallgatott és többet nem mondott. A temető kapujánál elváltunk egymástól, s ő lassú lépésekkel megindult a város felé.

Én villamosra várakoztam, s azon gondolkoztam:

Vajjon az a kis lélek, aki ott messze, távol idegen földben nyugszik, megérzi-e ezt az erőt, ezt a csodálatos rejtélyes rezgést, mely az ő szerelme révén visszamaradt ennek az embernek a szívében, aki őt egész életén át szerette, s most is szereti.

sara
ki f

Egés
meg
mul
lete
meg
szer
egés
bens
ne.
látt
szál
tott
és s
patt
nat
szin
tele
elso

zsil
mé
álm
hol
töl

IGEN... DE...

Nagy megdöbbenés volt az egész országban a sarajevói gyilkosság után és mindenki érezte, hogy ki fog törni a háború.

Egressy Béla akkor kapitányi rangban volt. Egész napját a hadtestparancsnokságon töltötte. Este meg szórakozás után nézett. Így került ki a ligeti mulatóhelyre, melynek Ős-Budavárát ábrázoló épületei nagyon szórakoztatták. Fel s alá járt a sűrű tömegben s egyszerre csak megtorpant. Egy nő jött vele szemben. Egy nő, akinek termete, járása, haja, szeme, egész alakja, minden mozdulata úgy megdobbantotta bensejét, mintha villanyáram futkározott volna benne. Először történt meg vele életében, hogy egy nő láttára így megzavarodott. Magasztos belső érzés szállta meg. Egész fizikumára és lelkére egyaránt hatott annak a nőnek egy szempillantása. Sohasem látta és sohasem ismerte, és most egyszerre a szívéből kipattant szikra belsejét lángralobbantotta. Egy pillanatig szembenéztek egymással. Egressy az örömtől szinte fennhangon mondta: „Ez ő!” De amilyen hirtelen előbukkant, olyan hirtelen el is tűnt szeme elől, elsodródott az emberáradatban.

Sokat gondolt aznap este a nőre. Cigánnyal muzsikáltatott magának, de folyton csak a nő szép szemének villanását látta maga előtt. Éjjel zürzavaros álma volt. A nő jelent meg előtte. Hol intett feléje, hol futott előle. Hol közel volt hozzá, hol eltávolodott tőle.

Pár nap múlva kitört a háború. Elrendelték a

mozgósítást. Egressy mielőtt kiment a harctérre, utolsó este még egyszer elment a ligetbe, abban a reményben, hátha mégis összetalálkozik vele. De nem lelte sehol. Pedig Egressy ott járt-kelt fel s alá, ahol legelőször megpillantotta a nőt. Mikor a mutatványos bódék közé került, egyszerre csak figyelmes lett az egyik kikiáltó szavaira.

— Hölgyeim és uraim, itt látható a leghíresebb jövődömondó, a modern Pithia, a tenyérjósítás tökéletes ismerője. Jóslatai csálhatatlanok. Senki úgy a jövődöbe nem lát, mint ő. Aki sorsát tudni akarja, lépjen be hozzá!

Egressy Béla gondolt egyet:

— Eh! nem bánom, jósoltatok magamnak. Megtudom, milyen titkot rejteget számomra az idő méhe. Jót, vagy rosszat, mindegy, megpróbálom!

Odalépett a pénztárhoz. Lefizette a díjat s erre betessékelték a függöny mögé, a helyiségbe, ahol a kereveten egy házsnak induló ötven év körüli nő ült. Kerek arcából két szúrós szem meredt elő. Előtte kis asztalka állott, azon kártyacsomó, pénzdarabok és babszemek heverték.

Egressy megbiccentette fejét. A jósnő ránézett és rekedt hangon kérdezte:

— Kívánja, hogy mindent őszintén megmondjak?

Egressy mosolygott:

— Hiszen azért jöttem ide!

— Rendben van, de először meg kell kérdeznem, hisz-e abban, hogy én az igazat mondom önnek!?

Egressyt meglepték a szavak, leült a jósnővel szembe és aztán villámgyorsan felelte: — Hiszek benne!

— Akkor adja ide kezét uram. Mert csak a tenyérjósítás mondja meg az igazat. A kéz vonalaiból tudjuk meg az illető életkorát és jövőjét. Azok a vonalak nem csálnak. A kártya megbízhatatlan. A bab-

játék, a pénzfelvetés gyermekeknek való, de a chiromantia az tudomány, az a tenyérjósítás tudománya!

Egressy odanyujtotta tenyerét. A jósnő hosszasan nézte és aztán azt mondta:

— Ön kérdezzen, én majd felelek!

— Először is azt mondja meg, visszajövök-e élve a háborúból?

A jósnő kisvártatva halk hangon mondta:

— Igen!... De!...

— Most még egyre feleljen: Fogok-e még találkozni avval a nővel, aki most szívemben él és az enyém lesz-e?

A jósnő közelebb húzta Egressy tenyerét és hosszasan vizsgálódás után, alig hallhatóan mondta:

— Igen!... De!...

Ekkor elengedte Egressy kezét és elhallgatott.

— Nem értem egészen. Mit jelent mindig az a de?

— Ezt a részt homály takarja! Többet nem látnok az ön jövőjéből!

Egressy feldúltan távozott. Másnap kiment a harctérre. Először az orosz-kárpáti harcok mezejére, onnan lekerült Szerbiába, végigküzdötte az olasz csatatereteket, közben őrnagy lett, aztán ezredes és a háború utolsó évének utolsó hónapjában Piavénál súlyos sebet kapott. Napokig nem tudott magáról. Hazahozták, egyik operáció a másikat követte, műtéktől elgyötört testét egyelőre megmentették az életnek. Üdülésre szanatóriumba küldték a Balaton mellé. Ott feküdt nap-nap mellett a nyitott verandán. Egy szép napon jelezték, hogy a főnöknő jön szemlét tartani a sebesültek fölött.

És akkor jött... jött ő. Jött az a nő, akit akkor látott, mikor háború előtt kint sétált a ligetben. Egressy először azt hitte, lázálomban van és káprázat az egész látomány, de mikor a nő odajött hozzá, fejére tette kezét és azt kérdezte, hogy van, — akkor már belátta, hogy ez valóság.

— Tudtam, hogy jönni fog! Már vártam...

A főnöknőt meglepte a beteg bizalma. Mielőtt elbúcsúzott Egressytől, azt mondta neki:

— Holnap újra eljövök!

Másnap és mindennap, ott ült a nő Egressy ágya mellett és hosszasan elbeszélgettek.

— Valóra vált a jóslat! — Valóra vált minden. A háború elmúlt, én itthon vagyok és maga mellett van. De... most úgy félek!...

— Ne féljen, hiszen ez lesz az utolsó műtét!...

— Igérje meg, hogy maga ittmarad mellettem.

— Igérem maga mellett maradok!...

Egressy megfogta a nő kezét, magához szorította és megcsókolta:

— Ha maga velem lesz, a műtét sikerül, érzem...

S az utolsó műtét valóban sikerült, csak Egressy szíve nem bírta ki, elfáradt a sok küzdelemben, megállt az a kis szivattyú, amely a szívet hajtja.

A jóslatnak igaza volt, beteljesült az „Igen” és valóra vált a mindent megsemmisítő titokzatos szócska is, a rejtélyes „De”...

táb
vég
sőt
léje
got

ma

zsú

ság

a k

táv
bál
szé
ron
lan
sen
pán
vir
és
Sán
lat
gy!

itj.

HÁROM SZÁL GYÖNGYVIRÁG

Kedves, szép asszony volt Gyöngyike, de tudatában volt szépségének s itt volt a gyöngéje, mert végtelenül hízelgett hiúságának, ha udvaroltak neki, sőt elvárta, hogy mindig hódolattal közeledjenek feléje. Egyik este éppen öltözött, mikor férje bekopogott hozzá.

— Mit csinálsz, Gyöngyike, nem volna kedved ma este színházba menni?

Gyöngyi átszólt az ajtón:

— Köszönöm jószágodat, igazán kedves vagy, de zsúrra vagyok híva, már nem mondhatok le.

— Hát még mindig nem mondasz le a társaságról?

— Nem, — hangzott a válasz.

— Rendben van. Nincs mást tennem, elmegyek a kaszinóba. Te meg mulass jól.

Gyöngyike öltözött tovább és nemsokára férje távozása után ő is indulni készült. Éppen az előszobában volt, mikor csöngettek, virágot hoztak részére. Levél nem volt csatolva mellé. Kibontotta, három szál gyöngyvirág volt. Gyöngyi szeme felvillant az örömtől s rögtön az jutott eszébe, hogy ezt senki más, csak Sándorfy gróf küldhette, aki előtt pár napja beszélgetés közben elárulta, hogy gyöngyvirág a kedvence. Gyöngyi keblére tűzte a virágot és örömmel ment a zsúrra, mert biztos volt, hogy Sándorfy grófot is ott találja s ebben nem is csalatkozott. A teánál egymás mellé kerültek. Gyöngyike mosolyogva nézett Sándorfyra, amit a gróf is

kedvesen viszonzott. De Gyöngyi nem elégedett meg ezzel, hanem abban a pillanatban, mikor a gróf a gyöngyvirágra nézett, az asszonyka hírtelen így szólt:

— Ugye, milyén szép. Örültem, mert a kedvenc virágommal leptek meg!

— És milyen illatos — felelte a gróf, — ilyenkor gyöngyvirágot kapni! Tudja-e azt, hogy ennek nagy jelentősége van?

— Gondolja? Ez jelent valamit — ha tudná, milyen nagy örömet okoztak vele, ma nagyon boldog vagyok!

— Ha megengedi, asszonyom, én gratulálok az ön nagy boldogságához!

Pár percig még beszélgettek, aztán a gróf felállt az asztaltól és elment. Gyöngyi csalódottnak érezte magát és csodálkozva nézett maga elé, belátta, hogy tévedett, nem a gróf küldte a virágot. Körülnézett a társaságban, hogy kik vannak ott. Láta a szőke doktort, aztán a szakállas bankigazgatót, Megyeryt, a volt úrlovast, Poruccit, az olasz attasét és még néhány hasonló társaságbeli embert. Egész este találgatta, hogy ki küldhette a gyöngyvirágot, de nem tudott rájönni. Meg volt győződve, hogy ő meghódított valakit, de nem tudta, hogy kit. Este, mikor lefeküdt, azon törte fejét, vajjon ki az, aki szeretné őt szeretni, de nem mer közeledni feléje.

Nyolc nap múlva megint vendégségbe hívták, most az altábornagyék vendége volt. Megint úgy történt pontosan minden, mint az előző alkalommal. Férjének lemondta az Operát, az megint elment a kaszinóba, ő pedig közvetlen az indulása előtt, megint kapott az ismeretlentől három szál gyöngyvirágot. Diadalmasan tűzte fel, dobogott szíve az örömtől, mert boldog volt, mert érezte, hogy van valaki, aki szereti s az a valaki figyelmesebb, mint a férje. Biztos volt abban, hogy ma este meg fogja találni a három szál gyöngyvirág küldőjét.

Mosolygós arccal lépett a terembe és szemügy-

revette a vendégeket. Legkedvesebben Megyery, a volt úrlovas köszönt. Gyöngyi abban a hitben volt, hogy ő lesz a virág küldője. Megyery nagy lószakértő volt, s teljesen a lósportnak élt. Amúgy a világból, sem a kultúrából, sem a politikai életből nem tudott semmit, ez őt mind nem érdekelte. Erős, robusztus ember volt, nyers modorral és meglehetősen szűkszavú a beszélgetésben, Gyöngyi úgy rendezte a dolgot, hogy nemsokára szemtől-szembe állt Megyeryvel. Neki nem volt nehéz úgy szőni a beszélgetés fonalát, hogy a gyöngyvirágra terelhesse a figyelmet. Megyery rá is nézett a virágra, de nem szólt egy szót sem, mire Gyöngyi ki akarta ugratni a nyulat a bokorból és azt mondta:

— Nem is hiszi, milyen örömöm van ezzel a pár szál virággal.

Megyery megsodorta bajúszát, és mély hangon dörmögte:

— Ez a virág az egyedüli, amelyet nem szeretek, mert törékeny, gyöngé, sápadt, vézna asszonyokat juttat az eszembe. Ami nem az én esetem...

Gyöngyi megbántva hagyta faképnél a nyersmodorú gavallért és tovább kutatott a virágküldő után, de nem tudta megtalálni. Éjjel felé már ideges volt s végtelenül bosszantotta, hogy nem tud rájönni arra, hogy ki szereti, de azzal a tudattal ment haza, hogy egy-két nap alatt majd kinyomozza, hogy ki a titokzatos ismeretlen. Mikor új zsúrra indult, megint megjött a három szál gyöngyvirág. Gyöngyi lelket édes érzés járta át s az villant át benne, hogy a rejtélyes idegen hallatlan szerelmes lehet. Mosolyogva nézte magát a tükörben, egész arca ragyogott, míg föltűzte a virágot. Szemének visszatükröző fénye azt mondta neki: „Szép vagy, meg is érdemled, hogy szeressenek, ha nyíltan nem lehet, hát titokban, rejtve, de szeressenek, mert ez kell a te lényednek, ez éltet tégedet.”

Az államtitkárek zsúrján, most a szakállas gazdag bankigazgatót szemelte ki, mert azt hitte,

hogy az viseltetik rejtett szerelemmel irányában. Pongor, a bankigazgató erősakarátú ember volt, aki nagy energiával, óriási vagyont gyűjtött össze, de amellett a világ legcinikusabb embere, annyira cinikus, hogy cinizmusát nem is tagadta. Mikor Gyöngyi szeme rávetődött, ő is udvariasan viszonzta a köszöntést, de aztán a beszélgetés folyamán, mikor a virágra terelődött a szó, bevallotta, hogy ő még senkinek soha virágot nem küldött, mert az ő ideje ezt nem engedi meg, ő nem akar senkihez közeledni, azért, hogy hozzá se közeledjenek, az ő jelszava a függetlenség, a legtöbb asszony előbb-utóbb képes egy pár szál virágnak is nagy jelentőséget tulajdonítani.

Gyöngyi leforrázva ment haza. Idegeskedett, bensejében mérgelődött: „Mégis tudnom kell, hogy ki gondol reám titokban.“

Igy zsúrozta végig a telet, minden zsúrra megkapta a három szál gyöngyvirágot, de a virágküldőnek mégsem tudott nyomára jutni.

Tavaszi felé Gyöngyi férje beteg lett, pár napig ágyban feküdt, már lábbadozott, de nem járt ki. Gyöngyi is odahaza maradt, mert mindent ő maga intézett. Egy alkalommal, mikor csengettek, ő nyitott ajtót. Számlát hoztak férje címére a virágkereskedőtől. Betekintett a számlába, de abban a pillanatban azt hitte, hogy fejbeütötték. Harminckét alkalommal küldött három szál gyöngyvirág számlája volt a kezében. Sápadtan betámolygott a szobába s a karosszékbe vetette magát. Férje ijedten kérdezte:

— Mi bajod, Gyöngyikém, csak nem jött valami rossz hír?

Gyöngyi nem felelt, elrejtette arcát és sírni kezdett. Férje odament hozzá és megsimogatta szép fejét.

— Gyöngyi, mi történt? — beszélj!

— Semmi, János, csak csalódtam! — mondta fátyolozott hangon.

— Kiben csalódtál?

Az asszony félve nézett urára és szégyenkezve mondta:

— Saját magamban!

— Nos és mi okozta a csalódást, nekem csak megmondhatod, a férjednek?!

— Igen, megmondom, én abban a hitben éltem, egész télen át, hogy valaki titokban szeret, hogy van valaki, aki jobban szeret, mint te és ezért jártam zsúrokba és társaságba, nélküled, hogy a rejtélyes idegent megtaláljam.

— No és megtaláltad?

— Igen, megtaláltam, — válaszolt Gyöngyike és férje elé tartotta a virágárús számláját.

Férje mosolygott:

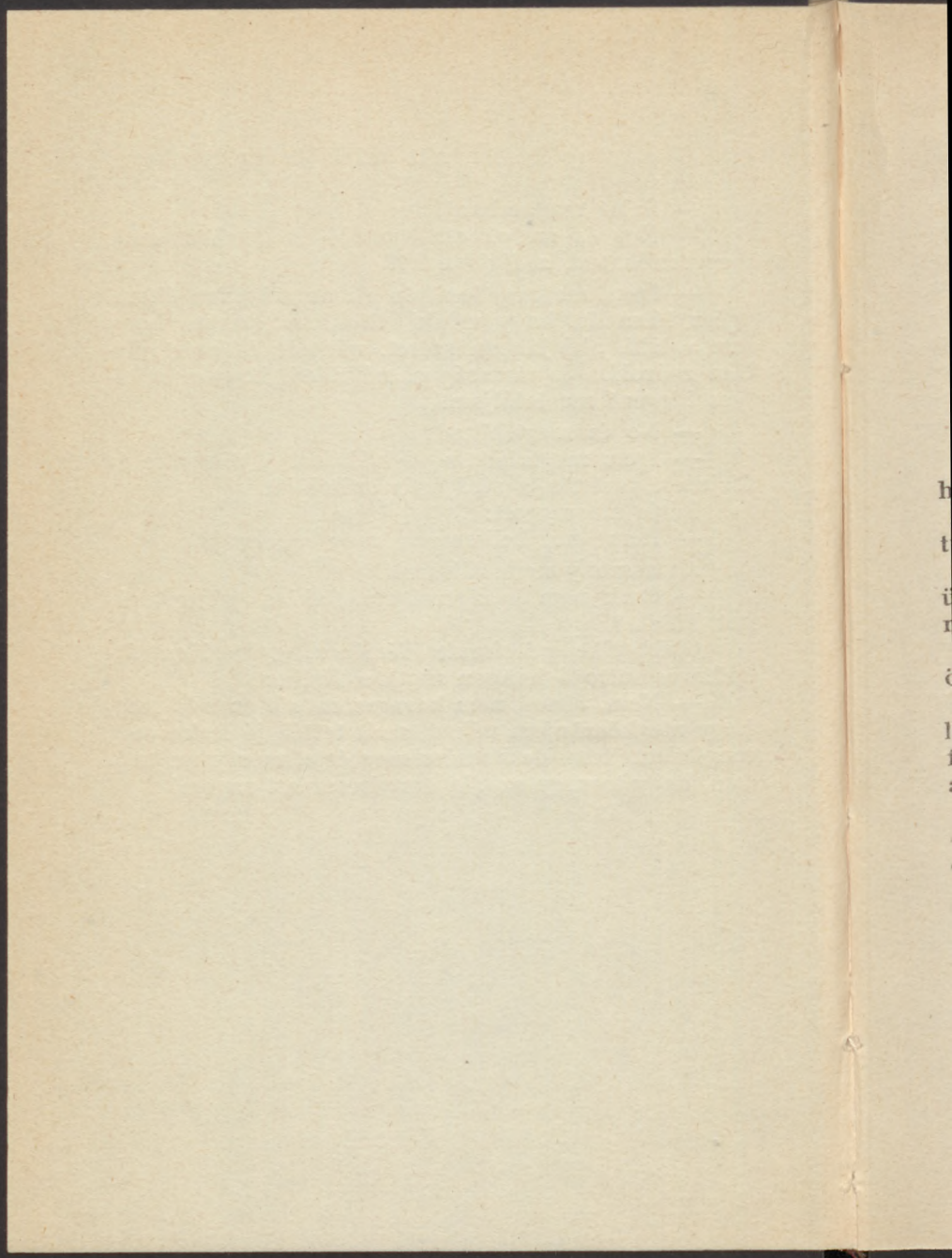
— Remélem, kellemesen vagy meglepve?

Az asszony nem válaszolt.

— Csak nem haragszol arra, aki a gyöngyvirágot küldte?

Gyöngyike odasimult férjéhez, gyöngéden átölelte és suttogó hangon súgta a fülébe:

— Nem, János, nem haragszom, sőt engedd meg, hogy megköszönjem néked, amit tettél, jó lecke volt, megérdemeltem, de bocsáss meg érte, mert nem tudtam, hogy te vagy az, aki ennyire szeret engem!

A KALÓZ

Megszólítottak:

— Uram, hogy van az a Stocker-eset?

— Hogy jut ön ehhez a kérdéshez?

— Mert tudom, hogy ön tudja a dolgot és tudom, hogy ön ki.

— Hogy én mit tudok, azt én tudom, de azt nem tudom, ön ki!

— Kérem, a személy itt mellékes. Fő a Stocker-ügy, amely briliáns eset. Ritkán előforduló, izgalmas, újszerű és megragadó.

— Nos, ha már ennyit tud belőle, nem elég ez önnek?

— Ne vegye zokon uram, ennek minden árnyalata foglalkoztatja bensőmet. Ne féljen, nem vág a foglalkozási körömbe, csak annyiban, amennyiben az ilyen hihetetlen energia érdekel.

— Ez mind szép, uram, de mit tehetek én önért, hogy nagy lelki szomját, mely látom gyötri, lecsillapítsam.

— Szenteljen nekem tizenöt percet. Ne nézze a helyet, a körülményt és a személyemet, csak beszéljen Stockerről. Erről a világjáró ragadozóról, akinek ön nem egyszer áthúzta számításait.

Mosolyogtam.

— Na, nem bánom, ha boldoggá teszem azáltal, ám legyen!

Ezzel leültünk a kávéház kis asztalához, én és az idegen, egy nagy üveg, aranynyakú Szent István sört tétetett maga elé, aztán két pohárba öntött a sűrű italból.

— Nos, úgy látom, önnek nem kell előlről kezdenem Stocker bemutatását, mert ahogy felkért, ahogy az iránta való érdeklődését elárulta, abból látom, hogy ennek a nagyszabású ragadozónak a lényével tisztában van. A legszebb esete az ékszerész-ügy, amelyet az ön által említett néven, egyszerűen Stocker-ügynek szoktak nevezni. Ez Londonban történt, úgy tizenöt évvel ezelőtt. Abban az időben Stocker jegyben járt egy dúsgazdag amerikai leánnyal. De ahhoz az életmódhoz, amely ezzel a vőlegénységgel járt, pénz kellett. Ekkor jött ő arra a gondolatra, hogy egy nagyobbbszabású ügyet bonyolít le, mely neki legalább félesztendőre biztosítja existenciáját. A kiszemelt áldozat London egyik legnagyobb ékszerésze volt. Ennek az üzletében díszelgett egy gyönyörű gyöngysor, amely állandóan ott pompázott a kirakatban. Már most Stocker naponta eljárt az üzlet elé és megbámulta a 35.000 fontos nyakéket, sőt az üvegtáblán keresztül titokban többször fényképeket is készített róla. Ezeket a fényképeket azután ő megnagyíttotta és megfigyelései révén úgy tökéletesítette, hogy azok hűen, teljes nagyságban reprodukáltak a gyöngysort. Ez az, amit körülbelül meg lehetett állapítani később Stocker gyöngyvadászatának előtanulmányaképpen. Most már az akciót hősünk ilyenképpen bonyolította le:

Egy szép napon autó állott meg az ékszerész boltja előtt és roppant elegánsan öltözött úr szállott ki belőle. Ékszerek után kezdett érdeklődni és több tárgy megtekintése után a gyöngysor után kérdezősködött. Igen megnyerte tetszését, csak kissé sokalta az árát. Az ékszerész kíséretében többször az ablakhoz ment vele, nézegette a gyöngyöket és nagy szakértelemmel beszélt róla. Ezt az első látogatását még két látogatás követte. Az idegen alkudott erre a gyöngysorra. A második látogatás után az ékszerész, mikor visszatette a gyöngysort dobozába, finom ke-

nyérmorzsát talált az egyik gyöngyön, melyet azonban, minthogy játszva lefűjt róla, figyelemre se méltatott.

Stocker harmadszor is meglátogatta az ékszerészt, de minthogy nem tudtak megállapodni az árra vonatkozólag, azért többet nem jelentkezett.

Pár hét múlva az ékszerészek jelezték, hogy Párisban nagyon szép gyöngyöket árulnak, olyan ritka példányokat, amelyek megfelelnek az ő híres gyöngysora egyes szemeinek.

A kereskedő nem sajnálta a pénzt és átutazott a kontinensre. Ott kézalatt árulták a gyöngyöket, melyeknek nagy részét akkor már el is adták. Az ékszerész, aki nagy szakember volt, rémülve látta, hogy ezek az ő gyöngyei. Hazasietett, elővette a kirkatból gyöngysorát és rémülve látta, hogy a gyöngysor hamis. Az öreg ember összeesett a fájdalomtól, alig tudták magához téríteni. Azonnal a rendőrségre futott és előadta az esetet. Magándetektívek kutattak ebben az ügyben s rájöttek arra, hogy Párisban szemenként adták el a gyöngysort, de a főrabló nyomára akadni nem tudtak.

Ekkoriban történt, hogy a lapok a Stocker esküvőjét hírdették. És sokat írtak arról, hogy a dúsgazdag amerikai nő, Mrs. Goodrow, június 15-én tartja esküvőjét Mr. Stockerrel. Az ékszerész, mint a sebzett vad, aki fájdalmában feldühödve keresi megrontóját, úgy állt lesben Stockerre, akiről benesejében megvolt győződve, hogy ő és csakis ő volt az, aki bárminő furfanggal bár, — de ellopta az ékszeret. És az igazi helyére odacsempészte az utánzatot. Ezért lesbenállt. Megleste Stockert. S mikor az bevonult a templomba, hogy menyasszonyával frigyet kössön, az elkeseredett ember odalépett az oltár elé, odaugrott a menyasszony elé és térden állva rimánkodni kezdett, hogy ne legyen ezé az emberé, mert ez egy ragadozó, egy spadassin, egy kalandor. A násznép megriadt, Stocker le akarta ütni

az ékszerészt, rendőrök kerültek elő, botrány lett az esküvő vége, a menyasszony elájult és el kellett halasztani a szertartást. Most a rendőrség vette kezébe az ügyet. Stockert is, az ékszerészt is beidézték. Stocker tagadott és fölemelt hangon követelte az ékszerész megbüntetését, aki nemcsak őt rágalmazta meg, de családját is feldúlta. Az ékszerész rekedten kiabált, alig tudták lecsendesíteni.

„Mindegy minden — a napfényre kell az igazságnak jönni, — ön a rabló.“

A rendőrség kénytelen volt a vizsgálatot elrendelni, mert az ékszerész nagyhírű ház főnöke volt. A magándetektívek ezalatt megtalálták az ékszernek egy fényképét, amely fénykép egy Kodak-géppel készült, a Kodak-gép mérete megfelelt Stocker gépének és ez az első szál bizonyos gyanút ébresztett, amelynek alapján tovább építették a bizonytalanság homályába vesző nyomozást.

Stocker esküvőjét elhalasztották. Hogy aztán az asszony érzékenysége, vagy pedig a gyanú elősurranó árnya miatt-e, azt nem lehetett tudni. De egy bizonyos, hogy a kalandor nem érte el célját, az amerikai préda nem esett körmei közé.

Közben az történt, hogy a pör húzódott, amelyet Stocker becsületsértés címén indított az ékszerész ellen, viszont az ékszerész magándetektívek révén beigazolta, hogy Stocker a leghíresebb és legügyesebb kártyabűvész, aki ujjai ügyessége révén úgy tudja keverni a kártyát, hogy minden csalást meg tud csinálni anélkül, hogy ellenfele azt észrevenné. Mikor ez a hír megjelent a lapokban, akkor Stocker el volt veszve, mert jeletkezett egy ember, aki azt mondta, hogy ő tényleg ismert Párisban egy urat, aki oly csodálatos kézügyességgel rendelkezett, hogy nemcsak a kártyajátékokban csinált megtévesztő ügyességeket, mikor is a „voltozás“ segítségével félkézzel úgy keverte össze a kártyát, ahogy ő akarta, hanem mindenféle bűvészmutatványt hihetetlen gyorsasággal tudott végrehajtani, közvetlen a néző

szeme előtt, anélkül, hogy az illető észrevette volna. Ez a tanu aztán a tárgyaláson ráismert Stockerre. Természetesen az a végsőkig tagadta a dolgot, azonban ekkor már a hangulat ellene fordult. Stocker se volt az a legény, aki ne tudott volna eligazodni, hogy hogy áll az ő ügye, ezért ügyvédje révén a bizonyítás kiterjesztését kérte, egyben a tárgyalás elhalasztását. Ezzel időt nyert s szépen eltűnt Londonból. Ekkor aztán nagyhamar kisült az igazság. Stocker lefényképezte az ékszer a kirakatban. Ezeknek a fényképeknek a segélyével és annak a kenyérbélből készült lenyomat segélyével, amelyet második látogatása alkalmával az egyik gyöngyszemről készített és amelynek száradó morzsamaradványát az ékszerész meg is találta, — ezek segélyével tökéletes másolatot készített a gyöngyről. Már most egy ilyen gyorskezü embernek, mint Stocker, nem nagyon sok erőfeszítésébe került, hogy mikor együtt nézték az ékszerésszel a gyöngysort, a dobozzal, a napfénynél, az irodában, hogy a zsebébe lévő hamis gyöngysort fel ne cserélje az igazival és míg az igazit besüllyesztette zsebébe, azalatt a másikat szépen rátette a finom párnára és a remegő kezű ékszerésszel visszahelyeztette a kirakatba.

— Nos és mi lett a pör vége?

— A pörnek sohasem lett vége. A pör megszűnt magától.

— Hát hogy lehet az?

— Nagyon egyszerű a dolog. Stockert utolérte a nagy Alpesjárók végzete.

— Kavicson bukott el?

— Úgy van uram, ön gondolatkitaláló. Kavicson, aki pincér alakjában jelentkezett az életében. Madridban volt, még pedig úgy látszik, teljesen pénz nélkül. Egy bárba ment, ahol nagy mulatozás folyt és reggel felé, mikor meglehetősen italosak voltak az emberek, ő, úgy látszik, ezt az állapotot akarta ki-

használni, hogy meglopva az emberek borgőzös fejét, valamihez jusson. Azonban neki, akinek annyi sikerült az életben, ez az egy, hogy úgy mondjam, ez a „hatosos ügy“ nem sikerült, mert mikor kilopta egy úrnak a pénztárcáját s aztán menekülni próbált, a főpincér útját állta s minthogy erőszakoskodott, a pincér önvédelemből leütötte.

Igy aztán az ékszer-ügy végetért, mert nem volt ki fölött ítélni.

HOLTVERSENÝ

Greitler bankár volt, de nem kisszabású üzletember, hanem nagyvonalú pénzkapacitás, aki ennek a rejtélyes ördögcimborájának filozófiai elméletét is ismerte, betegségeit tanulmányozta, hibáit számon tartotta és hasznát levonta. Nagy koncepcióval tudta felépíteni terveit, amelyeket aztán hol az arbitrázspiacon, hol a clearing üzletén hajtott végre. Neve Európaszerte ismert volt, energiája páratlan, leleményessége nagyszerű és az a frissesség, amivel meg látta a dolgokat, minden versenyen felül állott. Greitler életében az volt a nagyszerű, hogy ő mint bankkifutó került először az egyik pénzintézet szolgálatába és hallatlan szorgalommal, az energiának páratlan erejével, dacára, hogy önmagát kellett fenntartania, magánszorgalommal letette a vizsgákat, diplomát szerzett, aztán az egyik pénzintézethez be állt hivatalnoknak s így emelkedett fel először ott igazgatóvá, majd a társulatoknál különböző pozíciókat vívott ki magának és végül a csúcsára emelkedett mindannak, ami a pénzügyi élet terén elérhető. Voltak barátai és voltak nagy ellenségei. Könyörtelenségét az üzletben s ridegségét a gazdasági életben sokszor emlegették. Ő túlerős volt, a küzdelem túl keménnyé tette. Az ő életében ellágyulásnak nem lehetett helye.

Greitler megnősült és volt egy fia. A fiú nem volt tehetségtelen. Szorgalmas is volt. Csak nem volt annyi energia benne, mint az apjában, mert az anyja természetét örökölte. Lány volt, érzékeny, szentimen-

tális, könnyen csüggedő és még könnyebben kétségbeeső. Greitlert az üzleti élet után leginkább a fia érdekelte. De ahogy ő nem volt közönséges ember, ez a saját gyermeke iránt való érdeklődés sem sablonos módon történt. Ő a gyermeket saját magából nézte. Ez az összehasonlítás mindig nagy csalódást okozott számára, a gyermeknek pedig végtelen keserűséget. Mikor a gyermek letette az érettségét, és bevitte bizonyítványát apjához, az átfutotta egy pillanat alatt az osztályzatokat, aztán azt kérdezte a fiától:

— Hány éves vagy?

A fiú meglepetve válaszolt:

— Hiszen apa tudja. Tizenkilenc.

— Na látod. Csak ezt akartam leszögezni, hogy te, akinek teljes ellátásod van, jól megy a dolgod, nem kell a napiért küzdened, hogy fenntartsad magad, hogy megszerezd azt a pénzt, amivel a tanulmányaidat folytathatod, te egy évvel későbbben tetted le a maturát, mint én, aki csak félkézzel tanulhattam, mert a másikkal kenyeret kellett keresnem, hogy előrejuthassak.

A fiú szepegni kezdett:

— Hiszen apám tudja, hogy egy évig beteg voltam. Mikor a sarlach miatt legyengültem és vesebántalmakat kaptam.

— Igen, beteg voltál, mert te megengedhetted magadnak azt a luxust, hogy beteg lehess. De nekem nem volt szabad betegnek lennem, mert akkor elveszett volna minden!

A fiú szomorúan sompolygott ki apja szobájából és könnyes szemmel ült vissza könyvei közé. Házitanítója észrevette a dolgot és kikérdezte a gyermeket, aki őszintén elmondta neki apjával való beszélgetését. A tanító, aki igazán pedagógus volt, olyan értelemben, hogy a gyermek lelkét vizsgálta s annak képességei szerint adagolta a leckét, a hallottak után kihallgatást kért Greitlertől. Az számadásai közül alig-alig nézett fel, míg a tanító megszívlelő hangon fejtegette neki:

— Higyje el, uram, nem lehet versenyezni egy nemzedék távolában levő két egyénnek egymással, mert éppen az időkülönbség nem állja meg az összehasonlítást. Ami ön akkor volt, az nem lehet az ön fia most. De viszont lehet, hogy az ön fia úgy tíztizenkét évvel tovább élhet majd, mint ön, s akkor, későbbben produkál valami mást, de nem olyat, mint ön. Ha ön önmagát keresi a gyermekben, ezzel teljesen elvadítja magától, elkészeríti az életét s végeredményben ön sem ér el semmit, legfeljebb bosszankodik. Nem lehet verseny apa és fiú között, hogy ki jön be elsőnek. Annál is inkább, mert a start mindenkinél más. Azért, hogy fejfel győzött-e vagy holtversenyben jött-e be az egyik, azt nem lehet megállapítani.

Greitler felnézett számadásaiból s csak annyit mondott:

— Kérem, én tudom, amit tudok. Én tudom mit lehet energiával elérni és mit lehet elhanyagolni. Én azt akarom, hogy ő olyan legyen, mint én!

A tanító közbeszólt:

— De bocsánat, ha a fizikuma gyengébb, az energiája kevesebb és a képessége csekélyebb.

Greitler dühösen kiáltott rá:

— Ezek frázisok. Csak egy van, uram: akarat, akarat és újra akarat! Magamat ajánlom.

A tanító erre szó nélkül távozott, mint aki lelkiismeretét megnyugtatta, de nem szólt többet bele a dologba. A fiú húsz éves lett, letette az első alapvizsgát az egyetemen. Egyhangúlag. Bejelentette az apjának az elért eredményt, mire Greitler gúnyosan nevetni kezdett:

— Hol tartasz. Húsz éves korodban első alapvizsga! Akkor nekem már kettő volt! Kitüntetéssel mind a kettő! És állásom a banknál, nemcsak magam tartottam fenn magamat, de keresetemből már differenciaüzleteket köthettem és vagyonom volt. Sűrített energiám — pénzem. Igen. Mert volt akaratom. De ez semmi!

Fia szédülve hagyta el az apja szobáját. Éjszákán át zokogott. Az anyja jó szívét örökölte. Szeretett volna apjának örömet szerezni. Csak apja szívét nem tudta megtalálni a nagy energia mögött. Ebédnél alig mert ránézni. És Greitler energikusan üldözte, hogy több munkára sarkalja. Az étkezésnél a nyelvtanulásról kérdezősködött.

— Hogy állunk a franciával?

A fiú félve válaszolt valamit, hogy szépen haladnak a tanárral, de Greitler nem ismerte a gyöngéd akaratókat s dühösen felelt ilyenkor:

— Mi az a haladás? Vagy perfekt tudsz franciául, vagy nem ér az egész tanulásod egy fabatkát sem!

Az ebéd vége legtöbbször az lett, hogy a fiú sírva ment el az asztaltól. Szobájába zárkózott és lelkében végtelen keserűséget érzett: „Mit tegyek, hogy meg legyen elégedve? Semmibe veszi minden iparkodásomat. Ő több volt, mint én, de én nem tudok annyira lenni, mint ő.“

És tanult tovább szorgalmasan. Pár év múlva letette a doktorátust. Vitte doktori oklevelét atyja elé. Az éppen egy nagy üzletet bonyolított le, amelyben kérlelhetetlenül leverte ellenfelét és oly győzelmet aratott az európai tőzsdéken, hogy még az amerikai tőzsdék is megrázkódtak Greitler sakkhúzásától. Ön-elégülten mosolygott magában.

— Ezek le vannak teperve. Nem versenyképesek többé!

Ekkor nyújtotta át doktori diplomáját szerénykedve fia.

— Doktori diploma. Hány éves vagy?

— Hisz apa tudja: huszonöt.

Greitler összecsapta a kezét:

— Jézus Mária! Huszonöt! Szörnyű! Huszonöt-éves koromban két doktorátusom volt. Huszonötéves koromban a Mercur Bank egyig igazgatója voltam. Huszonötéves koromban tőzsde tanácsos voltam. Huszonötéves koromban nagy vagyon ura voltam, melyet már magam teremtettem, huszonötéves korom-

ban val

A f

—

Gre

—

nem lát

vagy!

A f

zel vette

mondta:

—

Gre

—

—

—

összetör

zikumát

az apja

megtöltö

gében á

Mir

a földön

A t

s az fel

redt fel,

len gyer

—

verseny

ban valaki voltam, de nem senki.

A fiú akadozva szólt:

— De apa kérem...

Greitler durván válaszolt rá:

— Ne beszélj. Menj, vidd a diplomád, jobb, ha nem látlak! Ez nem én vagyok huszonöt évvel, ez te vagy!

A fiú megdöbbenve nézett apjára, reszkető kézzel vette el az oklevelet, könnyei folytak, zokogva mondta:

— Nem bírom, apám! Nem bírom tovább, apám!

Greitler indulatosan válaszolt:

— Nem érdekel. Menj, ahová akarsz.

És a fiú ment. Ment a szobájába, a lelke teljesen összetörött, mindent teljes erejével próbált, de a fizikumától nem tellett többre. Az előszobában voltak az apja vadászfegyverei. Leakasztott egyet a szögről, megtöltötte, bezárkózott szobájába, aztán keserűségében átlötte keserű szívét.

Mire az inas betört a szobába, már halva feküdt a földön.

A tanítónak jelentették s ő ment el Greitlerért s az feldúlva, mint aki valami szörnyű álomból ébredt fel, rohant be a szobába s ott látta szerencsétlen gyermekét. A tanító magyarázta:

— Mondtam, hogy nem bírja, szegény. Ime, a verseny véget ért. A versenyző célhoz ért, de holtan!

tan
ga
ka
elt
sie
aze
ran
zat
vo
gát

ján

aze
ma

ko
a v

me
vá
rá
ség
ral
tan

AJÁNDÉK

A kávéház előtt ültem, a szabadban uzsonnáztam, mert szép idő volt. Napnyugta körül nagy forgalom volt az utcán s egy autó sebes fordulattal ott kanyarult el a járdám előtt s egy totyogó öregurat eltaszított. Azonnal a szerencsétlenül járt emberhez siettem, de szerencsére nem esett komoly baja. De azért asztalomhoz vezettem, megkérdeztem, nem parancsol-e valamit. Csak friss vizet kért. Azonnal hozattam neki. Pár kortyot ivott, attól felüdült. Távozni akart, de marasztaltam, hogy pihenje ki magát. Boldog mosolyra húzódott arca:

— Maga jó ember, köszönöm, amit értem tett!

— Csak a kötelességemet, — feleltem — nem jár érte köszönet!

— Óh, még hála is, — folytatta ő — s éppen azon jártatom az eszem, miként háláljam meg a maga jóságát.

— Megszégyenít, ha ilyen gondolatokkal foglalkozik. Ön kipiheni magát, elmegy jobbra, én balra, a város pedig keveri forgatagát tovább!

— Nem úgy van az, — mondta az öreg — én még a régi iskola gyermeke vagyok. Jó tettért jót várj! S ha tudnám, hogy mivel foglalkozik, máris rájöttem volna arra, hogy mivel viszonzzam szívességét. Ha feltaláló volna, ötletet adnék, ha ügyvéd, rabulisztikai fordulatot, ha közügyekben foglalkozó, tanácsot...

— Úgy hát megmondom... Író vagyok!

— Így már célnál vagyunk. Hálából mondok magának egy mesét s azt teszi azzal, amit éppen jó-nak lát.

Ezzel így szólt:

— ... Sok évvel ezelőtt, még a múlt század negy-venes éveiben élt a városban egy szücsmester. Ez, hogy árúkat szerezzen be, bekalandozta nagy Orosz-országot és prémet, szörmét, bundát, bundakelmét nagy mennyiségben vásárolt ott össze. Könnyen te-hette, hogy néha hónapokra is távol maradt, csak felesége volt, de gyermeke nem. Az asszonyt az üz-let érdekelte és mindig annak örült, ha hosszú tá-vollét után, férje dús rakománnyal tért haza s az mesélt neki messze országok rejtélyes városairól és titokzatos erdeiről. Évekig tartott a szücsmester oroszföldjárása. Egy napon a szücsmesternek háza előtt kozák jelent meg, akinek a hátán nagy batyu volt. Egyenest a szücsmester boltjába ment s meg-kérdezte, Rojtovics mester merre van. Az éppen ott állt a nyusztprémes mente mellett és azt javítgatta. Az asszony pedig nedves törülközőn át vasalta a mente atlasz selymét. A kozák az üdvözlés után szó nélkül levette drága terhét hátáról, azt kibontotta s abból kis, hároméves gyermek tűnt elő. Egy levelet is adott át, s amelyet az nagy izgalommal olvasott. A mesterné asszony mögéje állott és szintén betűzni kezdte az írást, de aztán mikor meglátta annak igaz tartalmát, szó nélkül a mérőléc után nyúlt és Roj-tovics mestert ütlegetni kezdte:

— Ez hát az oroszországi út kamatja! Hát most mit csináljunk vele?

De míg a mesterasszony a családi kérdést így kézzelfoghatóan tárgyalta a szücsmesterrel, — azalatt a kozák eltűnt a boltból és magára hagyta őket, a gyermekkel együtt. Mit volt mit tenni, a gyermeknek szállást kellett adni. Másnap kutattak a kozák után, de nyomára nem leltek, végül is a gyermek ottmaradt náluk. Az asszony megnyugodott. Eddig nem volt gyermek a háznál, most van! És így lett anyja a kis-

leánynak és szépen felnevelte. Aztán pedig meghalt. De Rojtovecs mester szerencséjére, akkorra a kisleány már nagyon szép hajadonná fejlődött, úgy hogy ellátta a házat, sőt már vezette az üzletet is. De hogy a mese folytatódjék, egy szép napon úrifogat állott meg a szücsmester boltja előtt s abból egy elegáns úr és magasrangú orosz tiszt szállott ki. Egyenest a szücsmesterhez mentek.

— Szolgálatjukra.

— Bizalmas dolgot kell önnel megbeszélni. Kerüljünk beljebb!

Bementek a belső szobába, a szücsmester betette maga után az ajtót s akkor az elegáns úr így szólt a szücsmesterhez:

— Önhöz húsz évvel ezelőtt egy kozák egy kislányt hozott.

— Igen, uram, — felelte a szücs.

— Él a gyermek még?

— Ott van a boltban. Az volt, aki önöket beengedte.

— Mi a gyermek neve?

— Ilusnak hívják Rojtovecs Ilus.

Erre az elegáns úr közelhajolt a szücsmesterhez és szigorú hangon így szólt:

— Mester uram, tanulja meg, hogy annak a lánynak a neve Kanilov hercegnő. A dajka elcserélte a saját gyermekét a hercegnő gyermekével. De mint-hogy a cserét a sors megghamisította azáltal, hogy a dajka gyermeke időközben elhalálozott, azért azelőtt két hónappal halálos ágyán bevallotta, hogy az volt az ő gyermeke, ez pedig, akit ideküldött a kozákkal, az igazi Kanilov hercegnő, a hatalmas vagyon egyedüli örököse. A cári udvar futárja van velem, aki egyben az összes írásokat magával hozta.

A szücsmester majdnem leszédült a székről, de szólani semmit sem tudott. Azonban az elegáns úr nem várta be a szücsmester hűledezését, hanem tovább folytatta:

— Azért jöttünk, hogy a hercegnőt visszavigyük

Oroszországba s rangjának megfelelő körbe, vagyonba ültessük.

A szűcs hebegni kezdett:

— Parancsoljanak velem.

— Hívja be a hercegnőt.

A szűcsmester kiszólt:

— Ilus, — Iluskám — de zokogni kezdett, mire a lány riadtan sietett be a belső szobába. De megdöbbenése nem enyhült, mikor az idegenek feltárták előtte látogatásuk okát. Néma csend volt a szobában, csak a szűcsmester zokogott keservesen.

— Mi lesz velem, ha elviszik az én kis Iluskámat?

A dolog vége az lett, hogy az idegen tiszt és az elegáns úr nem tudták ellensúlyozni a szűcsmester zokogásának hatását és Kanilov hercegnő kereken kijelentette, hogy a vagyont elfogadja, de a szűcsmestert semmikép el nem hagyja és többé nem tér vissza Oroszországba.

A hercegnő szava parancs volt. Így maradt ő ebben a városban. A szűcsmester azután örömében ital után nézett, az itóka lett legjobb barátja. És a szegény hercegnő megint otthontalan lett emiatt.

Azonban a Párkák szőtték tovább a sors szálait, s egyszer a hercegnőt elütötte egy kocsi. Ennek is közel 70 éve már, úgy, ahogy engem most egy autó s akkor az elalélt hercegnőt egy fiatalember vette gondozás alá, ápolta, hazakísérte, másnap meglátogatta, aztán újra felkereste, aztán nap-nap után elment hozzá, úgy hogy végül megértették egymást s akkor kezdett a Kanilov vagyon először felragyogni az ő csodás fényességében, mert az ifjú és a hercegnő gyönyörű estélyeket adtak, amelyen ott tolongott a város színe-java, az ország legfőbb előkelőségei s a hercegnő gyönyörű ékszerekkel ékesített fővel, a lépcsőház legfelső grádicsán fogadta az érkezőket, ifjú férje oldalán.

Ragyogott az est és ragyogott a boldogság a hánytvetett hercegnő arcán, mert az ifjú megértette

őt és szánalomból fakadó tiszta szerelemmel övezte körül fiatal nejét, aki távol hazájától mégis megtalálta a rangot, a fényt, de még ennél is többet, amit abban a hideg országban sohasem talált volna fel, ha az élet át nem vezeti őt egy viszontagságos úton; itt megtalálta az igaz szerelemből fakadó, és csak neki, csak az ő személyének szóló boldogságot! Azóta a hercegnő is más hazába költözött. Régi rege róla. —

Ekkor megfogtam jóindulatú barátom kezét és így folytattam:

— De új rege szól róluk, mert az ifjú is nemrégiben fölkereste azt az örök otthont, ahol hű hitvese pihen.

— Hogyan, hát ismeri a történetet?

— Erre azt mondhatnám, ismeretlen barátom, hogy olyan ajándékot hoz nekem, melyet a lapok megírtak s mely most befejezést nyert. Hogy képzelem, hogy ezt meseként felhasználjam? Mikor ez igaz történet!

— Nagyon egyszerűen — kedves öcsém — írja fölője a történetnek, hogy nem maga hazudta, nem maga álmolta és nem költött bolondság az egész, de a legnagyobb tanítómester, aki fölöttünk él — az Élet így mesélte.

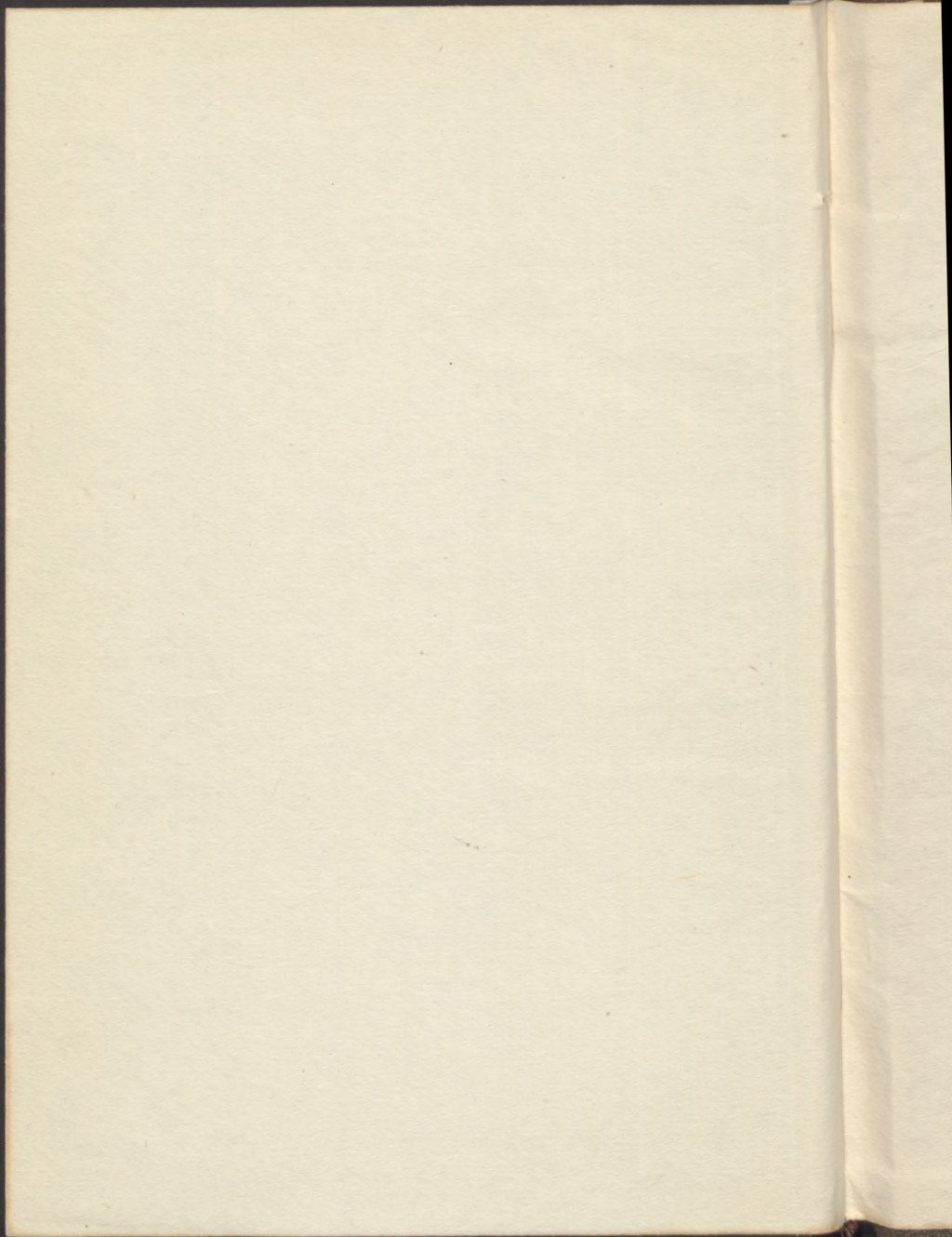

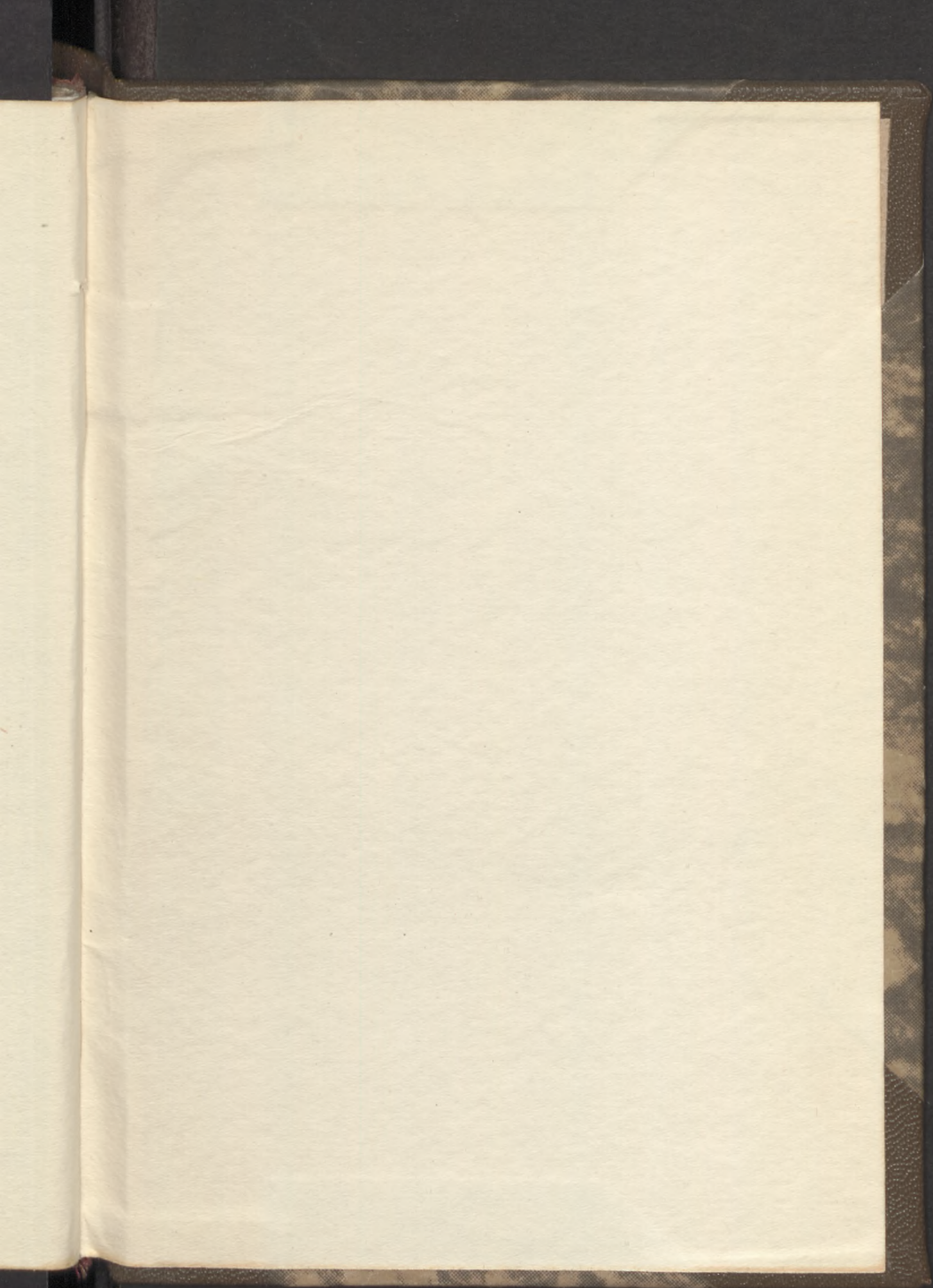
VÉGE

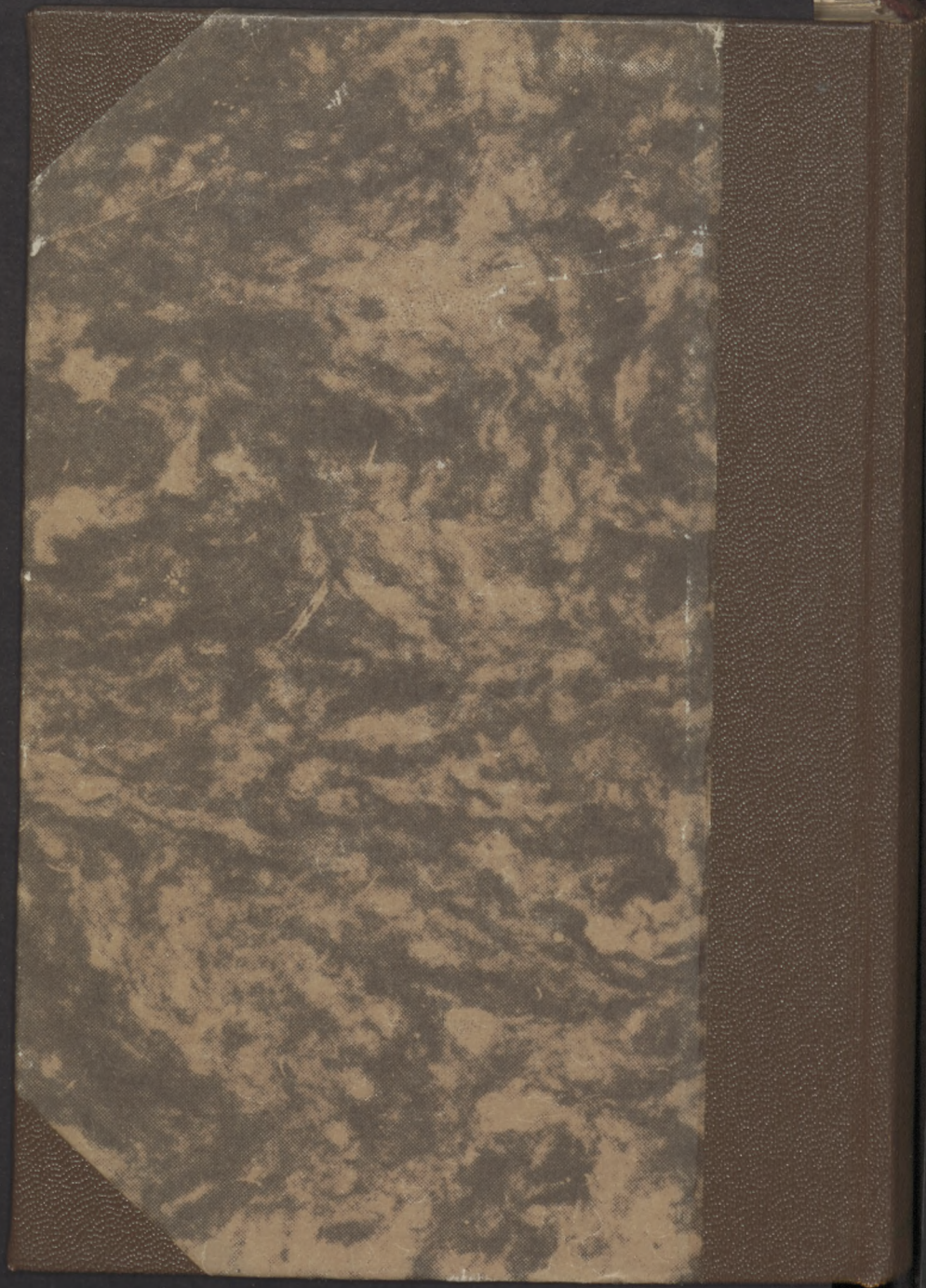
TARTALOMJEGYZÉK.

A sárga nadrág	5
„On revient toujours...“	11
A „gyilkosok“	15
A nagy bíró	21
Elhamvadt a mult	27
Szénacsomó	33
A várkastély	37
Az első beteg	43
Boszporusz	49
A hála	53
Gurgulu	57
A furcsa tolvaj	61
Búcsú az élettől	65
Forgósziel	71
Huszonegy nap szabadság	75
Az amerikai grófnő	79
A hála terhe	83
Fekete vár	87
Halotti tor	93
A „felhajtó“	97
Az öntudatlan jó	101
A gumikacsa	107
Temetőben	111
Amadé bajtárs	115
A kéregető	121
A borbély és fia	127
A kintornás	133
Titok	137
A magános ember	141
Száz nap	147
Az ötletüzér	153
Autó-Kata	159
A csodagyermek csodája	165
Ne félj a szerelemtől	171
Gyerekek	177
Téves kapcsolat	181
A szerelem	185
Igen... De	189
Három szál gyöngyvirág	193
A kalóz	199
Holtverseny	205
Ajándék	211

5
1
5
1
7
3
7
3
9
3
7
1
5
1
5
9
3
7
3
7
1
7
1
5
1
7
3
7
1
7
3
9
5
1
7
1
5
9
3
9
5
1

Hegedüs
Ezerov
Mose